

การศึกษาเพลงรำโทนบ้านหน้าวัดโบสถ์ อำเภอสามโก้
จังหวัดอ่างทอง

โดย

นายคมสันต์วรรณวัฒน์ สุทนต์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ 2541

บทคัดย่อ

การศึกษาเพลงรำไทบ้านหน้าวัดโบสถ์ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

โดย นายคมสันต์วรรณวัฒน์ สุหนต์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวง
ศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ 2541

จุดมุ่งหมายในการวิจัยเพลงรำไทบ้านหน้าวัดโบสถ์ อำเภอสามโก้ ครั้งนี้เพื่อรวบรวมข้อมูล ในรูปแบบโน้ตสากล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจด้านดนตรีพื้นบ้านทั้งระดับประเทศและสากล โดยรวบรวมข้อมูลจากวิทยากรพ่อเพลงแม่เพลงท้องถิ่นจำนวน 7 ท่าน รวบรวมเพลงรำไทได้ทั้งหมด 102 เพลง จำแนกประเภทของเพลงเป็นช่วงเคาะพณบอบ 3 เพลง ช่วงชักชวนรำรำร้องเพลง 10 เพลง ช่วงเข้าเนื้อหา แบ่งย่อยเป็นเกี่ยวกับความรัก 76 เพลง เกี่ยวกับรบ 5 เพลง เกี่ยวกับวรรณคดี 6 เพลง และช่วงรำลาอาวรณ์ 2 เพลง แต่พ่อเพลงแม่เพลงจะแบ่งเป็นสามลักษณะ คือ **รัก รบ และจากลา**

คณะรำไทบ้านหน้าวัดโบสถ์ ได้นำกลองรำมะนาแบบรำดัด มาตีแทนกลองโทน ทั้งนี้เพราะมีเสียงที่กังวาลกว่า แต่ก็ยังเรียกติดปากว่า เพลงรำไทเหมือนเดิม พ่อเพลงแม่เพลงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีพื้นฐานในการร้องเพลง จากการได้ฟังเพลงมาตั้งแต่ยังเด็ก การแต่งกายในการเล่นรำไทก็ได้จำเพาะเจาะจงแต่อย่างใด สุดแต่จะความสะดวก แต่เน้นชุดที่สุภาพเรียบร้อย

เนื้อหาเพลงส่วนใหญ่ เกี่ยวข้องกับความรัก จุดเด่นของเนื้อเพลงรำไทบ้านวัดโบสถ์ โดยรวมก็คือ มีถ้อยคำที่สุภาพไม่มีคำหยาบ ท่วงทำนองเพลงรำไทส่วนใหญ่จะกระชับ ระดับความเร็วจังหวะหลัก ที่ใช้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 65-70 ต่อนาที เนื้อร้องบางเพลง มีการล้อเลียนเสียงเครื่องดนตรีหลายชนิด อาทิ ขอ พิณ ระนาด ช้องวง กลองรำมะนา เพลงรำไทหลายเพลงได้หยิบยืมเพลงไทยเดิมมาใส่เนื้อเดิม บันไดเสียงในการขับร้องส่วนใหญ่ จะใช้บันไดเสียง ซีเมเจอร์ และมีบันไดเสียงเอฟไมเนอร์บ้างไม่มากนัก ทำนองเพลงส่วนใหญ่ จะใช้เสียงหลักจำนวน 5 เสียง คือ โด เร มี ซอล ลา ซึ่งทำนองเพลงพื้นบ้านทั่วโลกต่างก็มีเสียง ทำนองหลัก 5 เสียงเหมือนกัน

รำไทมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน กับการเมืองในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม หลายบทเพลงแต่งขึ้นเพื่อปลุกใจให้คนไทยมีความรักชาติ ให้เชื่อในตัวผู้นำ แต่งกายให้เป็นแบบสากล และเนื้อร้องบางเพลงยังบรรยายถ่ายทอดให้เห็นภาพเหตุการณ์ในสงครามโลกครั้งที่สอง

การแพร่กระจายเข้ามาของเพลงรำไทในเขตบ้านวัดโบสถ์ สันนิษฐานว่ามาจากจังหวัดลพบุรี พร้อมกับกับการกลับมาของทหารที่ปลดประจำการ ส่วนหนึ่งของเนื้อร้องเพลงเชียร์ร่ายเพลงลูกทุ่ง ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากเพลงรำไททั้งสิ้น เพลงร่ายมาตรฐานของกรมศิลปากร เกือบนับสิบเพลงก็นำเพลงรำไทของชาวบ้านมาปรับปรุง แม้แต่คุณครู เอื้อ สุนทรสนานก็ยังนำเพลงรำไทมาเป็นแนวทางในการสร้างเพลงร่ายสุนทราภรณ์

กิตติกรรมประกาศ

หากไม่ได้รับความกรุณาสับสนุนทุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ การศึกษาเพลงรำไทบ้านหน้าวัดโบสถ์ คงไม่อาจเกิดขึ้นมาเป็นรูปร่างอย่างที่เห็น

คำแนะนำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน เป็นประตูด่านแรกที่เปิดโลกทัศน์ให้ผู้วิจัยมีความรู้พื้นฐาน มีเข็มทิศ ที่ชี้แนวทางในการศึกษาให้ชัดเจน และก่อประโยชน์สูงสุด

เพราะพ่อแม่ที่ปูทางที่ถูกที่ควรเสมอมา ให้ความรู้ที่แจ่มแจ้ง เพราะท่านเป็นครูโดยหน้าที่ และโดยภาระทางสายเลือด ปรคับประคองจนลูกได้มีโอกาสเรียนรู้มีทรัพย์ทางปัญญา และกลับมาปรับใช้ท้องถิ่นเดิม

พี่ชายทั้งสองคน ที่ช่วยให้กำลังใจ คอยรับส่งภาคสนามอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

พ่อเพลงแม่เพลง ลุงป้า ที่ใจดี มีเมตตาพูดเล่นเหมือนกัน ให้ข้อมูลรำไทแบบหมดเปลือก ลุงผู้ใหญ่ทองอาบ ไผ่แก้ว ผู้ริเริ่มฟื้นฟูเพลงรำไท รากฐานที่มั่นคงของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แม่นยำในข้อมูล ป้าหยาเริ่มลึก คลังเพลงรำไทขนาดใหญ่ ที่เปิดให้เบิกข้อมูลมีค่าทุกวัน แบบไม่มีวันหยุด ลุง...ป้าละเอียด... ดันเสียง ที่เสียงไม่เคยตก และเป็นมือกลองไท-รำนะนาที่รสมือ เข้าถึงอารมณ์ สะกดคนฟังได้อย่างชะงัก

เพื่อนพี่น้อง พี่โต พี่เปิ้ล พี่ฟู พี่เปียว พี่จิม พี่หนู พี่กุด สัมเกลี้ยง เจ ตรี ก้อง พรเทพ น้องเดียว แม็คเจ๊บบ ตึก ใจจริงและเพื่อนใจจริง ที่ช่วยให้การสนับสนุนตลอดมา รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้เอ่ยนาม แต่ทุกคนคือผู้ที่สำคัญและกำลังสร้างประโยชน์มหาศาลกับประเทศชาติในกาลต่อไป

เพลงเรือของเราออกแล้ว

เรือของเรา ออกแล้ว

คูมัน เล่นไปบนคลื่น

รินเริง หัวเราะกับลม

เรือของเราต้องไป

สุขของใครเหมือนเราไม่มี ฮะๆ ฮะๆ

(ที่มา จากหนังสือพระราชทานเพลงศพ หม่อมหลวงสุวัณย์ สวัสดิกุล)

เรือของเราออกแล้ว

ดันน้ำไซปิงของเทพธิดา โดยหัวหาญกล้า

ทำท่าศรีครีครองมาในนที

สำราญบานใจ

สุขของใครเหมือนเราไม่มี ฮะๆ ฮะๆ

เรือชีวิตสันโดษของพหุสูตรแห่งวงการดนตรีไทย ได้ล่องลอยไปอย่างไม่หันกลับเข้าฝั่ง

มีแต่ความดี ความเมตตา ความอบอุ่นผู้ให้ความรู้ให้ที่อยู่อาศัย

อย่างน้อยก็เป็นการพิสูจน์ให้ข้าพเจ้าเห็นประจักษ์แก่สายตา และหุดตัวเองถึงรสฝีมือของครูผู้ใหญ่

ยังมีอยู่จริง แต่เรือชีวิต เหล่านี้ก็ไม่เคยรอคอยเห็นความสำเร็จของคนรุ่นต่อไป

รำลึกพระคุณอาจารย์ ป้าผู้ หม่อมหลวงสุวัณย์ สวัสดิกุล

สารบัญ

บทคัดย่อ

กิตติกรรมประกาศ

บทที่ 1 บทนำ 1

-ชื่อโครงการและผู้วิจัย 1

-ที่ปรึกษาโครงการ 1

-ความเป็นมา 1

-ปัญหาและแนวทางไปสู่การวิจัย 1

-วัตถุประสงค์ในการวิจัย 2

-วิธีการดำเนินการวิจัย 2

-ขั้นตอนในการปฏิบัติงานภาคสนาม 3

-อุปกรณ์การวิจัย 3

-ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4

-ขอบเขตการวิจัย 4

-สถานที่ทำการวิจัย 4

-แผนการดำเนินการวิจัย 4

บทที่ 2 พื้นภูมิเกี่ยวกับท้องถิ่น และวิทยาการ 5

2.1 จังหวัดอ่างทอง 5

2.1.1 ประวัติความเป็นมา 5

2.1.2 ภูมิประเทศ 6

2.1.3 ภูมิอากาศ 6

2.1.4 การปกครอง และการคมนาคม 7

2.1.5 การประกอบอาชีพ 7

2.1.6 ประเพณี วัฒนธรรม 7

2.2 อำเภอสามโก้ 8

2.2.1 ประวัติความเป็นมา 8

2.2.2 ภูมิประเทศ 8

2.2.3 การคมนาคม 9

2.2.4 การประกอบอาชีพ 9

2.2.5 การปกครอง 9

2.2.6 ประเพณี วัฒนธรรม 9

2.3 บ้านหน้าวัดโบสถ์ 9

2.3.1 ประวัติความเป็นมา 9

2.3.2 ภูมิประเทศ 10

2.3.3 การคมนาคม 10

2.4 วิทยากร พ่อเพลงแม่เพลง	10
บทที่ 3 การจำแนกประเภท และอธิบายเนื้อหาของเพลงรำโทน	
บ้านหน้าวัดโบสถ์	15
-ความหมาย ลักษณะที่มา ประเภทของเพลงพื้นบ้าน	15
-ความหมาย ลักษณะที่มา วิวัฒนาการรำโทน	24
บทที่ 4 การศึกษาเพลงรำโทน บ้านหน้าวัดโบสถ์	32
-เนื้อร้อง และการสรุปใจความ	32
-การจำแนกประเภทจากเนื้อร้อง	32
-วิเคราะห์ท่วงทำนอง ตามแนวทางทฤษฎีดนตรี โดยอาศัยโน้ตสากลเป็น ตัวเชื่อมโยง	35
-การเปรียบเทียบเพลงรำโทน บ้านหน้าวัดโบสถ์กับท้องถิ่นอื่นๆ	35
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ	64
-สรุปผลการวิจัย อภิปราย	65
-ข้อเสนอแนะ	66
ภาคผนวก	
บรรณานุกรม	
ประวัติผู้วิจัย	

บทที่ 1 บทนำ

ชื่อโครงการ การศึกษาเพลงรำโทน บ้านวัดโบสถ์ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
THE STUDIES OF RUM-TONE SONGS AT BAN-WATBOAT,
SAMGO, ANGTHONG

ชื่อผู้วิจัย นายคมสันต์วรรณวัฒน์ สุทนต์

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

หม่อมหลวงสุรภีร์ สวัสดิกุล	อดีตศิลปินกองการสังคีต กรมศิลปากร (ถึงแก่กรรมแล้ว)
อาจารย์อานันท์ นาคคง	อาจารย์ภาควิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ
นายชัยภัทร ภัทรจินดา	ศิลปินวงกอไผ่ / เบญจรงค์
นายชัยพร จิรจิตรโกศล	ผู้จัดการบริษัทแฮนแอนด์มี ชัพพลาย
นายทองอาบ ไช้แก้ว	ผู้ใหญ่บ้านหน้าวัดโบสถ์ อำเภอสามโก้
นายบุญสม สุทนต์	อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านหนองถ้ำ อำเภอสามโก้

ความเป็นมาในการวิจัย

รำโทนเป็นการละเล่นพื้นบ้านอย่างหนึ่งของภาคกลาง ที่นิยมเล่นกันแถวท้องถื่นบางจังหวัด คำว่า "รำโทน" สันนิษฐานว่าเรียกชื่อจากการเลียนเสียง เครื่องดนตรีประกอบจังหวะที่เป็นหลักคือ "โทน" ซึ่งตีเป็นลำนำเสียง "ปิ๊ะ โทน ปิ๊ะ โทน ปิ๊ะ โทน โทน"

ลักษณะการรำโตนั้นเป็นการรำคู่ระหว่างชายหญิงให้เข้ากับจังหวะโทน และเนื้อหาของบทเพลงซึ่งเป็นการรำรำที่เป็นแบบพื้นบ้าน บทร้องมีหลายลักษณะ เริ่มตั้งแต่ไหว้ครู ชมโฉม เกี้ยวพาราสี บทหยอกเย้า และบทพรอดพัวรำลจากกัน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.2484-2489) ประชาชนจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ปัจจุบันคือ กรุงเทพมหานคร พวกเขานิยมเล่นรำโทน

รัฐบาลสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม มีวัตถุประสงค์ จะเชิดชูศิลปะการเล่นรำโทน ให้มีระเบียบเรียบร้อยเป็นแบบแผนอันดีงาม ตามแบบนาฏศิลป์ไทย จึงมอบหมายให้กรมศิลปากรสร้างบทร้องขึ้นใหม่ 4 บท เมื่อ พ.ศ. 2478 คือ เพลงงามแสงเดือน ชาวไทย มาชิมารำ และคืนเดือนหงาย โดยปรับปรุงทำนองเพลง และเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่น พร้อมทั้งจัดทำรำใหม่ ด้วยการนำแม่ทำโนทำรำแม่บท เช่น ทำสอดสร้อย-มาลา ทำซึกแบ่งผัดหน้าฯ มากำหนดไว้เป็นแบบฉบับทำรำมาตรฐานและเปลี่ยนชื่อเรียกว่า "รำโทน" มาเป็น "รำวง".....

(เรียบเรียงจาก สารานุกรมเพลงไทย ของรองศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกรัศต์)

ปัญหาและแนวทางไปสู่การวิจัย

รำโทนยังอยู่ในความทรงจำของชาวบ้าน และยังมีพ่อเพลงแม่เพลงจำนวนหนึ่งที่ยังจดจำเนื้อร้องท่วงทำนอง และทำรำรำประกอบได้ค่อนข้างสมบูรณ์ครบถ้วน

อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง ที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาเป็นหลัก มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมในถิ่นใกล้เคียง เช่น วิเศษไชยชาญ โพธิ์ทอง ปาโมก

จุดเด่นทางวัฒนธรรมของอำเภอสามโก้ ที่เห็นได้ชัดอย่างหนึ่งคือ เป็นแหล่งวัฒนธรรมทางเพลงพื้นบ้าน และการละเล่นพื้นบ้าน เช่น เพลงอ้อย เพลงอีแซว เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงทรงเครื่อง โดยมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถสูง อยู่ในท้องถิ่น ทำหน้าที่สืบทอดและเผยแพร่เพลงพื้นบ้าน จนเป็นที่ยอมรับกันในตัวจังหวัดอ่างทอง และท้องที่ใกล้เคียง ศิลปินเพลงพื้นบ้านที่น่าสนใจเช่น ย่าตะลุ่ม สุทนต์ (แม่เพลงและศิลปินพื้นบ้านดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประจำปี 2535) พ่อก่าย จันทรแดง (เสียชีวิตแล้ว),แม่ทุเรียน (เสียชีวิตแล้ว) และผู้ใหญ่ทองอาบ ไช้แก้ว เป็นต้น

ในอดีตทุกหมู่บ้านของอำเภอสามโก้ ล้วนมีพ่อเพลงแม่เพลงที่มีฝีมือเลื่องลือเรื่องการร้องรำทำเพลงกันหลายกลุ่ม แต่พ่อเพลงแม่เพลงที่ยังคงรวมกันได้มากที่สุดในช่วงสิบปีนี้ก็คือกลุ่ม บ้านวัดโบสถ์ ซึ่งมีความถนัด และชัดเจนในเรื่องเพลงพื้นบ้านประเภท “รำโทน”

ย้อนหลังไปเมื่อประมาณสิบปีที่แล้ว “รำโทน” บ้านวัดโบสถ์ ได้รับการฟื้นฟู จากหน่วยงานในท้องถิ่น และระดับประเทศ โดยมีผู้ใหญ่ทองอาบ ไช้แก้ว เป็นหัวเรือใหญ่ ด้วยความรักและตระหนักถึงคุณค่า จึงได้มีการรวมตัวพ่อเพลงแม่เพลงอีกครั้งหนึ่ง และถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ ในท้องถิ่นตามกำลังความสามารถ แต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน “เพลงรำโทน” ยังขาดการศึกษา วิเคราะห์ บันทึกลงเป็นลายลักษณ์อักษร, ภาพถ่าย, ภาพเคลื่อนไหว และท่วงทำนองในรูปแบบของโน้ตสากล ซึ่งการบันทึกโน้ตสากล น่าจะทำให้เห็นลีลาท่วงทำนองของเพลง ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเพลงรำโทนนั้น จะมีท่วงทำนองที่หลากหลาย จึงเอื้ออำนวยต่อการบันทึกในรูปแบบของโน้ตสากลเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญ ที่ทำให้ผู้วิจัย ในฐานะของคนท้องถิ่น และมีประสบการณ์ด้านดนตรีและวัฒนธรรมไทยมาบ้างพอสมควร จึงมีความตั้งใจที่จะวิจัยศึกษาเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อเป็นการเสนอข้อมูลความรู้ เกี่ยวกับเพลงรำโทน ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านแขนงหนึ่ง ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และการศึกษาสำหรับผู้สนใจเรื่องศิลปวัฒนธรรมไทย
2. เพื่อบันทึกทำนองเพลงรำโทน ในรูปแบบโน้ตสากล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจด้านดนตรีพื้นบ้านทั้งระดับประเทศ และสากล
3. เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านความสามารถในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่สำคัญ
4. เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงเพลงรำโทน ให้เป็นที่ยอมรับ และรู้จักกันโดยทั่วไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงมานุษยวิทยา ผสานการวิจัยเชิงทดลอง ด้วยการสำรวจศึกษาเรื่องเพลงรำโทนบ้านหน้าวัดโบสถ์ อย่างลึกซึ้ง พร้อมกับคัดเลือกผู้ช่วยวิจัยจากในท้องถิ่น และต่างท้องถิ่น มาร่วมศึกษาฝึกฝน กระบวนการร้องรำทำ ดนตรีภาคสนามจริง

โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องที่จะศึกษา และทำความเข้าใจ ดังต่อไปนี้
 - ลักษณะ และประวัติของเพลงรำโทน
 - สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป ของชาวบ้านในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
 - สภาพทางภูมิประเทศ และเส้นทางคมนาคม

-วัฒนธรรมประเพณี ของชาวบ้านในอำเภอสามโก้ โดยมุ่งเน้นเพลงรำไท่น

และเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆ

-คัดเลือกเยาวชน ในท้องถิ่น อำเภอสามโก้ ชาย-หญิงจำนวน 2 คู่

และ คัดเลือกเยาวชน ต่างท้องถิ่น ชาย-หญิงจำนวน 2 คู่

เพื่อรับการฝึกฝนถ่ายทอดเพลงรำไท่นภาคสนาม จากพ่อเพลงแม่เพลง

เกณฑ์ในการคัดเลือก มีพื้นฐานด้านการร้องเพลงไทยอยู่ในเกณฑ์ดี มีพื้นฐานในเรื่องนาฏศิลป์ไทยดี

มีความรู้เรื่องทฤษฎีโน้ต อายุระหว่าง 15-25 ปี และกำลังศึกษาอยู่

2. ขั้นตอนการปฏิบัติภาคสนาม เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

-ศึกษาเพลงรำไท่น ของบ้านวัดโบสถ์ อำเภอสามโก้อย่างละเอียด

โดยเก็บข้อมูลในรูปแบบของการบันทึกเสียง บันทึกภาพ การเขียน

และผู้ช่วยวิจัย ฝึกฝนตามแบบอย่างพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้าน

-สัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้าน โดยเน้นในด้านเนื้อหาและบทเพลงพร้อม

สาธิตขั้นตอน การร้องเพลงพื้นบ้านประเภทต่างๆ

-ประสานงานกับหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูล

เพิ่มเติม อาทิ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์ อ่างทอง

และศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาครา กรุงเทพมหานคร

3. ขั้นตอนรวบรวมข้อมูล

-นำข้อมูลที่ได้นำทั้งหมดมาเรียบเรียงวิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

-จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในเรื่องนี้ต่อไป

-จัดการอภิปรายสรุปผลการดำเนินงานของโครงการ และแสดงนิทรรศการ

เพื่อเผยแพร่ผลงาน และสืบทอดมรดกเพลงรำไท่น บ้านวัดโบสถ์ อำเภอสามโก้

ในเชิงรูปธรรมต่อไป

อุปกรณ์การวิจัย

-เครื่องบันทึกเสียง, เทปคาสเซต สำหรับบันทึกเสียงร้อง และสัมภาษณ์

-วีดิทัศน์, เทปบันทึกภาพ สำหรับบันทึกภาพ ทำรำไท่น และสัมภาษณ์

-กล้องถ่ายรูป, ฟิล์มสี, ฟิล์มสไลด์ สำหรับบันทึกภาพ พ่อเพลงแม่เพลง

-เครื่องดนตรี ทำรำไท่น เพื่อนำเสนอประกอบในรายงานการวิจัย

-คอมพิวเตอร์ พีซี โปรแกรม ไมโครซอฟท์เวิร์ด สำหรับการพิมพ์

และโปรแกรม เค้กวอล์ค เวอร์ชัน 7 สำหรับบันทึกโน้ตสากล

-คีย์บอร์ด สำหรับใช้ในการสร้างเสียงตามทำนองเพลงบันทึกไว้

-รีคอร์เดอร์ สำหรับใช้เทียบ ตั้งเสียงร้องของพ่อเพลงแม่เพลง

กิจกรรม / ขั้นตอนการดำเนินงาน	ปีที่ 1 เดือน มกราคม ถึง เดือนสิงหาคม 2542											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
เตรียมข้อมูล	X	X										
ปฏิบัติภาคสนาม			X	X								
การวิเคราะห์ /					X	X						
							X	X				

บทที่2 พันภูมิกเกี่ยวกับท้องถิ่น และวิทยาการ

2.1 จังหวัดอ่างทอง

2.1.1 ประวัติความเป็นมา

อ่างทองเป็นชุมชน ที่มีผู้คนอาศัยอยู่รวมกัน ในลักษณะบ้านเมือง มาตั้งแต่สมัยอาณาจักรทวารวดี เชื่อกันว่าดินแดนนี้มีผู้คนมาอยู่อาศัยและสร้างสมวิถีชีวิตวัฒนธรรมความเป็นอยู่ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานานนับพันปี ตั้งแต่สมัยทวารวดี อยุธยา สุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน โบราณสถาน โบราณวัตถุ และร่องรอยทางโบราณคดียังมีตกค้างอยู่ให้สังเกตเห็นได้ เช่น ซากเดิมของเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่บ้านคูเมือง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอแสวงหา ภายในตัวเมืองยังได้พบเครื่องปั้นดินเผา หินบดชา

โบราณวัตถุอื่น ๆ ที่มีลักษณะของศิลปะสมัยสุโขทัย ได้แก่ พระพุทธรูปต่าง ๆ เช่น พระพุทธไสยาสน์วัดขุนอินทประมูล อำเภอโพธิ์ทอง พระพุทธไสยาสน์วัดป่าโมกวรวิหาร อำเภอป่าโมก เป็นต้น

ชื่อเมืองอ่างทอง มีการสันนิษฐานเป็น 3 นัย นัยแรกเชื่อว่าคำว่า อ่างทอง น่าจะมาจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่นี้ คือ เป็นที่ราบลุ่มมีลักษณะเป็นแอ่งคล้ายอ่าง ซึ่งเต็มไปด้วยทุ่งนาที่ออกรวงเหลืองอร่ามเหมือนทอง จึงเป็นที่มาของชื่อจังหวัดอ่างทอง ลักษณะประจำจังหวัดอ่างทองเป็นรูปรวงข้าวสีทองอยู่ในอ่างน้ำ ซึ่งมีความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพรรณธัญญาหารและเป็นอู่ข้าวอู่น้ำ

นัยที่สอง เชื่อว่าชื่ออ่างทองน่าจะมาจากชื่อ *บางคำทอง* ตามคำสันนิษฐานของพระยาโบราณราชธานินทร์ (พระเชษฐภคินี) สมุหเทศาภิบาลมณฑลอยุธยา เมื่อครั้งที่กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในคราวเสด็จประพาสลำแม่น้ำน้อยและแม่น้ำใหญ่ใน พ.ศ. 2459 ว่า ชื่อของเมืองอ่างทองน่าจะมาจากชื่อ *บางคำทอง* ตามที่มีระบุไว้ในโคลงนิราศซึ่งแต่งตั้งแต่ครั้งกรุงเก่า ว่าด้วยตามเสด็จพระราชดำเนินเมืองนครสวรรค์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจากกรุงเก่า ดังนี้

ทูลถึงบางน้ำเชื้อ	คำทอง
น้ำเปวันปิงเป็นฟอง	กว้างกว้าง
แลลาญรำจวนตของ	ฟุ้งพิศ
เร่งรีบพาขพลขวัง	แม่น้ำนองสินธุ์

และที่ทางแยกแม่น้ำ (คลองบางแก้ว) หลังศาลากลางจังหวัด ราษฎรก็ยังเรียกว่า *ปากน้ำประคำทอง* ส่วนในเข้าไปเรียกว่า *แม่น้ำสายทอง* จนทุกวันนี้ แต่เป็นลำน้ำที่ตื้นเขินใช้ไม่ได้แล้ว

นัยที่ 3 สันนิษฐานว่า ชื่ออ่างทอง น่าจะมาจากชื่อ *บ้านอ่างทอง* ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงกล่าวไว้ในหนังสือชุมนุมพระนิพนธ์เรื่องสร้างเมือง ไว้ตอนหนึ่งว่า

เมืองอ่างทองดูเหมือนจะตั้งเมืองเมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวร เดิมชื่อเมืองว่า *วิเศษชัยชาญ* ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อยที่ลงมาจากเมืองสรรค์ อยู่มาแม่น้ำน้อยตื้นเขิน ฤดูแล้งใช้เรือไม่สะดวก ข้ายเมืองออกมาตั้งริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่ *บ้านอ่างทอง* จึงเปลี่ยนชื่อเป็น *เมืองอ่างทอง*

ตามที่ปรากฏหลักฐานในพระราชพงสาวดาร จังหวัดอ่างทองมีประวัติความเป็นมาย้อนหลังไปถึงสมัยอยุธยาตอนต้น กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 1967 มีการแย่งชิงซื้อสถานที่ที่อยู่ในเขตจังหวัดอ่างทองปัจจุบัน เมื่อครั้งเจ้าอ้ายพญาและเจ้ายี่พญาสู้รบกันเพื่อแย่งชิงราชสมบัติ และใน พ.ศ. 2105* แผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช เมื่อเกิดกบฏฐานพิไชย แต่ยังไม่มีการกล่าวถึงชื่อเมืองวิเศษชัยชาญแต่อย่างใด เชื่อกันว่า ยังไม่ได้มีการตั้งเมืองวิเศษชัยชาญขึ้นในเวลานั้น แต่อย่างไรก็ตาม ดินแดนที่เป็นจังหวัดอ่างทองทุกวันนี้คงเป็นส่วนหนึ่งของกรุงศรีอยุธยาอย่างแน่นอน

ชื่อเมืองวิเศษชัยชาญปรากฏเป็นครั้งแรกเมื่อประมาณ พ.ศ. 2127 ในแผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช เมื่อสมเด็จพระนเรศวรและสมเด็จพระเอกาทศรถเสด็จโดยกระบวนเรือจากกรุงศรีอยุธยาไปประชุมพลที่แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ ในคราวทำสงครามกับพม่ารบพระยาพะสิมที่เมืองสุพรรณบุรี หลังจากนั้นชื่อเมืองวิเศษชัยชาญก็ถูกเอ่ยถึงอีกหลายครั้งในพระราชพงสาวดารในแผ่นดินต่อ ๆ มา ทั้งในสมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ เชื่อกันว่า เมืองวิเศษชัยชาญก็คือจังหวัดอ่างทองในปัจจุบันนั่นเอง

สันนิษฐานว่า เมืองวิเศษชัยชาญได้ตั้งขึ้นเป็นเมืองในแผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช จากพระราชพงสาวดารเชื่อกันว่า น่าจะตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2127 ซึ่งเป็นปีที่ไทยประกาศอิสรภาพและรับชนะพม่าคราวรบพระยาพะสิม หลังจากประกาศอิสรภาพแล้ว ไทยก็ต้องทำสงครามกับพม่าที่พยายามยกกำลังเข้ามาปราบปรามหลายครั้ง เมืองวิเศษชัยชาญกลายเป็นเสมือนด่านหน้าของกรุงศรีอยุธยา คราวใดที่ไทยยกกำลังออกไปสกัดทัพพม่าก็ต้องผ่านวิเศษชัยชาญ จนบางครั้งวิเศษชัยชาญกลายเป็นสมรภูมิต่อสู้รบก็มี วิเศษชัยชาญจึงกลายเป็นจุดยุทธศาสตร์และมีความสำคัญขึ้นมา

เมืองอ่างทองมีฐานะเป็นเมืองตรีเรื่อยมาจนเมื่อมีการปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยรัชกาลที่ 5 ใน พ.ศ. 2439 เมืองอ่างทองก็ถูกรวมอยู่ในรูปแบบของการปกครองมณฑลเทศาภิบาล และใน พ.ศ. 2459 เมืองอ่างทองก็กลายเป็นจังหวัดอ่างทองในปัจจุบัน ส่วนเมืองวิเศษชัยชาญเดิมนั้นใน พ.ศ. 2439 ถูกยุบเป็นอำเภอไผ่จำศีลแล้วเปลี่ยนเป็นอำเภอวิเศษชัยชาญจนทุกวันนี้

2.1.2 ภูมิประเทศ

จังหวัดอ่างทองมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเกือบทั้งจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตอำเภอไชโย อำเภอเมืองอ่างทอง อำเภอป่าโมก อำเภอวิเศษชัยชาญ และอำเภอโพธิ์ทอง เป็นที่ราบลุ่มแบบแอ่งกระทะ พื้นที่บางส่วนของเขตอำเภอแสวงหา สามโก้ และวิเศษชัยชาญที่ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรีอ่างทองมีแม่น้ำสำคัญ 2 สายไหลผ่าน คือ แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งไหลอยู่ทางตะวันออก และแม่น้ำน้อย ซึ่งไหลอยู่ทางตะวันตก และมีคลองสายสำคัญ ๆ ที่แยกจากแม่น้ำน้อยอีกหลายสาย แม่น้ำและคลองสายต่าง ๆ มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดอ่างทองเป็นอันมาก

2.1.3 ภูมิอากาศ

จังหวัดอ่างทองมีลักษณะลมฟ้าอากาศเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลางของประเทศไทย คือ อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมเมืองร้อนระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดจากบริเวณที่เป็นพื้นน้ำตอนใต้คือมหาสมุทรอินเดีย นำความชุ่มชื้นมาให้ ทำให้มีฝนตกและมีความชื้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเดือนกันยายน ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่นำความเย็นแผ่ลงมาจากตอนกลางประเทศจีน ทำให้ในช่วงนี้มีอากาศเย็นลงและแห้งแล้ง ไม่มีฝนตก ในช่วงเดือนมีนาคมและเมษายนอากาศจะร้อนขึ้นและแห้งแล้ง เมื่อเข้าเดือนพฤษภาคมจึงเริ่มมีฝนตก อ่างทองจึงมีสภาพภูมิอากาศที่สามารถทำการเพาะปลูกได้ตลอดปี

2.1.4 การปกครอง และการคมนาคม

จังหวัดอ่างทองแบ่งเขตการปกครองเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองอ่างทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ อำเภอไชโย อำเภอป่าโมก อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอแสวงหา และอำเภอสามโก้

จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในบริเวณตอนล่างของที่ราบลุ่มภาคกลาง มีเนื้อที่ประมาณ 981 ตารางกิโลเมตร ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 (สายเอเชีย) ประมาณ 108 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรีที่เขตอำเภอกำแพงบางระจัน และอำเภอพรหมบุรี และติดต่อกับจังหวัดลพบุรีที่เขตอำเภอท่าม่วง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดลพบุรีที่อำเภอท่าม่วงและติดต่อกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เขตอำเภอมหาราช และอำเภอบางปะหัน

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เขตอำเภอบางบาลและอำเภอฟักไห้

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรีที่เขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอศรีประจันต์ อำเภอสามชูก และอำเภอเดิมบางนางบวช

2.1.5 การประกอบอาชีพ

อาชีพของชาวอ่างทองสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ อ่างทองมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำไหลผ่านและมีลักษณะภูมิอากาศร้อนชื้น มีฝนตกเป็นระยะเวลาหลายเดือน เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก น้ำในแม่น้ำเอ่อล้นฝั่ง กระแสน้ำพัดพาดินตะกอนมาตกค้างบริเวณที่ราบสองฝั่งแม่น้ำ ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ มีทั้งดินเหนียว และดินปนทราย ลักษณะทางธรรมชาติเช่นนี้เหมาะแก่การเพาะปลูก และนี่คือที่มาที่ทำให้อ่างทองได้ชื่อว่าเป็นอู่ข้าวอู่น้ำแห่งหนึ่งของที่ราบภาคกลาง

ชาวอ่างทองประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม พื้นที่ทำการเกษตรทุกประเภทคิดเป็น 82 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งจังหวัด เกษตรกรรมที่ทำกันมากที่สุดคือการเพาะปลูก มีการทำนา ทำพืชไร่ พืชสวน เลี้ยงสัตว์ และประมง นอกจากเกษตรกรรมแล้ว ชาวอ่างทองยังประกอบอาชีพอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และอาชีพบริการด้วย

2.1.6 ประเพณีและวัฒนธรรม

ในแต่ละปีชาวจังหวัดอ่างทองจะจัดงานเทศกาลของวัดใหญ่ ๆ ซึ่งประกอบด้วยการทำบุญไหว้พระและมหรสพงานประเพณีที่สำคัญ ๆ ที่มีเป็นประจำปี ได้แก่ งานนมัสการหลวงพ่อบุญเมืองทอง วัดคันสนหลวงพ่อบุญราชปิทย หลวงพ่อโต วัดป่าโมกวรวิหาร อำเภอป่าโมก หลวงพ่อวัดสี่ร้อย อำเภอวิเศษชัยชาญ เป็นต้น

ประเพณีเกี่ยวกับงานรื่นเริง ชาวอ่างทองมีประเพณีการร้องรำและการละเล่นพื้นบ้านที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง คือ เพลงพื้นบ้าน และการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องของความสนุกสนาน การสร้างความเข้าใจอันดีของหมู่คณะ และเป็นศิลปะที่แสดงให้เห็นความสามารถของชาวอ่างทอง เพลงพื้นบ้านที่ชาวอ่างทองร้องเล่นกันตามเทศกาลและฤดูกาล ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเดินกำ เพลงสงพาง เพลงชักกระดาน เพลงระบำบ้านไร่ เพลงพวงมาลัย เพลงล้อ เพลงอีแซว เพลงเรือ และเพลงรำโทน เป็นต้น

นอกจากเพลงพื้นบ้านแล้วยังมีการละเล่นพื้นบ้านแบบต่าง ๆ ทั้งการละเล่นในร่มเช่น โพงพาง มอญซ่อนผ้า และการละเล่นกลางแจ้ง เช่น ชักส้าว โยกเยก จี๋จ้อเจียบ

คำขวัญของจังหวัดอ่างทองคือ “พระสมเด็จพระเอกาทศโลกย์ หลวงพ่อโตองค์ใหญ่ วีรไทยใจกล้า ตุ๊กตาชาววัง โด่งดังจักสาน ถิ่นฐานทำกลอง เมืองสองพระนอน”

2.2 อำเภอสามโก้

2.2.1 ประวัติความเป็นมา

ชื่อ “สามโก้” ปรากฏเป็นครั้งแรกในพระราชพงสาวดาร เรื่อง ไทยรบพม่า พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ คราวสมเด็จพระศรีสุริเยศยศจักรักษาเมือง พ.ศ. 2091 ว่าดังนี้

พระเจ้าหงสาวดีจะเบี่ยงจะเวียดยกกองทัพเข้ามาถึงเมืองกาญจนบุรี ไม่เห็นมีผู้ใดต่อสู้ก็กลัวเลยเข้าเขตเมืองสุพรรณบุรีทางปากแพรก บ้านทวน กะพังครุ จระเข้สามพัน สุพรรณบุรี กองทัพไทยทานกำลังไม่ได้ก็ถอยหนีมาตั้งกรุงศรีอยุธยา พม่าก็ยกมาทาง ลำสามโก้ ป่าโมก ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาแควบางโพงผางเข้ามาทางซานพระนครทางทุ่งลมพลีช้างด้านเหนือ

“ลำสามโก้” ในที่นี้อาจจะเป็นบึงสามโก้ในปัจจุบัน ซึ่งมีความกว้าง 40 เมตรและมีน้ำตลอดปี ในสมัยนั้นอาจเป็นแม่น้ำก็ได้ จึงเรียกว่า ลำสามโก้ และชื่อ สามโก้ ในสมัยนั้นอาจเป็นชื่อหมู่บ้านมาก่อนพร้อม ๆ ชื่อ ป่าโมก และ บางโพงผาง

นอกจากนี้ สามโก้ยังเคยเป็นเส้นทางเดินทัพในสมัยก่อนอีกด้วย กล่าวคือ หากพม่าจะยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา หากผ่านด่านพระเจดีย์สามองค์เข้ามาก็ต้องผ่านบ้านสามโก้เช่นกัน ดังปรากฏในพระราชพงสาวดารเรื่อง ไทยรบพม่า อีกเช่นกัน เมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2135 คราวสมเด็จพระนเรศวรฯ พม่าองค์ที่เสด็จยกกองทัพหลวงผ่านบ้านสามโก้เพื่อไปตั้งรับทัพพระมหาอุปราชาที่สุพรรณบุรี

..... ออกจากทุ่งป่าโมกไปเมืองสุพรรณบุรีทางบ้านสามโก้ แล้วข้ามลำน้ำสุพรรณบุรีที่ท่าหัวอุทอง ไปถึงค่ายหลวงที่หนองสาหร่ายริมน้ำท่าคอกเมื่อวันที่ 14 ค่ำ เดือนยี่นั้น

บ้านสามโก้ในอดีตขึ้นกับเมืองวิเศษชัยชาญเรื่อยมา จนกระทั่งอ่างทองแบ่งการปกครองเป็นอำเภอ สามโก้ก็เป็นตำบลขึ้นอยู่กับอำเภอไผ่จำศีล เมื่ออำเภอไผ่จำศีลเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอวิเศษชัยชาญ สามโก้ก็ยังขึ้นอยู่กับอำเภอวิเศษชัยชาญ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2506 ทางราชการได้ยกฐานะตำบลสามโก้ขึ้นเป็นกิ่งอำเภอสามโก้ โดยแบ่งตำบลในท้องที่อำเภอวิเศษชัยชาญให้ไป 2 ตำบล คือ ตำบลสามโก้ และตำบลอบทม

เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2508 ทางราชการได้ยกฐานะกิ่งอำเภอสามโก้ให้เป็นอำเภอสามโก้ ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นใหม่จากกิ่งอำเภอเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2508 ในสภาพปัจจุบัน สามโก้เป็นอำเภอที่นำสนใจมากอำเภอหนึ่งในแง่การทำมาหากินและศิลปะพื้นบ้าน กล่าวคือ สามโก้มีพื้นที่การเกษตรบางส่วนที่เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ทำนากลายเป็นพื้นที่ทำการเกษตรด้านอื่น เช่น การทำนาบัว การทำสวนมะพร้าวพันธุ์ดี และการทำไร่สวนผสม พื้นที่อำเภอสามโก้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างยิ่งเพราะเกษตรกรมีความรู้และประสบการณ์ รู้จักพัฒนาอาชีพด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และรู้จักปรับปรุงผลผลิตทางการเกษตรให้มีทั้งคุณภาพและปริมาณ สามารถทำรายได้ให้ประชาชนอย่างน่าพอใจ

2.2.1.2 ทำเลที่ตั้ง

อำเภอสามโก้เป็นที่ดอน มีพื้นที่เพียง 88 ตารางกิโลเมตร มีเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอโพธิ์ทอง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอวิเศษชัยชาญ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอโพธิ์ทอง

ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอสรีประจันต์จังหวัดสุพรรณบุรี

2.1.3 การคมนาคม

การเดินทางจากอำเภอเมืองอ่างทองไปยังอำเภอสามโก้ สามารถเดินทางโดยรถยนต์ตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 แยกซ้ายเข้าทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3195 แล้วแยกขวาเข้าอำเภอรอพระขวัญระยะทาง 29 กิโลเมตร การคมนาคมระหว่างอำเภอกับตำบลต่าง ๆ มีถนนลูกรัง สามารถติดต่อกันได้ทั่วถึงทุกตำบลทุกหมู่บ้าน

2.1.4 การประกอบอาชีพ

จากสภาพการทำงานที่ไม่ได้ผลผลิตเต็มเม็ดเต็มหน่วย ประชาชนส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนวิธีการทำมาหากินจากการทำนาเป็นการเกษตรด้านอื่นทดแทน และที่น่าสนใจจะกล่าวในที่นี้คือ การทำนาบัวและการทำสวนมะม่วงพันธุ์ดี โดยเกษตรกรชาวสามโก้ที่กลายเป็นผู้มีอันจะกินได้ในเวลาไม่ถึง 10 ปี

2.1.5 การปกครอง

ปัจจุบันอำเภอสามโก้แบ่งการปกครองเป็น 5 ตำบล คือ เทศบาลตำบลสามโก้และมณฑลธรรมนิมิต สุขาภิบาลตำบลโพธิ์ม่วงพันธ์ ราษฎรพัฒนา และอบต. มีพลเมืองประมาณสองหมื่นคน การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีเทศบาล 2 แห่ง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

2.1.6 ประเพณี วัฒนธรรม

เพลงพื้นบ้าน

อำเภอสามโก้แม้ไม่มีโบราณสถานที่น่าสนใจ แต่เราก็พบสิ่งที่น่าสนใจที่ไม่เคยคาดคิดว่าจะพบในอำเภอนี้ สิ่งนั้นก็ คือ **การละเล่นเพลงพื้นบ้าน** สันนิษฐานได้ว่า เนื่องจากอำเภอสามโก้มีเขตแดนติดต่อกับอำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งดินแดนแห่งพ่อเพลงแม่เพลง สามโก้จึงมีลักษณะคล้ายกับสุพรรณบุรีคือยังมีเพลงพื้นเมืองที่นับเป็นศิลปะพื้นบ้านที่ยังได้รับการอนุรักษ์พื้นฟูอยู่ ศิลปะดังกล่าวนับเป็นความบันเทิงที่สะอาดบริสุทธิ์ของคนยุคก่อนที่ไม่มีวันจะสร้างขึ้นมาใหม่ได้อีก

2.3 บ้านหน้าวัดโบสถ์

2.1.1 ประวัติความเป็นมา

สภาพโบสถ์ร้าง ทรงสำเภาแอ่นกลาง หลักฐานที่เก่าแก่ พอจะคาดเดาอายุการตั้งถิ่นฐานของชุมชนนี้ได้ว่า ต้องเริ่มขึ้นไม่น้อยกว่าสมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมากลายเป็นวัดโบสถ์ที่เริ่มมีชื่อเสียงเพราะกิตติศัพท์ในวิทยาคม ของหลวงพ่อพักตร์ เจ้าอาวาสผู้พัฒนาวัดให้เป็นที่รู้จัก และแหล่งพึ่งพิงทางศาสนกิจ และการศึกษาขั้นมูลฐาน

ยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านวัดโบสถ์เริ่มแร้นแค้นนัก ด้วยข้าวยากหมากแพง หน้าซำยังเป็นแหล่งเพาะชุมโจรร้าย ที่ออกปล้นทรัพย์สินชาวบ้านแบบกลางวันแสกๆ

ชายวัยฉกรรจ์ในหมู่บ้าน ต้องอาสาไปรับใช้ชาติด้วยการไปเป็นทหาร ประจำกองที่มณฑลทหารบกจังหวัดลพบุรี ขามว่างหลังจากจบปี ก็มาจับกลุ่มฝึกฝนร้องเพลงรำไท่น หลังจากปลดประจำการก็นำเพลงเหล่านั้นมาเผยแพร่ในท้องถิ่น

บ้านเมืองยังมีข้อมิแป รัฐบาลในขณะนั้นส่งกองปราบฝิ่นอดี มาตั้งกองที่ บ้านกะเร็น และบ้านสามโก้ เพื่อรับอาสาปราบปราม เสือร้ายชนิดเจือเป็นเก็บ ขามว่างจากการปราบปรามเสือ ทุกคำคืนก็จะมาร่วมร้องเพลงรำไท่นกับชาวบ้านวัดโบสถ์ นั่นคือประวัติความเป็นมา จุดเริ่มของรำไท่นในท้องถิ่นนี้

2.1.2 ภูมิประเทศ

บ้านวัดโบสถ์ เป็นที่ดอน น้ำมักท่วมไม่มากนัก ไม่มีแม่น้ำสายหลักไหลผ่าน มีแต่ลำคลองโบราณ ที่เรียกว่า คลองหัวกระบ้ง เป็นทางสัญจรไปมา เมื่อประมาณ 50 ปีที่แล้ว คลองหัวกระบ้งจะไปทะเลแม่น้ำน้อยด้านเหนือ และไปทะเลสาบสามโก้ และไหลออกแม่น้ำท่าจีน ในด้านใต้

ช่วงรุ่นปู่รุ่นย่า จีบจองพื้นที่แถวนี้ด้วยการถากถางทำนา ทำไร่ ไม่มีเงินก็มีที่ดินได้ ขอเพียงขยันทำกิน มีพริ้วเหน็บหลังก็อยู่ได้ แต่ในปัจจุบันประเมินที่ดินมีราคาสูง จึงเป็นอานิสงค์ของลูกหลาน ของพ่อแก่แม่เฒ่าที่ยันถากทางที่ทางเมื่อครั้งอดีต

2.1.3 การคมนาคม

บ้านวัดโบสถ์ ห่างจากตัวว่าการอำเภอสามโก้ประมาณ 3 กิโลเมตร ห่างจากปากทางเข้าแยกอบทม ถนนสายอ่างทอง ไปสุพรรณบุรีแค่เพียง 2 กิโลเมตร และห่างตัวเมืองอ่างทองประมาณ 21 กิโลเมตร การเดินทางในปัจจุบัน สะดวกสบาย เส้นทางหลักลาดยาง ส่วนเส้นทางในหมู่บ้านลาดคอนกรีตเสริมเหล็ก

2.4 วิทยากร พ่อเพลงแม่เพลง และประสบการณ์ด้านเพลงรำโทน

ลุงผู้ใหญ่ทองอาบ ไข่มุกแก้ว “ ผู้พื้นให้เพลงรำโทนมีชีวิต ”

ลุงผู้ใหญ่ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2478 นับเป็นผู้พื้นฟูเพลงรำโทนของท้องถิ่น ลุงผู้ใหญ่ทองอาบเล่าว่า ตนเองมีแรงบันดาลใจมาตั้งแต่เป็นเด็ก เพราะสมัยนั้นคนได้เคยนั่งเขี่ยไฟห้วงรำโทนเมื่อ 50 ปีมาแล้ว ได้ยินได้ฟังเพลงรำโทนบ่อยครั้งจนจำเนื้อร้องและวิธีการเล่นดนตรีรวมทั้งจังหวะการรำรำได้ขึ้นใจ และด้วยความชื่นชอบเป็นพิเศษขนาดฝังใจก็เกิดแรงบันดาลใจอยากจะได้คนรุ่นหลังได้รู้จักและได้ยินได้ฟังด้วย เพราะเห็นว่าสิ่งนี้เป็นของดีที่อนุชนควรสืบสานต่อ ไม่เช่นนั้นก็จะสูญหายไปวันหนึ่ง

ผู้ใหญ่ทองอาบได้ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นมาของการรำโทนว่า ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2493-2494 เมื่อชาวบ้านเสร็จภารกิจจากงานไถนาแล้ว ประมาณ 2 ทุ่มก็จะมีการพักผ่อนหย่อนใจในรูปความบันเทิงคือ การเล่นรำโทน ต่อมาได้ประยุกต์นำรำนะนาประสมเข้าไปพร้อมทั้งมีการรับและถึง ส่วนเนื้อเพลงก็ร้องตาม ๆ กันมาแบบของเดิม แรกเริ่มจะมีเพลงไหว้ครู ขึ้นต้นด้วยเพลงเคารพธงค่อด้วยเพลงไหว้ครูและเพลงเชิญให้หนุ่มและสาวมาเล่นมร่า การรำโทนนี้ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงมาเป็น การรำวง มีกองเชียร์ รำวงจะต่างกับรำโทนตรงที่การรำโทนนั้นผู้เล่นดนตรีจะเป็นผู้ร้องและรำด้วยการรำจะรำเป็นคู่ๆ ทำรำจะไม่ตายตัว

การเล่นรำโทนจะเล่นกันรอบกองฟางหรือเล่นที่ลานบ้าน มีตะเกียงเจ้าพายุให้แสงสว่างอยู่ตรงกลาง การรำจะเลิกประมาณ 5 ทุ่มเดิมนิยมเล่นกันเองในหมู่บ้านหรือท้องถิ่นเดียวกัน ต่อมาได้ขยายวงเป็นการเล่นข้ามท้องถิ่น มีผู้เล่นจากท้องถิ่นต่าง ๆ มาร่วมเล่น มีเพลงแปลกใหม่มาแลกเปลี่ยนกันทำให้เพลงรำโทนขยายกว้างมากขึ้น

ในปัจจุบันผู้ใหญ่ทองอาบได้รวบรวมคนในหมู่บ้านขึ้นเป็นคณะรำโทน ชื่อว่า “รำโทน สามโก้” การแต่งกายเวลาแสดงนั้นผู้หญิงนุ่งโจงกระเบน ส่วนผู้ชายนุ่งกางเกงขาวม้ามีผ้าขาวม้าเฉียงเองวงรำโทน สามโก้เคยเปิดการแสดงที่ตัวจังหวัดหลายครั้ง รวมทั้งได้เคยเดินทางมาแสดงที่เวทีสวนอัมพร กรุงเทพฯ ด้วย และเพื่ออนุรักษ์มรดกนี้ผู้ใหญ่ทองอาบได้ไปสอนรำโทนของท่านไม่มีการว่าจ้าง หากใครจะให้ไปเล่น ก็ด้วยความพอใจของผู้ใหญ่เองที่จะตัดสินใจรับเชิญหรือไม่ ค่าตอบแทนก็จะเป็นการเลี้ยงดูปู่เสื่อเลี้ยงอาหารแบบไทย ๆ นับว่าผู้ใหญ่ทองอาบทำด้วยใจรักไม่หวังค่าตอบแทนจริง ๆ

ป่าหยา เริ่มลึก คัมภีร์รำโทน

เกิดวันที่ 22 สิงหาคม 2472 ปัจจุบันอายุ 72 ปี เป็นลูกของพ่อทองคำ จิตต์กระจ่าง หลานปู่หยวก ข่าเมือง เพาะปลูก คาแปลก ขยเหลือ สุทนต์ (ป่าหยา จะเรียกคากับขยว่าพ่อแก่ แม่แก่) นามสกุล "เริ่มลึก"นี้พ่อทองคำเพิ่งมาเปลี่ยนจาก "เพาะปลูก"หลังจากเป็นทหาร(เกณฑ์) "มีพี่น้องท้องเดียวกันก็มี...พี่ปลั่ง พี่ถมยา และพี่ป่าหยา ลำไย (แซ่เล่า) สังเวียร (แก้วมณี) ลิจิต จิตต์กระจ่าง คนที่เล่นเพลงพื้นบ้านจริงๆจัง ก็มี พี่ถมยา และพี่ป่าหยาแน่แหละ พอมาพื้นฟูเพลงรำโทนกันเมื่อปี 2521 ก็เอาสังเวียร น้องสาวมาเล่นด้วย ส่วนไอ้หนู(ลิจิต) ตีกลองรำโทน มาตั้งแต่เล็ก (ป่าหยา เรียกลุงลิจิต น้องชายคนสุดท้องว่า "ไอ้หนู" คิดปากมา ตั้งแต่เด็ก) ก่อนหน้านั้นก็เล่นกันมาตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม แล้วก็เคยไปเล่นถึงบางยี่นา วิเศษไชยชาญ บ้านละหาร สุพรรณบุรี

สมัยก่อนที่เล่นรำโทนด้วยกันก็มี พี่ถมยา ป่าหยา บ้านวัดโพธิ์ (ปัจจุบันคือ วัดโบสถ์ ชาวบ้านมักเรียกชื่อเดิมจนติดปาก) และก็รวมกับสาวๆ บ้านหัวกระบัง (หมู่บ้านใกล้เคียงกับวัดโบสถ์)มี จ่านง คล้า เคลิ้ม ขยแพว กังวล ผู้ชายก็มี จอง อาพร้อม คุมมิ่ง คุมนิต ตาจา ป้าเต่า อาถม ทิดถ้วน ทิดนวล(สามีพี่ถมยา)และก็ตาตุ๊ก เขาเล่นมั่งไม่มั่ง ไม่ได้เล่นจริงๆ จังๆ แต่พวกฉันที่ว่าเล่นกันมากก็หมู่บ้านวัดโพธิ์หมู่ที่ 2

นี่แหละ...มันมีลานนวดข้าว ลานกว้าง (ภาพประกอบ?) เล่นกันทุกคืนไม่มีเว้น ตั้งแต่ ปีพุทธศักราช 2484...ที่เราเล่นก็พวก ตะหาร(ทหาร) และตำรวจมาตั้งกอง อยู่ที่วัดกะเร็น(ปัจจุบันคือวัดเกษทอง)พวกทหารตำรวจ เขามาปราบเสือ (โจรมีระดับ เสือละแวงนั้นมีใครบ้าง?) ที่นี้อานขย เขาไปเป็นทหารมา ก็ได้เพลง(ร้องเพลงรำโทนได้)มามั่ง หมู่บ้านโน้น หมู่บ้านนี้มารวม กัน คือมันไม่ได้เล่นหมู่บ้านเดียว หมู่บ้านหัวกระบัง บ้านเก่า วัดโพธิ์ ก็มาเล่นกันตรงลานนวดข้าว หน้าหมู่บ้านนี้แหละ สมัย ก่อนเขาเรียกว่า "ดอนลาน" หรือไม่กี่ "ดอนคอก" เดียวนี้เป็นบ้านไปหมดแล้ว ...แล้วที่นี้ก็เล่นรำโทนกันทุกคืนเลย ถึงกลาง คืนใครมาที่นั่นไม่พลาด ได้ดูรำโทนแน่ พวกคนดูก็พาชมมาจากหมู่บ้านใกล้เคียง แล้วก็หมู่บ้านวัดโพธิ์นี้แหละ พวกคุณี่เขา 'ไม่ได้มา' กะเดี๋ยวจะคนนี้ลูก เราเลิกเล่นเขาก็เลิกดู โดยเฉพาะพวกคนเก่าๆ...(สะท้อนให้เห็นถึงแหล่งบันเทิง ของผู้สูงวัยใน หมู่บ้านนี้ มีกิจกรรมนันทนาการ ได้มีโอกาสชมการแสดง พบเจอกัน นอกเหนือจากการไปร่วมทำบุญฟังธรรมที่วัด และยัง ในช่วงนั้นยังเป็นช่วงวันหลังสงคราม สภาพความเป็นอยู่ ความปลอดภัย เศรษฐกิจชาวบ้านก็ค่อยสู้ดีนึ่ก ซ้ำยังมีเสือโจรชุก ชุม จึงไม่เอื้อให้มี มหรสพอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นลิเก ละคร ...แม้แต่คณะละครสมัยนั้นย่าน บ้านหัวกำแพง (ตำบลอบทม อำเภอสายบุรี) เป็นคณะของพ่อป่าเทียม ภรรยาของลุงประเทือง เสียงเสนานักดนตรีไทยท้องถิ่น ...ยังถูกโจรปล้นไปทั้ง เครื่องละคร (ชุดเครื่องแต่งการละคร) วงปี่พาทย์ อย่างฉ่องวงใหญ่ พวกโจรมันแบกไปไม่สะดวก โจรมันก็จะตัดเอาไป เฉพาะฉ่องวง ส่วนร้านฉ่อง(ส่วนของฐานโค้ง เว้นช่องด้านหลังไว้เฉพาะให้คนตีเข้า ทำด้วยหวายขัดกับไม้ สำหรับไว้ผูกลูก ฉ่องตามแนวนอน) มันก็ฝากเจ้าของไว้ดูต่างหน้าให้คิดถึงกันเล่นๆ

...เราก็ใช้ฟางข้าวนี้ละนะ มาใส่ไฟ(สุ่มไฟ) ทำให้มีแสง มีควันบ้าง สมัยก่อนวัวควายไม่ได้กินฟางข้าว

...พูดถึงควันฟางนี้ ก็ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหนึ่ง คือชาวบ้านเขาจะสุ่มไฟ เพื่อไล่ยุง ไล่แมลงเหลือบ ลิ่น ไร ในคอก วัว คอกควาย หากเอามาสุ่มขณะเล่นเพลงรำโทนแล้วละก็จะเป็นการไล่ยุง ไม่ให้บินมากัดผู้เล่น ผู้ชมได้เป็นอย่างดี กลิ่นของ ควันฟางก็หอม ไม่เหม็นจนหน้ารำคาญ แคมควันไฟยังสร้างบรรยากาศ ช่วงค่ำคืนให้

โรแมนติก สวยไปอีกแบบ ...ก็คงเหมือนกับที่เวทีคอนเสิร์ตสมัยใหม่ที่ใช้ เครื่องเป่าควัน น้ำแข็งแห้ง...)

ต่อมาก็ทำอย่างนี้จุลุด ไอ้ไม้ไผ่สีสุก สมัยก่อนมันเยอะ มีกันทุกหมู่บ้าน ก็เอามาตัดขนาดยาว ประมาณสองปล้อง สาม ปล้อง เอาสิ่วทะลวงให้มันทะลุ แล้วก็ฉีกกากมะพร้าวให้เป็นของๆ (ฝอยๆ) ชัดเข้าไป เอาน้ำมันกำคราด ทำคบ แล้วก็เอาไป ผูกกระทู (ไม้ไผ่ปล้อง ทำเป็นเสาหลัก) ปักรอบๆลานข้าวที่เราเล่น

คราวนี้เล่นมาหลายปีเข้า ก็มีตะเกียง “อีดำ” แถวหมู่บ้านสมัยนั้นก็มีเฉพาะบ้านปู่ดี แก้วภักดี กับบ้านแม่ฉั่น (ปู่ดี คนนี้แหละที่เป็นที่เป็นเจ้าของ “ลานคอก” ราโทน) ...ก็เลยเลิกใช้คบไฟ มาใช้ตะเกียง อีดำแทน (ทำให้เห็นพัฒนาการของชาวบ้านในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดแสงสว่าง เริ่มจากการสูฟางคบไฟและตะเกียง) สมัยนั้นยังเก(ลิก) ละครนานๆจะมีซักครั้ง ถ้าจะไปดูก็ต้องเดินไปไกล หนังก๊ยังไม่ค่อยมีก็มีแค่เก ละคร เพลงพื้นบ้านพวกอีแซว แล้วก็เพลงเกี่ยวข้าว เวลาเขาลงแขกเกี่ยวข้าว ...

ต่อมาก็ทำอย่างนี้ซึ่ก ไอ้ไม่มีไม้สุกสมัยก่อนมันเยอะ มีทุกหมู่บ้านก็เอาตัดจนบางสองปลับสามปล้อง เอาส่ว ทะลงให้มันทะลุ แล้วก็ฉีกกากมะพร้าวให้เป็นของของ(ฝอยๆ) ชักเข้าไปเอน้ำมันก็าดราด ทาอบ แล้วก็เอาผูกกับกะหู้ (ไม้ ฝัปล้อง ทำเป็นเสาหลักยึดให้ คบไฟ หล่น) ปักรอบๆด้านข้างที่เราเล่น คราวนี้เล่นมา หลายๆปี เข้าก็มีตะเกียง “อีดำ” (EDA) ตะเกียง EDA แถวหมู่บ้านสมัยนั้นก็มีเฉพาะบ้านปู่ดี แก้วภักดี* กับบ้านแม่ฉั่น (ปู่ดี คนนี้แหละที่เป็นเจ้าของลาน ข้าว ของราโทน)ก็เลยใช้ตะเกียงแทน (* ทำให้เห็นพัฒนาการของชาวบ้านในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดแสงสว่าง เริ่ม จากสูฟาง-คบไฟและตะเกียง)

สมัยนั้น ยัง (ลิก) ละคร นานๆจะมีซักครั้ง ถ้าจะไปดูต้องเดินไปไกล...หนังก๊ยังมี(ภาพยนตร์) ก็มีแค่เก ละคร เพลง พื้นบ้าน พวกอีแซว แล้วก็เพลงเกี่ยวข้าว เวลาเขาลงแขกเกี่ยวข้าว(ลงแขกคือการร่วมกันทำงาน เอาแรงกายแลกเปลี่ยนกัน เช่น หมู่บ้านโน้นทำนา หมู่บ้านนี้ก็ไปช่วย พอหมู่บ้านนี้จะเกี่ยวข้าวก็จะขอแรงหมู่บ้านโน้นมาลงแขก) ปู่หยวก ย่าเมือง เป็นพ่อเพลงแม่เพลง แต่แม่หยากก็ยังไม่ได้รับการถ่ายทอดนุ่ยาก็ตายเสียหมดแล้ว “แต่ว่าเลือด เนื้อ เชื้อเพลง ก็ยังคงมีติดต่อกันหลานไว้มั่ง ได้ยินเสียงเพลงก็อยากจะเล่น อยากจะนั่น อย่างเพลงเร็วก็ได้บ้างตอนสองคอก ก็เราไม่ได้เล่นเป็นอาชีพ....เคยไปเป็นลูกคู่ให้ย่าตะลุ่ม สุทนค์/ แม่ทุเรียน (เสียชีวิตแล้วทั้งคู่)หลายครั้ง อย่างที่เข้าไปสวน อัมพรก็ไป

เมื่อแต่ก่อนผู้ใหญ่สวัสดิ์เป็นคนขึ้นเพลง เสียงเขากังวาลดีจึงเลย พอคาย คาลม (บ้านเก่า) ก็มาขึ้นเพลง ก็พูดตามจริง เสียงไม่ค่อยดี ที่นี้ตามลมก็มาตายอีก ก็เลยเอาไอ้หนู (ลุงลิขิต)ขึ้นเพลง..ผู้หญิงเสียงมันเล็กจะขึ้นมันก็ไม่เหมาะ

พูดถึงกลองที่ใช้ประกอบการรำโทนขณะนี้ใช้กลองร่ำมะนา แต่แม่เพลงให้สัมภาษณ์ว่า สมัยก่อนเขาเรียกกันว่า โทน (อาจเป็นเพราะเข้าใจไม่ตรงกัน หรือเรียกกันมาติดปากอย่างนั้น จริงไม่ทราบชัด แต่วัตถุประสงค์หลักของการละเล่น ชนิดนี้ก็คือ ความสนุกสนาน หากไม่ยึดติดคำว่า....”การที่น่าทึ่งมาเปรียบเทียบกับระหว่างของป่าหยากับลุงลิขิตมา เปรียบเทียบก็เพื่อให้ผู้อ่านได้ใช้วิจารณ์ญาณ และตระหนักถึงข้อมูลไม่บิดเบือนปรี๊ดคั่นใจคาดเดาเหมาไปเอง)

....ป่าหยาคือ.... “นอกจากมิกกลองโทน(ร่ำมะนาแล้ว)ก็มีฉิ่ง-กรับ แล้วก็ลูซัด (ลูซัดทำจากกะลามะพร้าว เล็กๆ เจาะรูตรงกลางแล้วเอากรวดเล็กๆใส่เข้าไป แล้วปิดรูหรือคอดด้วยไม้สับ มักใช้เข้าเป็นคู่ประกอบจังหวะเพลง เล่น กันมานานเชียวล่ะ มาหยุกก็ตอนที่มิถูก แล้วกลับมาเล่นอีกทีก็ตอนที่เขาฟื้นฟูกันนี้แหละ

หลังจากมาฟื้นฟูก็ไม่เห็นที่อื่นเขาเล่นกัน ก็มีแต่เขามาขอเพลงไปเล่นอย่างทางนครสวรรค์ (วิทยาลัยครู นครสวรรค์...สมัยนั้น)ป่าก็ให้โรงเรียนกุหลาบก็ให้ไป เขาได้แต่เนื้อเพลงไป จังหวะเวลาร้องไม่ได้

ประวัติส่วนตัวแต่งงานกับครูมานิตย์ เริ่มลึก มีบุตรสองคน

1. เขาวดา ดันติสุขวิวงค์ (สมรสกับนายใช้ มีบุตร 4 คน)
2. อ.ชำนาญ เริ่มลึก (รับราชการอยู่ที่ร.ป.ทรมโรจน์)

3. ลูกสาวคนโต (เขาวด) ไม่ได้ฝึก แต่คนเล็ก (อ.ชำนาญ)นี่ตอนที่ได้อุปไปเรียนคอร์ทนิวซีแลนด์ เขาขอเทปเพลงป๊อปอัดเทปให้ไป ขนไปแต่ไม่ได้เอากลับก็ให้เขาหมด เพื่อนๆคนรู้จักกับลูกชายนี้โน่นเขาชอบ ฟังว่าจังหวะรำโทน มันเร้าใจ เขาเลยให้ซะหมด

ป้าสังเวียน แก้วมณี

อายุ 64 ปี ป๊อ (เสียงเพราะแก้วเสียงดี เป็นน้องสาวคนที่ 5 ของแม่หยา เริ่มฝึก แต่งงานกับนายละออ แก้วมณี มีลูกด้วยกัน 6 คน (ตาย 3 คน) 1. อุไร แก้วมณี 2. วินัย แก้วมณี 3. ชำนาญ 4. ไพโรจน์ 5. ไพรัตน์ 6. มณี แก้วมณี ไม่เป็นเพลงเลขชักคน เริ่มเดิมทีก็อาศัยฟังพี่ๆ เพื่อนบ้านเขาร้องเพลงรำโทนทุกๆคืน มาเอาจริงก็ตอนที่ผู้ใหญ่ทองอาบ เขาพื้นฟู พี่สาว (ป้าทอง)ก็มาชวนให้มาร้องกันอีกครั้ง

ปัจจุบันก็เปิดร้านขายของชำ น้ำมันหลอด (น้ำมันถั่ว)ปุ๋ยยาปราบศัตรูพืช คิดถนนสาย อบทม.-สามโก้ ก่อนถึงสะพานบ้านเก่า “ไม่ได้ขึ้น ไม่ได้สัมผัสกับหูก็ไม่รู้” ตอนบันทึกเสียงพ่อเพลงแม่เพลง....จะร้องเสียงดังฟังชัด ยิ่งร้องยิ่งดังเสียงไพเราะ กังวาน มีเสน่ห์ ...ด้วยความเป็นห่วงสุขภาพกาย ลองเคยถามว่า ร้องไม่ต้องดังขนาดก็ได้ เพราะกลัวจะหมดเสียงไปเสียก่อน...แม่เพลงก็จะตอบว่าเคยร้องเต็มเสียง และเพลงรำโทนก็ต้องร้องเต็มเสียง ซึ่งคงเป็นเหตุสืบเนื่องมาจากสมัยก่อนไม่มีเครื่องขยายเสียง จึงต้องร้องเสียงดังฟังชัด เรียกว่าเสียงที่ได้ยิน ดังไปทั้งหมู่บ้าน...ก็ขนาดตอนบันทึกเสียงเพื่อนบ้านยังเดินมานั่งฟังบันทึกเสียงเพลงรำโทนเลย”

(ผู้วิจัย)

ป้าบุญเทียม พงษ์ข้างอยู่

อายุ 68 ปี ปีมะแม วันพุธ เดือน 12

เป็นลูกพ่อไว แม่ซุบ บุญเมือง หลานปู่ต้น ย่าเทศ บุญเมือง ตาโต ยายพูน (แม่ใหญ่) คำพัน

เริ่มร้องเพลงตั้งแต่สมัยเขาขี่ได้ (คนไฟ) แต่งงานกับนายแสวง ลูก 5 คน ประยูค สมยศ (ถวิล บุญรอด) ประทีป ทองคำ (ชาย 4 หญิง 1) อาชีพหลักทำนา แต่ก่อนเคยเลี้ยงวัว อายุมากเข้าทำไม้ไผ่เลยขายไปแล้ว

ป้าบุญธรรม บุญเมือง

พี่น้องท้องเดียวกันมี พี่ทอง ป้าคำย พี่ทิด ที่หงวน พี่ทอง คำย เทียม บุญธรรม

เกิดปีชวด อายุ 61 เดือน 9 อายุ 20 ปีแต่งงาน นายจำ บุญรอด และมาแต่งงานกันใหม่ สติ สละเทือน ประเทือง บัณฑิต จันทร์เพ็ญ ลูกหลานไม่ได้ฝึกฝน ตามไปดูเล่นก็เคยไป ลูกๆเขาบอกว่ามันรำยาก ไม่เหมือนกับไอ้ที่เดินๆสมัยนี้

ลุงฉิมจิต จิตต์กระอ่าง

1 สิงหาคม 2480 อายุ 62 ปีแต่งงานกับป้าละเอียด “ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับรำโทน สมัยก่อนลุงตีรำโทนมาตั้งแต่เล็กๆ กลองมันใหญ่ สูงเลขหัว จนกระทั่งกลองรำโทนไปประชันกับบางซิ่นา พวกนั้นสู้ไม่ได้ ก็จะพอกติ แต่ไม่กล้า ทำอะไร เพราะพวกเรามาดีราวๆไปด้วย เวทีนี้ประชันหน้าอยู่ตรงข้ามกัน ใครอยากดู อยากรำก็บวงไพนก็แล้วแต่ คนสมัยนั้นเขารำร้องกันได้.....คนเยอะมาก”“ประสบการณ์เกี่ยวกับกองเชียร์ราว เราได้เพลง เบญจมินทร์ สมยศ หัสนพันธ์ ก้านแก้ว เมืองสุพรรณ สุรพล สมบัติเจริญ เพลงรุ่นโน้นออก

(แผ่นเสียง)มาที ระยะเวลาห่างกันหลายปีเต็มที จึงร้องซ้ำแล้วซ้ำอีก จนว่าแล้วว่าอีกกันจนสิ้น(คล่อง) กับวงลูกดาฝัน (ลูกผู้หญิง) ใฝ่งาม อ.วิเศษฯ วงร่ำวง ก็จะไปร้อง ผมจะเป็นตลกสองหน้า (คล้ายๆกลองตะโพน) วิธร่วมสนุกกับการเชียร์ร่ำวง ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายก็ต้องซื้อบัตรเข้ามา รำ สมัยก่อนก็รอบละบาทต่อคน คนที่เป็นผู้รำก็มีผู้หญิงประมาณ 5 คน มีหน้าที่คอยโค้งรำด้วยอย่างเดียว ไม่ต้องร้องเพลง พวกเรา (นักร้องและนักดนตรี) จะร้องเชียร์ให้พวกเขารำ จะเป็นจังหวะ ปีกิน กองกา สวิงซ์ สโลว์ ฟ็อกทซ์ ร้องกันสดๆ เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบก็มีกลองสองหน้า ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ลูกซัด มีบางคนเหมารอบ ร่ำวงคนเดียวกับนางรำ 5-7 ก็ครอบละ 7 บาท ความยาวของการร่ำวงหนึ่งรอบนั้น จะขึ้นอยู่กับที่คนร้องก็เล็กกัน หมดยุค เวทีเราจะยกพื้นกระดานขึ้นมา สีเหลี่ยมกว้างใหญ่ แต่เวลารำเขาจะรำเป็นวงกลม ประดับประดาด้วยกระดาษสีรุ้ง ห้อยระย้อยระยางสวยงาม

สมัยก่อนนางรำเขาจะรำสวยงาม เน้นความบันเทิงสนุกสนาน ในสายตาและความคิดของแม่เพลง (ฐานะเป็นผู้หญิงเหมือนกัน) เห็นว่าไม่ใช่เรื่องเสียหาย มีความงดงามมารยาท กฎกติกา

สถานที่เล่นเชียร์ร่ำวง จะนิยมเล่นที่ลานวัด ในงานบุญ งานเทศกาลรื่นเริงของท้องถิ่น เช่นงาน ปิดทองหลวงพ่อ วัดสี่ร้อย อ.วิเศษไชยชาญ วัดป่าโมก วัดไชโย

วงเชียร์ร่ำวง ที่ดังสมัยนั้น ก็มี วงรุ่งนภา วงยายสง่า สามโก้ (ผู้ให้สัมภาษณ์บอกว่าไม่ค่อยสนิท) เคยไปเล่นด้วยกันแค่ 2-3 วัน มีนางรำเกือบ 10 คน เล่นมาเรื่อย ๆ จนถึง 2506 ค่าแรงได้ 80-100 บาท สำหรับลุงลิจิต ซึ่งสมัยนั้น ประมาณปีพ.ศ. 2495 - 2506 ถือว่าได้ค่าแรงสูงมาก สมัยก่อนไม่มีรถ จะไปเชียร์ร่ำวงก็พาเรือไป พอถึงเวที (แสดง) ก็เอาเรือเสือกเข้าเวทีเลย (เวทีอยู่ติดแสดงอยู่ติดแม่น้ำลำคลอง) ไอ้เลิส (บุญเลิศ เขม่นดี) ไอ้เศษ (วิเศษ) แล้วก็มีไอ้หลอง (ฉลอง วุฒิวิทย์) ไอ้นี้มันเป่าขลุ่ยด้วย ตะหมุก ตอนนี้เป็นทหารอยู่กองดุริยางค์? บ้านเดิมอยู่ อ.วิเศษไชยชาญ* บุญเลิศ เขม่นดี (ตายไปแล้ว) ลูก 2 คน นวรัตน์ จิตต์กระจำง ไม่เป็นเลข มินิคม จิตต์กระจำง เคยไปตีกกลองรำนะนาที่ช่อง 5 พอร้องได้ เดียวนี้ไปทำงานที่กรุงเทพฯ

ป้าละเอียด จิตต์กระจำง

เดิมนามสกุล รักญาติ เกิดวันที่ 7 มิถุนายน 2488 อายุ 54 ปี

พ่อผวน นางเก็บ รักญาติ หลานปู่ผ่อง ย่นวล ตาเคลิ้ม นายหวาน เศรษฐี พี่เพแม่เป็นคนช่วยดินແຮ່ນ

พ่อผวนเป็นเพลง ดั่งวงเหล้าทุกเย็น กับเพื่อน ๆ ก็จะร้องเพลงทุก ๆ วัน ลุงคม เขาเป็นหัวหน้าเพลง... “หล่อจริงนะดารา...

รับร้องรำกันนำดู” (เสียงพ่อเพลง แม่เพลงเสริมว่า...อาคมเสียงดี...เสียงดี) พวกป้าก็ไปตีวงคบบมือ

จำได้ ...ลุงลิจิตสันนิษฐานว่ามาจากทหารที่ไปปฏิบัติหน้าที่อยู่ตามชายแดน แล้วพอล้อมมาจากชาย

แดนแล้ว ก็เลยมาอาศัยแถบบ้านเรา รุ่นป้าหยาก็มี...หมวดพยุ่ง จำเขียน มารำกันที่บ้าน (ลานข้าว)

บทที่ 3 ความเป็นมา และลักษณะของเพลงพื้นบ้าน เพลงรำโทน

3.1 ความหมาย ลักษณะที่มา ประเภทของเพลงพื้นบ้าน พื้นเมือง

เพลงพื้นบ้านเป็นงานของชาวบ้านซึ่งถ่ายทอดมาโดยการเล่าจากปากต่อปาก อาศัยการฟังและการจดจำ ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ไม่ว่าเพลงพื้นบ้านจะสืบทอดมาตามประเพณี มุขปาฐะดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ได้หมายความว่า เพลงทุกเพลงจะมีต้นกำเนิดโดยชาวบ้านหรือการร้องปากเปล่าเท่านั้น ชาวบ้านอาจได้รับเพลงบางเพลงมาจากชาวเมือง แต่เมื่อผ่านการถ่ายทอดโดยการร้องปากเปล่า และการท่องจำนานๆเข้าก็กลายเป็นเพลงชาวบ้านไป เช่นเดียวกับกรณีของเพลงรำโทน ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ก็เป็นอีกลักษณะหนึ่ง ที่ได้ผสมผสานระหว่างท่วงทำนองแบบท้องถิ่น แต่มีลีลาการดำเนินทำนองที่เป็นแบบพื้นเมือง

ลักษณะของเพลงพื้นบ้าน

มีความเรียบง่าย ลักษณะเด่นที่สุดของเพลงพื้นบ้าน คือ มีความเรียบง่าย ฟังแล้วเข้าใจทันที ถ้าจะมีการเปรียบเทียบแง่สัญลักษณ์อย่างไรก็สามารถแปลความหมายได้โดยไม่ยากนัก เช่น “พอที่คว่ำมือไป น่องก็หงายมือมา” ...“ที่นี้รักแม่ตากลมเอ...” ฟังกันแค่นี้ หนุ่มสาวก็เข้าใจแล้วว่าผู้ร้องหมายถึงอย่างไร ความเรียบง่ายในที่นี้ไม่ใช่เรียบง่ายอย่างมั่งง่าย แต่เป็นความเรียบง่ายที่สมบูรณ์อีกด้วย คือทั้งง่ายและคมคาย สวยงามไปในตัวโดยอัตโนมัติ ถ้าเป็นนิยาม ก็เป็นนิยามที่รู้จักเลือกหยิบคำสละสลวยมาเรียงกันเข้า ถึงจะน้อยคำ แต่คนอ่านก็สามารถมองเห็นภาพและได้รับรู้รส รับบรรยากาศหมด ในชีวิตประจำวัน บางทีเราอาจพบคนบางคนพูดอะไรเสียยืดยาว วกวนและฟังเข้าใจยาก ในขณะที่ถ้าให้คนอื่นสับเรียงคำพูดเสียใหม่ และตัดทอนถ้อยคำที่ไม่จำเป็นออกไปเราจะฟังเข้าใจเร็วกว่า เพลงพื้นเมืองเปรียบเสมือนคนประเภทหลังนี้

ความเรียบง่ายในการร้อง และการเล่น

เพลงพื้นบ้านยังคงยึดถือลักษณะดั้งเดิมของมนุษย์เอาไว้ ข้อนี้อาจจะทำให้เราเห็นว่าเพลงพื้นบ้านขาดการปรับปรุงและขาดวิวัฒนาการ ที่จริง การร้องเพลงที่มีเครื่องดนตรีประกอบมากๆ ก็ไพเราะอย่างหนึ่ง และขณะเดียวกันผู้ร้องเพลงโดยไม่มีเครื่องดนตรีช่วย หรือมีช่วยเพียงน้อยชิ้น อย่างเช่น ผู้เล่นกีตาร์ เล่นแอ่วคล้าซอ ก็สามารถสร้างความไพเราะได้เช่นกัน จึงเป็นทางสองทางที่เราตัดสินว่าเราจะเลือกอย่างไร

เพลงพื้นบ้านได้เลือกทางของตัวในแบบหลัง เพราะสภาพการดำเนินชีวิตมาช่วยเป็นตัวกำหนด ดังนั้นจึงไม่เป็นการยากเลยที่จะเห็นชาวบ้านหรือชาวเพลง

“ทำเพลง” โดยไม่ต้องตระเตรียมอะไรเป็นการใหญ่โตนัก สิ่งที่จะช่วยให้เพลงไพเราะ นอกจากขึ้นอยู่กับการใช้ถ้อยคำแล้ว เขาได้ใช้มือหรือเครื่องประกอบจังหวะง่ายๆ เช่น กรับ ฉิ่ง กลอง เหล่านี้เพียงเล็กน้อยๆ มาช่วย บางทีก็ไม่ใช่เลย

เพลงกล่อมเด็ก เพลงพาดควายร้องปากเปล่า ใช้การเอื้อนเสียงให้เกิดบรรยากาศและอารมณ์

เพลงเดินกำ ใช้รวงข้าว เคียว ซึ่งมีอยู่แล้วในขณะเกี่ยวข้าว มาประกอบการร้องรำ

เพลงเรือใช้กรับ ฉิ่ง เสียงร้องรับของลูกคู่ ช่วยให้เกิดความครึกครื้น

เพลงฉ่อย เพลงพวงมาลัย ใช้เพียงการปรบมือช่วย

ถ้าคัด ใช้รำมะนา ฯลฯ

สิ่งที่สำคัญสำหรับเพลงที่ร้องกันหลายๆ คนคือ การอาศัยเสียงร้องรับ ร้องกระทู้ สอดเพลงของลูกคู่ ซึ่งจะช่วยให้เพลงนั้นสนุกสนานครึกครื้นยิ่งขึ้น เพียงเท่านั้นเองที่เพลงพื้นเมืองต้องการ

การเน้นความสนุกสนานเป็นหลัก

เพลงพื้นเมืองของเราจึงมักเน้นอยู่สองอย่าง ซึ่งจะออกมาในรูปของการใช้คำสองแง่สองงามการเว้นเสียงซึ่งเรื่องที่ทุกซ์มากๆ

การใช้คำสองแง่สองงาม อย่างเช่นเพลงฉ่อยของโรงพิมพ์วัดเกาะ เมื่อฝ่ายชายเกริ่น ฝ่ายหญิงได้ยิน เสียงก็ร้องตอบออกมาว่า

“พี่เอ๋ยพี่มาถึงจะมาพึ่งของรัก	แม่หนูยังหนัก น้ำใจ
ไอ้ตรงแอ่งที่ในห่อผ้า	พี่เอ๋ยแกอย่าได้หมาย
พี่พึ่งเงินจะกอง	พี่พึ่งทองจะให้
พี่จะพึ่งอีแปะ	จนใจน้องเกาะไม่ไหว(เอ๋อ)”
ชายว่า “ทำไมกับเงินกับทอง	สมบัติเป็นของนอกกาย
พี่จะพึ่งหนังมาหุ้มเนื้อ	จะได้ติดเป็นเชื้อเป็นไข(เอ๋อ)”

การเว้นเสียงซึ่งเรื่องที่ทุกซ์มากๆ ระหว่างความสนุก กับความทุกซ์ คนเราต้องเลือกเอาอย่างแรกก่อนเสมอ บทเพลงของชาวบ้านก็เช่นกัน เมื่อเทียบเนื้อหาในตัวเพลงแล้ว ส่วนที่กล่าวถึงเรื่องราวแห่งความทุกซ์มีเปอร์เซ็นต์น้อยกว่าด้านความสนุกสนาน และบางครั้ง ความทุกซ์ที่นำมาร้องก็เป็นการสมมติขึ้นเพียงเพื่อเปลี่ยน และคันอารมณ์คนฟังเท่านั้น เหมือนอย่างเพลงเรือตอนที่ผัวเก่ากลับบ้าน เมื่อมาถึงบ้านก็ต้องหลอใจที่บ้านรกร้างเพราะไม่มีใครดูแล ในขณะที่พรรณนาความเปลี่ยนแปลงความเหงาหงอย ซึ่งพ่อเพลงสามารถจะเรียกความสงสารจากคนฟังได้ พ่อเพลงก็ยังสอดสอคำสัพัญญะจีเล่นเข้าไปไม่ได้เช่น

“.....	
พิศดูครอบครัวมันให้ชั่วลามก	มันช่างสกปรกไม่รู้จักหาย
หม้อข้าวก็กลิ้งหม้อแกงก็กลิ้ง	ฝาละมีดีดังอยู่ที่ข้างครัวไฟ
ไอ้ครกกะบาก็เล่นละคร	สาละกะเบือกินนอนเป็นไข้
.....”	

การมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน

ชาวบางแพ ราชบุรี ร้องเพลงฉ่อยให้ฟังตอนหนึ่ง เขาหลงทำขบเพลงว่า “เรามาเล่นกันเสียแต่ลมปาก พอเลิกแล้วเราก็จากกันไป...” ในขณะเดียวกัน ชาวบ้านบางลูกเสือ ซึ่งอยู่ไกลออกไปถึงนครนายก ร้องเพลงระบำบ้านนาของเขาในบทเกริ่นว่า

“เอ๋ยพี่มาวันนี้ ก็ชวนแม่เล่นระบำ	ว่ากันคน(แม่เอ๋ย)ละคำไม่เป็นไร
เราเล่นกัน กันก็แต่ลมปาก	พอเลิกแล้วเราก็จาก จากแม่จากกันไป...”

ทำไมชาวเพลงต่างถิ่น จึงร้องเพลงด้วยถ้อยคำที่คล้ายคลึง หรือเกือบจะเหมือนกัน ทั้งๆ ที่อยู่ห่างกันคนละทิศ ต่างอย่างที่ยกมา ไม่ใช่ความบังเอิญ มีบทเพลงของต่างถิ่นต่างเพลงที่ร้องคล้ายคลึงกันมากมาย สิ่งนี้เมื่อนำมาเปรียบเทียบและศึกษาดูแล้วจะชี้ให้เราเห็นว่า เพลงพื้นเมืองในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และลุ่มน้ำใกล้เคียงได้สร้างรูปแบบที่มีหลายสิ่งหลายอย่างร่วมกันขึ้น ด้วยการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดระหว่างคนต่อคน หรือระหว่างคณะต่อคณะ จนกระทั่งทุกอย่างประสมกันอย่างสนิท

รูปแบบร่วมของเพลงพื้นบ้าน แยกกว้างๆ ได้เป็นด้านเนื้อหา และการเรียงลำดับเรื่อง ด้านถ้อยคำ

ด้านเนื้อหา และการเรียงลำดับเรื่อง เนื่องจากเพลงพื้นเมืองยังแยกได้ออกเป็นเพลงโต้ตอบอย่างสั้น และเพลงโต้ตอบอย่างยาวอีก และเนื้อหารูปแบบของเพลง 2 พวกอาจแยกได้ด้วย เพื่อความสะดวก เราจึงแยกพิจารณาเช่นกัน

เพลงโต้ตอบอย่างยาว ได้แก่เพลงเรือ เพลงระบำบ้านไร่ เพลงพวงมาลัย เพลงเหย่ย เพลงหน้าผา เพลงเดินกำ เพลงอี่แซว เพลงระบำบ้านนา เพลงพาคควาย เพลงเทพทอง เพลงปรบไก่ ลำตัด เพลงแอ่วเคล้าซอ เพลงฉ่อย เพลงเหล่านี้ส่วนมากเป็นเรื่องของผู้เล่นที่มีความชำนาญ คือ พ่อเพลงแม่เพลงอาชีพ ถึงแม้ไม่เป็นเพลงอาชีพก็ต้องเป็นผู้ที่เล่นจนสามารถโต้ตอบกับใครได้นานๆ ไม่มีการจบกลางคัน เพราะหมดไส้หมดพอก การที่จะร้องให้ได้นานๆ จึงต้องสร้างเรื่องหรือสร้างชุดการเล่นขึ้น ดังนั้นเราจึงมีชุดใหญ่ของเพลงเหล่านี้เป็นต้นแบบคือ ชุดลักหาพาหนีชุดสูงซอ ชุดชิงชู้ ชุดตีหมาควัว เป็นต้น แบบแผนของเพลงโต้ตอบอย่างยาวที่เกือบทุกเพลงต้องมี คือ การเริ่มเพลงด้วยบทไหว้ครู เมื่อไหว้ครูแล้ว จึงมักเป็นบทเกริ่น เรียกหาหญิงให้มาเล่นเพลง แล้วจึงเป็นการโต้ตอบ หรือที่เรียกกันว่า การประ จะว่ากันขึ้นยังรุ่งหรือสักครั้งคืนก็ตามใจ เนื้อหาร่วมของเพลงโต้ตอบอย่างยาวมีดังนี้

เพลงโต้ตอบอย่างสั้น หรือเพลงเนื้อสั้น ได้แก่เพลงพินฐาน เพลงระบำ เพลงสงฟาน เพลงเดินกำรำเคียว เพลงสกลลำพวน เพลงชักกระดาน เพลงแบบนี้มักเป็นเพลงสั้น เหมาะสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เพลงอาชีพ ร้องกันคนละสี่ห้าวรรค คนละท่อนสั้นๆ ถึงเพลงเสีย เป็นเพลงที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมสนุกกันอย่างง่ายๆ ถ้าเรารวมเพลงกล่อมเด็กด้วยก็เป็นเพลงสั้นเช่นกัน ใครๆก็พอจะร้องได้ เพลงเนื้อสั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีพิธีรีตองในการร้อง หรือต้องใช้การสร้างบทชุดใหญ่เข้ามากำหนดเรียงลำดับการเล่นแต่อย่างใด เมื่อจะเล่นก็ตั้งวงเข้าหรือร้องไปเลย

การมีเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน ทำให้พ่อเพลงคนหนึ่งหยิบถ้อยคำจากเพลงนี้ไปใส่ในอีกเพลงหนึ่งโดยไม่รู้ตัว ข้อที่เราต้องไม่ลืมคือ พ่อเพลงคนหนึ่งๆ มักจะร้องเพลงได้หลายทำนอง นอกเหนือไปจากเพลงที่เขาถนัดการแลกเปลี่ยนถ้อยคำจึงทำได้ง่ายมาก ดังนั้น เราอาจพบการวางลำดับคำหรือการใช้คำบรรยายระหว่างเพลงต่อเพลงในจังหวะพอๆกัน สิ่งนี้มาจากการตกทอดในใจของชาวเพลงนั่นเอง

ในอีกด้านหนึ่ง เพลงพื้นเมืองหลายชนิดใช้กลอนอย่างหนึ่งซึ่งสัมผัสด้วยสระเดียวกันหมดในวรรคท้ายของบท เช่น ลงไอก็ไอไปเรื่อย ลงอาก็อาไปเรื่อย ศัพท์ทางเพลงเรียกว่า กลอนโล กลอนลา กลอนลี กลอนลู ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เพลงเรือ เพลง-ฉ่อย เพลงเดินกำ เพลงพวงมาลัย เป็นต้น (บางท่านเรียกการสัมผัสแบบนี้ว่า “กลอนหัวเดียว” แต่เมื่อสอบถามทางพ่อเพลงแม่เพลงดูแล้ว ไม่มีใครรู้จักศัพท์คำนี้กันเลย ที่มาของคำนี้จะมาได้อย่างไร ไม่ทราบ) รูปแบบอย่างนี้คงเกิดขึ้นเพราะหาสัมผัสง่ายสะดวกในการดันเพลง เพราะการดันเพลงนั้น หากฉันทลักษณ์ยากไปก็คงร้องคงฟังกันยากน่าดู สระที่นิยมนำมาใช้กันมากที่สุดได้แก่ สระไอ

คุณค่าของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นเมืองเป็นมรดกทางวรรณกรรม ชาวบ้านนิรนามได้แต่งเพลงของเขาขึ้น บทเพลงนี้อาจจะมาจากความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนและความอยู่ไม่สุขของปาก แต่บังเอิญ หรือบางทีไม่ใช่บังเอิญเพลงของเขาไพเราะและกินใจชาวบ้านคนอื่นๆ ด้วย ดังนั้นเพลงดังกล่าวจึงได้แพร่กระจายออกไปเรื่อยๆ และในที่สุด ไม่มีใครรู้ว่าใครเป็นคนแต่งเพลงบทนั้น และแต่งเมื่อใด

เพลงพื้นเมืองถูกร้อยกรองขึ้นด้วยคำที่เรียบง่ายแต่กินใจกินความ สิ่งนี้เองที่ทำให้เพลงพื้นเมืองมีค่า เพราะมันเป็นศิลปะอย่างหนึ่งอย่างแท้จริง

ครั้งหนึ่ง พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงเล่าว่า ได้ทรงแต่งบทเล่นเพลงขึ้นบทหนึ่งแล้ว ประทานให้ชาวชนบทซึ่งอ่านหนังสือได้เอาไปร้อง แต่ทรงสังเกตว่า จากกิริยาที่ชาวบ้านคนนั้นแสดงออกมา ถ้าหากปล่อยให้เขาแต่งเองน่าจะเร็วกว่าบทที่นิพนธ์เสียอีก ทรงถามว่า มันเป็นอย่างไร คำตอบที่ล้วนแต่เป็นเสียงเดียวกันคือ มันเต็มไปด้วย

ด้วยคำยากทั้งนั้น ถึงตอนเกี่ยวพาราสีผู้หญิงชนบทที่ไหนเขาจะเข้าใจ และไม่รู้ว่าจะร้องตอบได้อย่างไร เรื่องนี้จะเป็นบทแสดงให้เห็นว่า เพลงพื้นเมืองนั้นใช้คำง่าย แต่ได้ความดีไม่จำเป็นต้องสรรหาคำยากมาปรุงแต่งเลย

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

เรามีหนทางที่จะแบ่งประเภทเพลงพื้นเมืองออกได้เป็นพวกๆ เพื่อความสะดวกในการพิจารณาได้หลายวิธี เช่น การแบ่งตามความสั้น – ยาวของเพลง เช่น เพลงสั้นได้แก่ เพลงระบำ เพลงพื้ฐาน เพลงสงฟาง เพลงสำหรับเด็ก เพลงชักกระดาน เพลงเข้าทรง เพลงแห่นางแมว เพลงอินเลเล เป็นต้น

ส่วนอย่างเนือยาวได้แก่ เพลงฉ่อย เพลงเรือ เพลงอีแซว เป็นต้น

การแบ่งตามรูปแบบของกลอน คือ จัดเพลงที่มีฉันทลักษณ์เหมือนกันอยู่ในพวกเดียวกัน เราจะจัดให้เป็นสามพวก คือ พวกกลอนสัมผัสท้าย คือ เพลงที่ลงสระข้างท้ายสัมผัสกันไปเรื่อยๆ ได้แก่ เพลงฉ่อย ลำตัด เพลงระบำชาวไร่ เพลงระบำบ้านนา เพลงหน้าผา เพลงอีแซว เพลงสงค่อลำพวน เพลงเทพทอง

กลอนสัมผัสท้ายเหมือนกัน แต่เวลาลงเพลงเมื่อใด ต้องมีการสัมผัสระหว่างสามวรรคท้ายเกี่ยวโยงกัน เช่น เพลงเรือ เพลงเดินกำ เพลงขอทาน เพลงแอ่วเกล้าซอ

พวกที่ไม่ค่อยเหมือนใคร แต่อาจคล้ายกันบ้าง เช่น เพลงสำหรับเด็ก เพลงระบำ เพลงพื้ฐาน เพลงสงฟาง เพลงชักกระดาน เพลงเดินกำรำเคียว เพลงพาดควาย เพลงปรบไ้ เพลงเหย่ย

การแบ่งเป็นเพลงโต้ตอบและเพลงธรรมดา เพลงร้องโต้ตอบ ได้แก่ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว... ฯลฯ ส่วนเพลงอื่นๆ คือ เพลงที่เหลือ ซึ่งเป็นเพลงที่ร้องคนเดียว หรือร้องพร้อมกัน หรือไม่จำเป็นต้องโต้ตอบกันเช่น เพลงสำหรับเด็ก เพลงขอทาน เพลงชักกระดาน เพลงสงฟาง (มักจะเป็นเพลงสั้น ๆ) เป็นต้น

การแบ่งโดยใช้เวลามาเดินความในการอธิบาย เราได้เลือกการแบ่งวิธีนี้ เพราะเห็นว่าสามารถสร้างความเข้าใจสอดคล้องกันได้ดี เพลงแต่ละเพลงมีความเกี่ยวเนื่องกันตามลำดับ

เพลงที่เล่นตามเทศกาลและฤดูกาล หน้าหนาวหรือหน้ากฐิน ผ้าป่า เล่นเพลงเรือ เพลงหน้าผา ถัดจากหน้ากฐินเป็นหน้าเกี่ยว เล่นเพลงเกี่ยวข้าว ,เพลงสงค่อลำพวน เพลงสงฟาง,เพลงชักกระดาน ,เพลงเดินกำรำเคียว ถัดจากหน้าเกี่ยว เป็นช่วงครุฑสงกรานต์ เล่นเพลงพื้ฐาน เพลงระบำ เพลง ระบำบ้านไร่ เพลง พวงมาลัย เพลงเหย่ย

เพลงที่เล่นได้ทั่วไปโดยไม่จำกัดช่วงเวลา ได้แก่ เพลงสำหรับเด็ก เพลงอีแซว เพลงระบำบ้านนา เพลง พาดควาย เพลงปรบไ้ เพลงเทพทอง ลำตัด เพลงแอ่วเกล้าซอ เพลงขอทาน เพลงฉ่อย¹

แบ่งภูมิภาค เพลงพื้นบ้าน

ภาคกลาง

1. เพลงปฏิพากย์ เป็นการร้องโต้ตอบกันระหว่างหญิงชาย ทั้งการเกี่ยวพาราสี เรียกตัวเอกของทั้งฝ่ายหญิงชายว่า “พ่อเพลง แม่เพลง” ซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์สูง จึงทำให้การแสดงมีรสชาติไม่กร่อยไป เพลงในลักษณะนี้มีหลายแบบ ซึ่งล้วนต่างกันทั้งลีลา ลำนำ และโอกาส อาจมีคนตรีประกอบ พร้อมกันนั้นก็มีการรำรำเพื่อเน้นคำขับร้องด้วย เช่น ลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงพวงมาลัย เพลงเรือ เพลงเหย่ย เพลงข้าเจ้าหงส์ ฯลฯ

2. เพลงการทำงาน ยังเป็นลักษณะของชาวบ้านแท้ๆ มากขึ้น การใช้เพลงช่วยคลี่คลายความเหน็ดเหนื่อยเป็นความฉลาดที่จะสามารถดำเนินงานไปได้อย่างสนุกสนาน โดยเฉพาะงานเกษตรกรรม มีการร้องโต้ตอบกันบ้าง บางครั้งก็แทรกคำพูดธรรมดาเพื่อล้อเลียนขำเข้าไปด้วย เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงสงฟาง เพลงชักกระดาน เพลงสงค่อลำพวน เพลง พานฟาง โดยใช้การคบบมือเข้าจังหวะอย่างสนุกสนาน

ภาคเหนือ

มีการขับร้องและขับลำอีกแบบหนึ่ง โดยการใช้ถ้อยคำ สำเนียง และทำนองซึ่งคลอเคล้าด้วยปี่ซอ เรียกว่า “ซอผู้สาว” ได้แก่ การร้องโต้ตอบกันระหว่างหญิงชาย ซึ่งมักจะใช้คำกลอนที่แต่งไว้แล้วจดจำาร้อง บางโอกาสเท่านั้นที่ร้องค้นอย่างฉับไว ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์สูง การร้องเป็นเรื่องเชิงขับลำนำ มักใช้เรื่องพระลอเรื่องน้อยใจยา เป็นต้น วิธีร้องใช้ถ้อยคำตามทำนองแล้วหยุดในบางตอน แต่เรื่องยังติดต่อกันตลอดไป การแต่งคำกลอนของภาคเหนือมีหลายแบบ เช่น แบบ “คำร่า” มีลักษณะเป็นร่ายที่สัมผัสอักษรกันไปตลอด มีการถ่ายทอดกันแบบ “มุขปาฐะ” แล้วจดจำกันต่อมาหลายสำนวน จนบางสำนวนเข้าขั้นเป็นวรรณกรรมพื้นบ้าน

ภาคอีสาน

มีเพลงขับขานในลักษณะต่างๆ อยู่เป็นอันมาก เช่น กลอนลำ ที่หมอลำกลอนจดจำ และใช้เป็นบทขับร้อง แสดงคู่กับการเป่าแคน กลอนสุ่วขวัญ ซึ่งวิวัฒนาการมาจากพิธีพราหมณ์ ก็มีอยู่หลายแบบ สุดแต่จะทำขวัญอะไร เช่น สุ่วขวัญ บ่าวสาวกินดอง สุ่วขวัญเด็ก สุ่วขวัญหลวง ฯลฯ นอกจากนั้น ยังมี “พะหยู” หรือ “ผญา” ซึ่งเป็นการขับร้องด้วยลีลาหนึ่งๆ ที่ไม่อาศัยคำคล้องจอง แต่อาศัยพื้นฐานจากคำพูดที่ใช้พูดประจำวัน ผูกเป็นผญาสั้นๆ ได้กลายเป็นแบบอย่างฉันทลักษณ์ที่เข้าขั้นวรรณกรรมพื้นบ้าน เช่น ผญาเรื่องท้าวสูง

ภาคใต้

มีเพลงกลอนใช้ร้อง ใช้ขับลำที่สำคัญแสดงปฏิภาณของกวีคือ “เพลงบอก” แม้ว่าจุดประสงค์แห่งเนื้อความของเพลงบอกจะบอกเรื่องราว หรือข่าวคราวให้ผู้คนทราบในเรื่องต่างๆ แต่ก็มีวิธีร้องประกอบการแสดง ไม่ให้เบื่อฟัง ซึ่งมีอยู่ 2 แบบคือ ร้องแบบสั้นๆ แล้วมีลูกคู่รับ กับ ร้องแบบยาว (อย่างร่ายยาว) แล้วมีลูกคู่รับ ขณะเพลงบอกจะมีตัวพ่อเพลง หรือแม่เพลง ลูกคู่ และมีถึง กรับ ปี่ ขลุ่ย และทับ (กลอง) ไม่มีการรำ เพราะคนฟังมุ่งฟังกลอนบอกเท่านั้น

บัญญัติแปดประการของเพลงพื้นบ้านในประเทศไทย⁸

๑. เพลงพื้นบ้านของไทยส่วนใหญ่เล่นกันในหมู่หนุ่มสาว แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือชายกลุ่มหนึ่ง หญิงอีกกลุ่มหนึ่ง การว่าเพลงพื้นบ้านนี้หนีไม่พ้นเกี่ยวพาราสีเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ส่วนมากใช้ร้องโต้ตอบกันด้วยกลอนสด เมื่อฝ่ายชายร้องเพลงนำก่อน โดยประเพณีย่อมได้รับการตอบสนองจากกลุ่มฝ่ายหญิง คำร้องจากฝ่ายหญิงได้แสดงออกถึงการต้อนรับและร้องเพลงในคำกลอน ซึ่งแสดงออกถึงการปกป้องตนเองอย่างสุภาพตามลักษณะของกุลสตรีไทยแบบดั้งเดิม

การว่ากลอนสดโต้ตอบกันระหว่างชายหญิงนี้ คนไทยทุกกลุ่มทั้งที่อยู่ในและนอกราชอาณาจักรไทยถือเป็นขนบประเพณีเหมือนกัน ปฏิบัติสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ปรากฏว่ามีประเพณีห้ามหนุ่มสาวพบปะกันสองต่อสองแต่เมื่อจะใช้คำกลอนพูดจากันแล้วอนุญาตให้เกี่ยวพาราสีกันได้โดยไม่ต้องอ้อมค้อม ในภาคเหนือ ภาคอีสาน มีคำพูดใช้โต้ตอบกันระหว่างหนุ่มสาวเป็นคำปรัชญาของท้องถิ่นเรียกว่าพะหยู (ในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยจารึกว่า ประญา) ในภาคอีสานสมัยก่อนที่จะได้รับการพัฒนาเหมือนสมัยนี้มีการรักษาขนบประเพณีนี้เคร่งครัดมาก หนุ่มสาวที่ไม่ปะทะคารมเป็นคำปรัชญาที่เป็นคำกลอนก็จะได้รับการตำหนิจากสังคมว่า ขี้ลาดตาขาว ไม่กล้าลงบัวง หนุ่มสาวที่ไม่ได้แต่งงานเพราะได้ตอบกลอนสดไม่เป็นเรียกว่า ตกบัวง

๒. การว่าเพลงพื้นบ้านของไทยแสดงออกถึงความสามัคคี รื่นเริงตามแบบแผนวัฒนธรรมโบราณของไทยที่สืบทอดติดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน เป็นการแสดงออกของศิลปินเพื่อศิลปะโดยแท้

๓. การว่าเพลงพื้นบ้านของไทยฝ่ายชายมีผู้นำในการว่าเพลงเรียกว่า พ่อเพลง ในทำนองเดียวกัน ผู้นำในการว่าเพลงของฝ่ายหญิงก็เรียกว่า แม่เพลง พ่อเพลงและแม่เพลงส่วนมากก็จะเป็นญาติผู้ใหญ่ของหนุ่มสาวทั้งสองฝ่ายนั่นเอง เป็นสิ่งธรรมดาที่ทั้งพ่อเพลงและแม่เพลงย่อมหาโอกาสเสริมทักษะความรู้เกี่ยวกับชีวิตคู่ และเรื่องเพศสัมพันธ์ เรื่องต่างๆ เหล่านี้

มีอยู่พร้อมในคำร้องอันฉลาดแหลมคมของบทกลอนของเพลงพื้นบ้าน จึงกล่าวได้ว่าคนไทยมีกรรมวิธีการสอนให้หนุ่มสาวรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ในอดีตอันยาวนานแล้ว จากประเพณีการเล่นเพลงพื้นบ้านของไทยนี้จะเห็นว่า คนไทยเรารู้จักการสอนเพศศึกษาแก่เยาวชนมาก่อนฝ่ายตะวันตก โดยปราศจากข้อสงสัย

๕. ก่อนที่จะประคองกันเชิงบทเชิงกลอน ผู้อาวุโสน้อยกว่าจะแสดงความคารวะผู้อาวุโสมากกว่า จะว่าเป็นกลอนขออภัยล่วงหน้าว่าหากล่วงเกินด้วยกาย วาจา ใจ ประการใด ก็ขอให้อภัยด้วย ฯลฯ เมื่อคารวะคู่แข่งผู้อาวุโสกว่าแล้ว ผู้ว่าเพลงก็ไม่ลืมหันหน้าไปทางผู้ร่วมฟังออกตัว ถ่อมตัว ด้วยความสุภาพอ่อนโยนว่าหากการว่ากลอนสดจะขลุ่ยลักไม่สละสลวยหรือไม่ถึงใจผู้ฟังก็ขอได้โปรดให้อภัยด้วย จะเห็นได้ว่าแก่นแท้ของคนไทยสุภาพอ่อนโยนเป็นชาติเผ่าพันธุ์ที่ถ่อมตัวเสมอ

๖. เมื่อผ่านพิธีการออกตัว ถ่อมตัว ตามประเพณีแล้วก็จะประชันหน้ากัน ทักทายกันด้วยคำชมขวัญกัน

๗. เมื่อมีโอกาสว่าเพลงพื้นบ้านกันระหว่างชายหญิงโดยประเพณีจะอนุญาตให้ฝ่ายหญิงได้ตอบเป็นคำกลอนสดกับฝ่ายชายอย่างเต็มที่ เธอจะว่ากลอนสดแสดงความรักความเกลียดชังใครได้อย่างเปิดเผย โดยไม่ถือว่าเป็นการทำคนเสื่อมเสียเลยโดยชนบประเพณีเดิมสืบเนื่องมาแต่ศึกดาบรพ อนุญาตให้สตรีเพศแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพทัดเทียมหรือล้ำหน้าผู้ชาย

๘. เมื่อการเล่นเพลงพื้นบ้านจบสิ้นลงแล้ว มีประเพณีอันดีงามของไทยโบราณที่ควรนำมา สดุดี ณ ที่นี้อีกคือ ผู้ว่าเพลงพื้นบ้านที่รู้ตัวว่ามีอาวุโสน้อยกว่าจะไปแสดงคารวะขอมาลาโทษผู้ที่มิอาวุโสสูงกว่า ในกรณีที่อาจมีการว่ากลอนสดล่วงเกินไปยังผู้ใดผู้ใดว่ายังว่าเพลงพื้นบ้านกลอนสดยังไม่ได้มาตรฐานก็จะไต่หาความรู้ความชำนาญจากผู้ชำนาญกว่า การเตรียมการ การฝึกซ้อมใช้เวลาว่างจากการทำไร่ ไถนา หนุ่มก็จะไปกราบขอเรียนจากพ่อเพลง ในทำนองเดียวกันสาวก็จะไปหาความรู้ความชำนาญจากแม่เพลง เนื่องจากการฝึกซ้อมกันไว้ล่วงหน้าหลายเดือน เมื่อวันสำคัญได้มาถึงแม่ฝ่ายหญิงจะมีความกระดากอายอยู่บ้าง แต่ความพร้อมทำให้เธอกล้าประชันหน้ากับชายหนุ่มที่จะส่งคำถาม คำเกี้ยวพาราสี และเธอก็พร้อมที่จะตอบได้เป็นกลอนสดทุกรูปแบบ

แบบอย่างเพลงพื้นบ้านที่ขับขานออกมาจากปากของคนหนึ่งกรอกเข้าหูของผู้ที่ตั้งใจรับฟังจะอยู่ในความทรงจำอย่างแน่นแฟ้น แม้มีอิทธิพลอารยธรรมจากแหล่งอื่นเข้ามาปรากฏ แบบอย่างชนบประเพณีอันอาจผันผวนคล้อยตามไปได้ไม่ยาก แต่แบบอย่างเพลงพื้นบ้านที่ขับขานออกจากปากเข้าสู่หูแล้วเข้าไปเจือปนในสายเลือดนั้นเรื่องที่จะหันเหโน้มเอียงให้ตามปรากฏการณ์ใหม่ๆ ไม่ใช่ง่ายนัก ดังนั้นบัญญัติ 8 ประการที่นิยามกว้างๆ ไว้แล้วนั้นเชื่อว่าจะเป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่งพบเพียงแค่ว่าเมื่อ 30 กว่าปีมาแล้วเท่านั้น จากทฤษฎีที่ตั้งขึ้นนี้ เชื่อว่าบัญญัติ 8 ประการนี้ คนไทยเราปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างครบถ้วนตั้งแต่คนไท, คนไต กลุ่มต่างๆ ยังไม่รวมตัวกันมาสถาปนาราชอาณาจักรสุโขทัย เมื่อเรามีกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงเทพมหานครเป็นราชธานีสืบต่อมาแล้วนั้น คนไทยทั้งที่อยู่ในถิ่นดั้งเดิมตั้งแต่ยุคศึกดาบรพที่เคลื่อนย้ายไปอยู่ที่อื่นดังที่ปรากฏกระจายอยู่ในถิ่นทั่วไปของเอเชียอาคเนย์ แม้มีการรับแบบอย่างอารยธรรมใหม่ๆ จากรอบๆ ตัว แต่แบบอย่างการขับขานวรรณกรรมของท้องถิ่นในรูปแบบที่เรียกว่าเพลงพื้นบ้านดั้งเดิมยังคงมีเหลืออยู่

แนวทางการศึกษาเพลงพื้นบ้านทางมานุษยวิทยา

คำว่า พื้นบ้าน ...น่าจะตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า folk ซึ่งได้แก่สังคมที่มีวัฒนธรรมประเพณีที่ทำสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานจนเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ในที่นี้จะใช้นิยามตาม Alan Dundes ซึ่งใช้อย่างกว้าง ๆ ว่า “ หมายถึงกลุ่มบุคคลก็ได้ที่มีลักษณะบางสิ่งร่วมกันอย่างน้อยหนึ่งอย่าง “ ดังนั้นเมื่อใช้คำว่าพื้นบ้านกับสังคมไทย จึงควรหมายถึง

พื้นบ้านในเขตเมืองและในกรุงเทพฯด้วย มิใช่จำกัดเฉพาะในชนบทเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ตามความเข้าใจทั่ว ๆ ไป พื้นบ้าน น่าจะเป็นคำที่ใช้เรียกวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานจากการทำนา ทำสวน ทำไร่เป็นหลักเพราะประชากรไทยกว่า 80 % เป็นชาวนา และแม้ว่าประชาชนพื้นบ้านในเขตกรุงเทพตั้งเดิมก็ยังมีพื้นเพมาจากสังคมชาวนา ชาวไร่ เป็นส่วนใหญ่แต่เนื่องจากอยู่ใน เขตเมืองที่เป็นแหล่งของความเจริญทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้สังคมของชาวบ้านในกรุงเทพฯที่เป็นเมือง หลวงแตกต่างไปจากชาวบ้านในชนบทส่วนใหญ่ ดังนั้นการศึกษาเรื่องของชาวบ้าน (folk) ในเขตเมืองหลวงจึงควรใช้วิธีการและหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากการศึกษาชาวบ้านในชนบท ซึ่งควรจะเป็นเรื่องที่กล่าวถึงโดยเฉพาะ เพราะฉะนั้นจึงขอ เวนไม่กล่าวถึงในที่นี้ ลักษณะของพื้นบ้านที่จะกล่าวถึงต่อไปเป็นเพียงแนวทางในการใช้พิจารณาวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่าง กว้าง ๆ เท่านั้น และจะหมายถึงวัฒนธรรมของชาวบ้านในชนบทเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้คำว่าวัฒนธรรมพื้นบ้านในที่นี้ก็จะหมายถึงเฉพาะแต่วัฒนธรรมที่เป็นผลิตผลของชาวบ้านที่อยู่ในสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์ อันได้แก่เรื่องราวที่อยู่ในหัวข้อ ของคำว่า folklore ซึ่งตามนิยามของคำว่า folklore หมายถึงการแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านอันได้แก่การเต้น ร้อง รำดนตรี นิทาน หัตถกรรม จิตรกรรม ภูมิกรรม ฯลฯ ซึ่งสื่อสารถ่ายทอดกันโดยมิได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร นี่ เป็นนิยามของนักวิชาการทางตะวันตกที่ให้ไว้อย่างกว้าง ๆ ส่วนลักษณะที่เป็นพื้นบ้านของวัฒนธรรมแต่ละประเภทเช่นการ เต้นรำ (folk dance) การแสดงพื้นบ้าน (folk drama) ดนตรี (folk music) นิทาน (folk tale) หัตถกรรม (folk craft) และ จิตรกรรม ภูมิกรรม (อาจรวมใน folk art) ของไทยอาจแตกต่างจากลักษณะที่เป็น folk ของทางวัฒนธรรมตะวันตก อย่างแน่นอน และวิธีการศึกษาของวัฒนธรรมด้านต่างๆ ก็ต้องแตกต่างกันเนื่องจากสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของไทย และตะวันตกไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นในระดับหนึ่งเราอาจใช้นิยามร่วมกับนักวิชาการตะวันตกได้แต่ในแง่รายละเอียด ควรเป็นนิยามที่ได้มาจากข้อมูลในสังคมไทยเอง

1. ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางวัตถุของเครื่องดนตรี

ศึกษาดูการแบ่งประเภทของเครื่องดนตรีว่าเป็นเครื่องดีด สี ตี เป่า หรือเครื่องให้จังหวะอธิบายถึงรูปร่าง วัสดุขนาด ของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นทั้งถ้อยรูปและบันทึกเสียงเอาไว้ ศึกษาว่าวัสดุที่ใช้ทำเครื่องดนตรีให้อะไรได้บ้างและทำไมจึง ใช้วัสดุชนิดอื่นไม่ได้ การตกแต่งลวดลาย วิธีการเล่นและเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพลงที่เครื่องดนตรีเล่นเสียงที่ออกมา เป็นอย่างไร สเกลหรือบันไดเสียงตามระบบมาตรฐานเป็นอย่างไร และจุดในรูปของโน้ตนอกจากนั้น สิ่งที่ต้องสอบถามต่อ ไปก็คือความนึกคิดของชนในสังคมหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชนิดใดเป็นพิเศษหรือไม่ หรือเครื่องดนตรีนี้ ๆ เป็น สัญลักษณ์ทางกิจกรรม ทางวัฒนธรรมหรือสังคมหรือเปล่า เช่น กลองมโหรีทึก เป็นสัญลักษณ์ของสถานภาพทางสังคม เป็นของหมั้นหมายในการสู่ขอภรรยา หรือเป็นสัญลักษณ์ของสงคราม เครื่องดนตรีแต่ละชิ้นจะให้ข่าวสารหรือรายงาน บอกเรื่องราวโดยเฉพาะแก่ชุมชนหรือไม่ เช่น เสียงดิดดองเพล เป็นการเรียกร้องหรือบอกให้สมาชิกในสังคมทำกิจกรรมบาง อย่างร่วมกัน หรือเสียงของเครื่องดนตรีจะเกี่ยวข้องกันความรู้สึกของผู้คนในภาวะใดบ้าง นอกเหนือจากเพื่อความบันเทิง เช่น ทางพิธีกรรม

บทบาททางด้านเศรษฐกิจของเครื่องดนตรีก็มีความสำคัญที่จะให้ข้อมูลในการเข้าใจการจัดระเบียบองค์กรของนักดนตรี ได้ เช่นการสร้างเครื่องดนตรีนั้น ใครเป็นผู้สร้าง มีการซื้อขายหรือไม่อย่างไรเป็นช่วงฝีมือที่ทำเป็นอาชีพหรือทำในเวลาว่าง เครื่องดนตรีบางชนิดอาจไม่มีการซื้อขาย แต่ให้เป็นของกำนัลหรือเป็นเครื่องแสดงฐานะของเจ้าของ หรือหมู่บ้าน หรืออาจ เป็นของกลุ่มมากกว่าบุคคล หรือผู้ที่เป็นเจ้าของเป็นเพียงในนาม แต่เล่นไม่ได้

นอกจากนั้นการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของเครื่องดนตรี ยังมีความสำคัญมาก ในการศึกษาเกี่ยวกับการแพร่กระจายทาง วัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างหรือเขียนประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมอีกด้วย ปัญหาการอพยพของประชากรก็อาจทราบได้จาก การศึกษาเครื่องดนตรีได้ เพราะฉะนั้นจึงควรสอบถามพฤติกรรม ความเชื่อทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีทุกชิ้นให้ละเอียดที่สุด

2. ศึกษาเนื้อหาของเพลง

ศึกษาเนื้อเพลงทั้งในด้านพฤติกรรมทางด้านภาษาศาสตร์ ความสัมพันธ์ของภาษากับเสียงดนตรี ปัญหาว่าเนื้อเพลงมีความหมายหรือการแสดงออกทางภาษาอย่างไร ซึ่งอาจต้องใช้วิชาภาษาศาสตร์เข้าช่วยศึกษา การศึกษาเนื้อหาของเพลงอาจช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์ถึงโครงสร้าง และเรื่องราวต่าง ๆ ได้ เนื่องจากโดยปกติเนื้อเพลงย่อมใช้ภาษาแตกต่างจากภาษาด้านอื่น ๆ ในบางครั้งอาจเป็นภาษาที่รู้เข้าใจกันเพียงกลุ่ม กลุ่มเดียวก็ได้ ทั้งอาจวิเคราะห์ได้ในแง่จิตวิทยาว่าเป็นเครื่องบรรเทาความกดดันทางสังคมได้อย่างไร เนื่องจากในเนื้อเพลงย่อมบรรจุถ้อยคำหรือเนื้อหาที่แสดงถึงค่านิยม จุดหมายที่คนไม่อาจแสดงออกได้ในชีวิตประจำวัน การทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นอุดมคติ หรือพฤติกรรมของคนในสังคม จึงอาจศึกษาได้จากเนื้อเพลง นอกจากนั้นเนื้อหาของเพลงยังถือเป็นเครื่องมือบันทึกทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนบางกลุ่มเป็นสื่อให้เราศึกษาหาทัศนคติ ค่านิยมและเป็นสิ่งที่ใช้ในการสอนวัฒนธรรมให้กลุ่มคนที่อ่อนกว่าในสังคมได้อีกด้วย

3. การแบ่งประเภทของดนตรี

ศึกษาถึงการแบ่งประเภทของเพลงดนตรีตามทัศนะของเจ้าของวัฒนธรรมว่าแบ่งเป็นอย่างไร ซึ่งผู้ที่ศึกษาจำเป็นต้องบันทึกไว้หมดทั้งจากการสอบถามและจากเหตุการณ์ที่มีการแสดงจริง ๆ ว่า มีการแบ่งดนตรีหรือเพลง แยกออกจากกันหรือไม่ เป็นกิตติคุณ พร้อมจัดตัวอย่างไว้อย่างเป็นระบบ

4. นักดนตรีนักร้อง

ศึกษาเรื่องการฝึกฝนของนักดนตรี หรือนักร้อง วิธีการที่จะมาอาชีพนี้ เพื่อให้ทราบว่าปัจเจกบุคคลสามารถที่จะเลือกอาชีพของตนได้อย่างอิสระหรือไม่ เนื่องจากบางสังคมนั้นอาชีพถูกกำหนดโดยสังคมและสืบทอดตามสายเลือดเพียงไม่กี่ครอบครัววิธีการฝึกฝนมีรายละเอียดอย่างไร นักร้อง (พ่อเพลง-แม่เพลง) นักดนตรีมีความสามารถที่พึงรายได้ของคนในการยังชีพได้หรือไม่ ได้รับค่าตอบแทนจากสังคมอย่างไร ประวัติชีวิตความเป็นอยู่ว่าต้องศึกษาเป็นเวลากี่ปี ใครเป็นครู มีวิธีการสอนอย่างไร ปัญหาเรื่องการแต่งเพลงก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดเพื่อให้ทราบว่าเพลงนั้นเกิดขึ้นจากผลผลิตของปัจเจกบุคคล หรือของกลุ่ม ขบวนการในการแต่งมีขั้นตอนอย่างไร เป็นการแต่งดนตรีหรือเนื้อเพลงใหม่ ซึ่งทั้งหมดจะเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกำเนิดของดนตรีอีกด้วยในชุมชนนั้นมีการแบ่งแยกระดับหรือฝีมือของนักดนตรี นักร้องหรือไม่อย่างไร ผู้ที่มีอาชีพทางนี้ได้รับการยกย่องหรือถูกละเลยหรือไม่อย่างไร เนื่องจากบางสังคมนั้นนักดนตรีจะไม่ได้รับค่าตอบแทนเพียงพอที่จะเลี้ยงตนเองได้เลย

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือการสืบให้ทราบว่า การเป็นนักร้องนักดนตรีนั้น ได้รับการพิจารณาว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษ มีพรสวรรค์หรือสมาชิกทุกคนในสังคมก็ถือว่ามีความสามารถทัดเทียมกัน ความสามารถนั้นสืบทอดทางสายเลือด เป็นมรดกตกทอดของวงศ์ตระกูลหรือไม่อย่างไร เพศมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีข้อห้ามอย่างไรต่อการเล่นเครื่องดนตรี หรือการร้องเพลงบางประเภทหรือไม่

ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งคนในสังคม นักดนตรีหรือนักร้องย่อมต้องมองตนเองในฐานะที่แตกต่างจากบุคคลอื่น ๆ ดังนั้นเขาอาจมองตัวเองและสังคมในอีกแง่มุมหนึ่ง ผู้ที่มีใช้นักดนตรีมีแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักดนตรีนักร้องที่เป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างไร เช่น เชื่อว่านักดนตรี หรือผู้มีอาชีพในด้านร้องรำทำเพลง ต้องมีอุปนิสัยเจ้าชู้ชอบกินเหล้า ไม่รับผิดชอบ เจ้าอารมณ์ ฯลฯ อย่างไรหรือไม่ ซึ่งทัศนคติและความรู้สึกต่อนักดนตรีย่อมเป็นไปตามพื้นฐานความเข้าใจในสังคมนั้น ๆ ดังนั้นนักดนตรีอาจถูกแบ่งแยกออกจากสังคมเป็นชนอีกชั้นหนึ่ง หรืออาจมีกลุ่มผู้ประกอบการด้านนี้ของตนเองเช่น กลุ่มผู้อุปถัมภ์ หรือผู้นำผู้ปกครองมีบทบาทต่อศิลปินเหล่านี้หรือไม่ ปัญหาเหล่านี้จะทำให้เราเข้าใจปัญหาทางด้านเศรษฐกิจอีกด้วย

5. บทบาทหน้าที่และโอกาสในการแสดงหรือเล่นดนตรี

ศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีว่าเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ในสังคมอย่างไร จากข้อมูลที่ศึกษาชนชาติต่าง ๆ ทำให้ทราบว่า ดนตรีถูกใช้อยู่ในกิจกรรมเกือบทุกประเภทในสังคม ในฐานะที่เป็นพฤติกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง ดนตรีย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอื่นๆ ของคนในสังคม เช่น ในพิธีกรรม การละคร ฟ้อนรำ การจัดระเบียบในสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การสงครามและอื่น ๆ ในการศึกษาควรตรวจสอบวัฒนธรรมทั้งหมดในสังคมเพื่อมองหาความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ กับดนตรี และที่แน่นอนที่สุดก็จะพบว่าดนตรีนั้นจะสะท้อนให้เห็นลักษณะวัฒนธรรมที่ตัวเองเป็นส่วนหนึ่งอยู่ด้วย

ในการศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีนั้น อาจศึกษาได้หลายระดับของความลึกซึ้ง ดนตรีอาจจะถูกใช้ในหลายสถานการณ์ แต่อาจไม่มีหน้าที่ที่ลึกซึ้งก็ได้ นอกจากนั้นหน้าที่ยังแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ที่เป็นไปตามที่เจ้าของวัฒนธรรมแบ่งไว้ (manifest function) และที่เป็นหน้าที่แฝง (latent function) ที่ผู้ศึกษาควรพิจารณาตามหลักวิชาอิสระระดับหนึ่ง

หน้าที่เบื้องต้นที่สุดของดนตรีที่มีต่อสังคมเท่าที่มีการศึกษากันก็คือ ดนตรีมีส่วนช่วยเพิ่มความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ซึ่งเป็นขบวนการที่ต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ หน้าที่เบื้องต้นอีกประการหนึ่ง คือ เป็นเครื่องผ่อนคลายความกดดันทางด้านจิตใจในสังคม คือการให้ความบันเทิง การศึกษารoles บทบาทหน้าที่ของดนตรีอย่างลึกซึ้งจะทำให้เราเข้าใจได้ว่าเหตุใดดนตรีจึงเป็นสิ่งที่เปี่ยมคุณค่าในสังคมของมนุษย์

6. กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์

เบื้องต้นเราควรศึกษาให้ทราบถึงพื้นฐานทางความคิดของคนในสังคมเกี่ยวกับดนตรีก่อนว่าในสังคมชุมชนนั้นอะไรที่ถือเป็นดนตรีและที่ไม่ใช่กำเนิดของคนตรีมาจากไหน เป็นปรากฏการณ์ที่มนุษย์ธรรมชาติสร้างสรรค์ขึ้น หรือเกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติ เพลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้อย่างไร มีวิธีการอย่างไร สถานภาพของผู้แต่งเพลงเป็นอย่างไรการศึกษาให้ทราบถึงมาตรฐานของดนตรีหรือเพลงที่ดีเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะทำให้เราศึกษาต่อได้ว่าดนตรีที่ดีหรือเลวในสังคมนั้น มีอะไรเป็นเครื่องกำหนด³

ปัจจุบันมีการศึกษาเพลงพื้นบ้านกันอย่างจริงจัง เป็นสาขาหนึ่งของวิชาการดนตรี “ดุริยางคศาสตร์ชาติพันธุ์” (Ethnomusicology) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงวิชามนุษยวิทยา (Anthropology) และดนตรี

เพลงพื้นบ้านในบ้านเมืองเรานั้น ไม่ได้มองในแง่ของดนตรีมากนัก เนื่องจากเพลงพื้นบ้านอยู่ในรูปของ “ศิลปะร่วม” กล่าวคือ เป็นการผสมผสานกันของศิลปะเกือบทุกแขนง

อย่างไรก็ตาม เมื่อแยกดนตรีออกมาจากศิลปะแขนงอื่น ๆ ก็จะอยู่ในลักษณะของเพลงร้อง (เล่าเรื่อง) มีเครื่องดนตรีพื้นบ้านบรรเลงประกอบ ส่วนใหญ่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ เพลงพื้นบ้านจริง ๆ นั้นส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่ไม่รู้ว่าใครเป็นผู้แต่ง เพียงร้องและเล่าสืบต่อกันมา เพลงพื้นบ้านจะถูกดัดแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื้อเรื่องอาจจะเปลี่ยนไปบ้าง และทำนองก็อาจจะผิดเพี้ยนไปจากเดิมตามยุคตามสมัย ถึงแม้ว่าจะแยกดนตรีออกมาจากการละเล่นพื้นบ้านแล้วก็ตาม เพลงพื้นบ้านก็ยังอยู่ในลักษณะสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับศิลปะแขนงอื่น ๆ เพลงพื้นบ้านจึงอยู่ในลักษณะ “ศิลปะร่วม” (Total Arts) มากกว่าที่จะเป็น “ศิลปะบริสุทธิ์” (Pure Arts)

เมื่อเพลงพื้นบ้านถูกนำมาปรับใช้สังคมในลักษณะของดนตรีเพื่อการฟัง เพลงพื้นบ้านจริง ๆ จะมีน้อยมาก แต่เพลงส่วนใหญ่เท่าที่มีอยู่จะเป็นเพลง “เลียนแบบเพลงพื้นบ้าน” (Traditional Songs) ซึ่งจะพบทั้งที่เป็นเพลงไทยและเพลงฝรั่ง ไม่ว่าจะเป็น เพชร พนมรุ้ง จรัล โมไนย หรือจอห์น เดนเวอร์ (John Denver) ทั้ง ๆ ที่เป็นการเลียนแบบเพลงพื้นบ้าน แต่ก็เรียกกันทั่วไปว่า เพลงพื้นบ้าน (Folk Song)

สำหรับเพลงเลียนแบบพื้นบ้านของฝรั่งนั้น อาศัยเครื่องดนตรีกีตาร์เป็นหลัก ทั้งประกอบทำนอง และจังหวะแบบ เค้าเองร้องเองเสียส่วนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงพื้นบ้านของชาวอเมริกัน นักร้องที่ได้รับความนิยมอย่างสูง อย่างเช่น จอห์น เดนเวอร์ (John Denver) พอล ซิมมอน (Paul Simon) , อาร์ต การ์ฟังก์ (Art Garfunkel) บ็อบ ดิลัน (Bob Dylan) เป็นต้น ผลงานของนักร้องที่เลียนแบบเพลงพื้นบ้านชาวอเมริกันเหล่านี้ ได้ประสบความสำเร็จอย่างมากและมีส่วนส่งอิทธิพลไปยังนักร้องประเทศโลกที่สาม อย่างที่เกิดขึ้นกับจรัล มโนเพ็ชร ภูสมิง หน่อสวรรค์ กุ้ง กิดดิคุณ เป็นต้น ทั้ง ๆ ที่เพลงพื้นบ้านของไทยไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานของกีตาร์ก็ตาม แต่อิทธิพลของเพลงเลียนแบบพื้นบ้านของนักร้องชาวอเมริกันมีอยู่สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทย

เมื่อพูดถึงเพลงพื้นบ้านในรายการวิทยุหรือโทรทัศน์นั้น มักจะหมายถึงเพลงอเมริกันที่เลียนแบบเพลงพื้นบ้านอเมริกันมากกว่ามากกว่าเพลงพื้นบ้านที่เป็นลำตัด หมอลำ ฯลฯ เพราะเหตุว่าเพลงพื้นบ้านของไทยที่นำมาเลียนแบบถูกนำไปเลียนแบบในลีลาเพลง “ลูกทุ่ง” (อย่าง “ลำเตี้ย” เพลง “แหล่”) เสียมากกว่าจะเป็นเพลงพื้นบ้าน (หน้า 84-88)...

.....สำหรับเพลงเพื่อชีวิตในสังคมไทยนั้น ปรากฏเป็นเพลงพื้นบ้าน หมอลำ เพลงฉ่อย ลีเก

ลำตัด เพลงเรือ หนึ่งตะลุง มโนราห์ เป็นต้น ในยุคต้น ๆ ของเพลงไทยสากล มีลักษณะเป็น “เพลงชีวิต” กล่าวคือ บรรยายเรื่องราวของชีวิต เช่น เพลง คำน่านม สวรรค์ชานา กลิ่นโคลนสาปควาย ลูกสาวคาสี หนุ่มเหนือแคว้นาง หลังผู้ฟ้าหน้าผู้ ดิน เพลงเหล่านี้เนื้อหามักกล่าวถึงความสำนึกถึง

ชนชั้น สิทธิและสถานภาพของคนในสังคม...⁷

3.2 ความหมาย ลักษณะที่มา วิวัฒนาการรำโทน

“...เพลงรำวง หรือเพลงที่ชาวบ้านเรียกว่า เพลงโชน รำโชน ซึ่งแพร่หลายกันอยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้จะมีที่มาจากเมืองหลวง แต่ในปัจจุบันก็ได้กลายสภาพเป็นเพลงพื้นบ้านของบางท้องถิ่นอย่างเต็มตัว บางท้องถิ่นจะมีเพลงโชน รำโชน ส่วนเฉพาะถิ่น และเพลงรำวงซึ่งแพร่ไปจากกรุงเทพฯ ต่างๆกัน เพลงรำวงเป็นเพลงที่น่าสนใจกลุ่มหนึ่ง เพราะผสมผสานทั้งเพลงชาวบ้านและเพลงชาวเมือง...”¹

ตัวอย่างเพลงรำวงจากคำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

สาวน้อยเอวกลม

สาวน้อยเอวกลม ทำผมดัดลอน คัดคลิ่น

แต่ตัวทันสมัย สาวไทยสมัยพิบูล

ฉันจะไปดูโชน ฉันจะไปดูหนัง

ขอเชิญสาวงาม

ขอเชิญสาวงาม ร้องรำถวญหลวงพ่อ

จะพายเรือเข้าไปรับ จากลัษณะไร่น้ำเขียว

น้ำเขียวก็ขอพายไป

ใส่น้ำมันหอมกลิ่น สวมแต่หมวกใบลาน

ถือกระเป๋าทนุญ แม่คุณจะไปไหนกัน

มะนั่งรอรางไปด้วยกัน

อนิจารูปหล่อ รูปหล่อขี้ข้าข้างเคียว

รับเธอคนเดียว น้ำเขียวก็ขอพายไป

จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับเพลงรำโทน

สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นสมัยที่รำโชนกำลังเฟื่อง มีการปรับปรุงด้านวัฒนธรรมกันหลายอย่าง แม้แต่วันแม่ก็มีประกวดแม่แห่งชาติ โดยการประกวดแม่ลูกดกกันใหญ่โต หันมาทางศิลปการละเล่น คณะรัฐมนตรี โดยการแนะนำของท่านนายกจอมพลเอง มีมติให้จัดพิมพ์หนังสือชุดวัฒนธรรมขึ้น และเฉพาะที่กระทรวงมหาดไทย ของพลโทมังกร

พรหมโยธี รับผิดชอบต้องจัดทำมี 3 เล่ม คือหนังสือบ้านไทยสวนไทย และหนังสือ การเล่นพื้นเมือง หนังสือเล่มนั้น พิมพ์สมัยปฏิรูปการเขียนหนังสือไทย อ่านสมัยนี้ลำบากใจ เพราะคำว่ากระทรวง ต้องกลายเป็น “กระทรวง” แปลกค่าน่าขม มีการละเล่นอยู่ 18 อย่างที่มาตรา 11, 12 แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดวัฒนธรรมทางศิลปกรรมเกี่ยวกับการแสดงละคร พุทธศักราช 2485 กำหนดไว้ว่าเล่นได้โดยไม่ต้องขออนุญาต ได้แก่เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เพลงพวงมาลัย เพลงปรบไก่ เพลงระบำหม่งक्रम์ คลาติไม้ ระเบ็ง ร้องเงิง รำโคม งูกินหาง นูยฉาย ช่วงชัยรำ ซักขา ซอเมือง ฟ้อนเซิ้ง หมอลำหมอลำแคน แม่ศรี การแสดงนี้มีข้อกำหนดกว้างๆว่า เป็นการเล่นตามฤดูกาล ใช้สถานที่ที่เหมาะสม ไม่กีดขวางหนทาง การแสดงต้อง “เป็นไปอย่างอารยชน” แต่ที่ท่านปรารภมาให้เคร่งครัดหน่อยคือ ในการเล่น การแต่งกาย และการใช้ถ้อยคำนั้นควร “ถูกต้องตามรัฐนิยม” และวัฒนธรรมเป็นอารยะ ไม่ป่าเถื่อน... ฯลฯ

ดังนั้นเมื่อผ่านการกล่าวถึงประวัติแต่ละเพลงไปแล้ว มีการกล่าวถึงการแต่งกายไว้เหมือน ๆ กันทุกครั้งว่า

“การแต่งกาย ต้องแต่งให้สุภาพเรียบร้อย ถูกต้องตามรัฐนิยม และวัฒนธรรม เช่น ชายนุ่งกางเกงสากล หญิงสวมกระโปรง หรือนุ่งกางเกงสากล และทั้งชายหญิงสวมเสื้อเชิ้ต สวมหมวกและใส่รองเท้า”

เมื่อดูสภาพของการทำงานขณะเก็บเกี่ยว หรือเล่นเพลงเรือโดยการตั้งมาตราเอาไว้เช่นนี้จึงเป็นเรื่องแปลกสำหรับวันนี้ และวันไหนๆมากพอสมควร แต่สิ่งที่จะพูดถึงไม่ใช่การยืมเยาะหรือมุงล้อเลียนเรื่องนี้ เจตนาของจอมพล ป. ที่ยังคิดถึงเรื่องวัฒนธรรมไทยแขนงนี้อยู่บ้างเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการสนับสนุนหรือให้ความสนใจต่อเรื่องศิลปวัฒนธรรมของรัฐบาลยุคต่าง ๆ น้อยและถูกถือเอาเป็นเรื่องที่ต้องเอาไว้อย่างหลัง แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของจอมพล ป. ด้านนี้บังเอิญผิดพลาดและทำผิดพลาดกวีวิชา ผลที่ปรากฏออกมาคือ ถูกหนังสือพิมพ์และนักวิชาการสวดอย่างหนัก...

...การส่งเสริมให้คนไทยให้คนไทยเดินทางไกลนั้น เป็นค่านิยมใหม่ในระหว่างสงคราม ซึ่งเข้าใจกันว่าหากมีการอพยพหนีสงครามเป็นกลุ่มใหญ่ ย่อมจะมีความพร้อม การออกไปชนบทในระหว่างสงคราม ไม่มีการละเล่นบันเทิงใจอันใดนอกจากการรำไทของชาวบ้าน ซึ่งเป็นของพื้นบ้านโดยแท้ที่ไม่ทันสมัยแต่อย่างใดเลย ผิดจากค่านิยมในตัวท่าน แต่การกลับปรากฏว่าท่านกลับส่งเสริมให้คนไทยเล่นรำวง จนเป็นสมบัติของชาติมาจนทุกวันนี้ แถมยังสนับสนุนให้แต่งเพลงรำวงขึ้น เริ่มจากท่านผู้หญิงก็ได้แต่งให้กรมศิลปากรบรรจutanองหลายเพลง เช่น เพลงขวัญใจดอกไม้ของชาติ บูชานักรบ ขอดชาลในหาญ หญิงไทยใจงาม ดวงจันทร์วันเพ็ญ เป็นต้น พร้อมกับให้กรมศิลปากรคิดทำรำวงมาตรฐานขึ้นให้ถึง 10 ท่า การส่งเสริมรำวงนี้ นับเป็นรัฐนิยมที่แผ่ขยายไปอย่างรวดเร็ว เกิดเพลงรำวงขึ้นในกรมโฆษณาามากมายเหลือที่จะกล่าวได้ เกิดคณะรำวงบ้านบาตร และคณะรำวงชาวสามย่าน (เลิศ ประสมทรัพย์ ประชุม พุ่มศิริ) เพลงเอกเช่นศึกบางระจัน อยู่ชยาเมืองเก่าของเราแต่ก่อน

...เพลงรำวง เพลงนี้มีประวัติการเกิดแน่นอนว่าอยู่ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่มอบหมายให้หลวงวิจิตรวาทการเป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้นวัฒนธรรมอย่างใหม่ขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องหมายของความเจริญ เพลงรำวงเกิดขึ้นมาด้วยเหตุผลทางการเมืองดังกล่าว โดยเอาจังหวะของเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองมาประสมประสานแล้วเรียกว่าเพลงรำวง ในด้านความรู้ของชาวบ้านที่บ้านเมืองเก่าจังหวัดสุโขทัยก็รู้กันทั่วไปในลักษณะที่ว่าเพลงเหล่านี้เป็นเพลงสมัยใหม่เกิดขึ้นในสมัยญี่ปุ่นยกทัพเข้ามาในประเทศไทยเท่านั้นเอง

ตัวอย่างเพลงรำวง บ้านเก่า จังหวัดสุโขทัย

เพลงเจ้าช่อมะปรางปิง

เจ้าช่อมะปรางปิง สวยจริงกำลังจะหล่อ

ดอกลามกระไร เสียคายต่ออยู่ปลายกิ่ง

มองไปมองมา สายตาจะพาเป็นสื่อ

น่ารักจริงหนอ เจ้าช่อมะปรางปิง

น่ารักจริง ๆ ทุกสิ่งจะเฝ้าเลมอง

ความรักนั้นหรือ เป็นสื่อกันด้วยสายตา

เพลงสาวรูปสวยสวย

สาวรูปสวยสวย	รูปร่างสาวสวยเอวกลมสมหน้า
ถ้าได้น้องมารำเคียงคู่ๆ จะเก็บใส่ตู้เอาไว้บูชา	ขาขึ้นขึ้นตามเขว้างขาลงลงตามเขว้าง
คาน้อง ๆ ไม่ทัน หมดปัญญา ⁴	

(เพลงนี้เนื้อร้องเหมือนกับ บ้านหมี่ลพบุรี บ้านวัดโบสถ์สามโก้ ผู้วิจัย)

...ในช่วงปี พ.ศ. 2485-2488 รัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ส่งเสริมให้มีการร่ำวงขึ้นนั้น กรมโฆษณาการได้แต่งเพลงร่ำวงไว้เป็นจำนวนมาก อาทิเช่น เพลงงามแสงเดือน, ดวงจันทร์วันเพ็ญ, ญวนฆ่าเหล, ใกล้เข้าไปอีกนิด, บูชานักรบ, ชาวไทย, ราสีมาร่า, คินเดือนหงาย, ดอกไม้ของชาติ, ห่วงไทยใจงาม ฯลฯ ภายหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลงแล้ววงดนตรีต่าง ๆ ก็เริ่มเสื่อมสลายไปหมด...

จะเห็นได้ว่าภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาได้มีวงดนตรีสากลเกิดขึ้นมากมาย ทั้งที่เป็นของราชการ กึ่งราชการ และเอกชนนักประพันธ์ที่เคยแต่งเพลงร่ำวง อย่างเช่นนักประพันธ์ของกรมศิลปากรกรมโฆษณาการ ก็ได้หันมาแต่งเพลงที่ร้องเสียดสีสังคมไทย โดยเฉพาะการเมืองในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม...⁵

สงครามกับรำโทน

ก่อนหน้านั้น มีดนตรีออกแสดงกันอยู่มากๆ หลายประเภท ยังไม่เรียกกันว่าเป็นดนตรีลูกกรุงหรือลูกทุ่ง ถือว่าเป็นวงดนตรีของคณะชื่ออะไร ก็ว่ากันไปตามนั้น แต่ว่ามีลีลาของการร้องแตกต่างกันออกไป ผู้ที่ร้องเพลงเป็นแต่ละประเภทเป็นเพลงร่ำวง ก็จนได้ฉายาว่า เป็นราชาร่ำวง อย่างเช่นเบญจมินทร์

ภาวะสงครามนั้น ชาวบ้านทั่วไปมักชุมนุมกันเล่น “รำโทน” มีโทนตีให้จังหวะ รำและร้องเล่น บางคนแต่งเนื้อร้องให้สนุกสนาน หลังสงครามทางราชการได้กำหนดให้การเล่นร่ำวงเป็น “วัฒนธรรม” อย่างหนึ่งของไทย กรมศิลปากรกับผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ภรรยาของนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นได้แต่งเพลงร่ำวงบันทึกแผ่นเสียงเผยแพร่ทางวิทยุหลายเพลง และวงดนตรีของกรมโฆษณาการ มีเพลงร่ำวงใหม่ๆ ออกมาไม่น้อย

นักแต่งเพลงนักร้องที่ไม่ใช่ข้าราชการ เช่นคุ่มทอง โชคชนะ (เบญจมินทร์) และเพื่อน ซึ่งมีความถนัดในเพลงร่ำวง ก็ทำเพลงร่ำวงเป็นเสียงออกขาย ในแบบแต่งเอง ร้องเอง เสียงร้องของ“เบญจมินทร์” หากสังเกตกันแล้ว ได้ส่งอิทธิพลให้แก่เสียงร้องของสุรพล สมบัติเจริญ ในเวลาต่อมา นอกจากเพลงร่ำวงแล้ว เพลงเสียงครวญจากเกาหลี และรักแท้จากหนุ่มไทยที่สมศรี ม่วงสอนเขียวร้องได้ตอบกับ “เบญจมินทร์” กล่าวถึงความรักความอาลัยระหว่างทหารไทยที่ไปร่วมรบในสงครามเกาหลี กับสาวชาวเกาหลี เป็นเพลงสืบเนื่องมาจากสงครามที่ได้รับความนิยมมาก

...รัฐบาลไทยที่มีจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2481-2487) ได้ส่งเสริมลัทธิชาตินิยมตามแนวเยอรมนี อิตาลีและญี่ปุ่น และเอาจริงเอกัจฉาด้าน “รัฐนิยม” และส่งเสริมลัทธิผู้นำที่ดีว่า “เชื่อนำชาติพันภัย” มีการออกประกาศให้ประชาชนต้องสวมหมวกเมื่อออกนอกเคหสถาน หรือ “มาลานาไทย” เพื่อแสดงออกถึงความเป็นชาติ ศิวิไลซ์ ยกเลิกวัฒนธรรมอันคร่ำครึน่ารังเกียจและสกปรกด้วยการประกาศห้ามกินหมาก ให้ประชาชนสวมเสื้อผ้าแบบชาวยุโรป สนับสนุนให้ใช้นามบัตรสถาปนาวัฒนธรรมตามอย่างชาติตะวันตกโดยการให้สามี-ภริยาจูมพิตกันก่อนออกไปทำงาน และที่โดดเด่นที่สุดคือ การสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติด้วยรางวัลสามัคคี หรือ “รำโทน”

วัฒนธรรมรำโทนภายใต้นโยบายแห่งชาติ และภายใต้การนำของจอมพล ป. ได้แพร่กระจายออกสู่ท้องถิ่นไทยทั่วทุกภาคอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยมีกลไกรัฐ คือ กระทรวงธรรมการเป็นกำลังหลักในการเผยแพร่แนะนำราษฎร จนกระทั่งรำโทนได้กลมกลืนเข้ากับสังคมไทยจนกลายเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของไทยไปในที่สุด รำวงหรือรำโทน จึงถือว่าการละเล่นที่สถาปนาและส่งเสริมโดยรัฐที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง เป็นผลงานด้านวัฒนธรรมไม่ก็ประเภทที่รับผิดชอบแล้วเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า “วัฒนธรรมรำวง” นั้นมีความสอดคล้องกับศิลปะการละเล่นที่มีอยู่ดั้งเดิมของท้องถิ่น และเป็นสิ่งเดียวที่รัฐเป็นคนคิดแล้วประชาชนสามารถสัมผัสได้ และยังสามารถมีส่วนร่วมในการรังสรรค์ผลงานจากภูมิปัญญาของตน

และรำโทน ซึ่งกลายมาเป็น “รำวง” ในระยะต่อมามิได้ถูกเผยแพร่อยู่เฉพาะภายในประเทศเท่านั้น แม้แต่ “สหรัฐไทยเดิม” หรือเชียงคอง ซึ่งอยู่ไกลแสนไกลก็ได้รับอิทธิพลและมีการละเล่นนี้สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

“รำโทน” เป็นศิลปะของคนในท้องถิ่น สาเหตุที่เรียกว่ารำโทนก็เนื่องจากใช้ “โทน” ลักษณะเป็นกลองหน้าเดียว เป็นเครื่องดนตรีหลักในการให้จังหวะ บางครั้งก็เรียกกันว่า “รำวง” โดยเรียกตามลักษณะการก้าวเท้าเคลื่อนย้ายตามกันเป็นวงของผู้รำ และเมื่อชาวกรุงไปพบเข้าจึงเรียกการรำชนิดนี้ว่า “รำวงพื้นเมือง”

รำวง หรือรำโทน ชื่อนี้ไม่ใช่ชื่อเฉพาะ (proper noun) หรือชื่อตายตัวอย่างที่เห็นในระยะหลัง แต่ชาวท้องถิ่นจะเรียกศิลปะนี้ในชื่ออื่นแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น และการรำรำชนิดนี้ที่มาจากภาคอีสานหรือจังหวัดในภาคเหนือที่มีคนเชื้อสายลาวอาศัยอยู่ เช่น เพชรบูรณ์ ซึ่งสืบทอดถ่ายโอนมาจากลาว

ที่มาของรำโทน หรือรำวงนั้นได้จากการเล่า “นิทานก้อม” หมายถึง นิทานสั้นๆ เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดกันมาแต่โบราณ หรือเรื่องที่ถูกรื้อฟื้นขึ้นในภายหลัง การเล่านิทานก้อมมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อความสนุกสนาน คลกไปกลฮาและคลายทุกข์โศก ดังนั้นจึงนิยมจัดให้มีการเล่านิทานก้อมในงาน “งันเฮือนดี” หรืองานศพ เพราะเรื่องราวต่างๆ ในนิทานจะได้สร้างความเพลิดเพลินสนุกสนาน เป็นการปลุกปลอบให้กำลังใจแก่ญาติพี่น้องของคนตายให้ปลงและเลิกโศกเศร้าไปในตัว ส่วนแขกหรือในชุมชนที่มาช่วยงานก็จะได้รับความสนุกเพลิดเพลินในขณะที่ช่วยงานไปด้วย

สุรินทร์ ภาคศิริ นักแต่งเพลงมีชื่อชาวอีสานและเป็นผู้หนึ่งที่นำเอานิทานก้อมของอีสานมาเป็นพื้นฐานและดัดแปลงคำร้องและโครงสร้างเสียใหม่ให้เป็นเพลงลูกทุ่งหลายเพลง ได้แก่ เพลงบ่วงกัญชา ผ้าขาวม้า เป็นต้น

สุรินทร์ได้ยืนยันว่า รำโทนของอีสานนั้น มีอยู่ในภาคอีสานนานแล้ว หรืออย่างน้อยก็ก่อนการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยรำโทนอีสานใช้เครื่องดนตรีให้จังหวะเป็นกลองหนังงูเหลือม ซึ่งนิยมเรียกกันว่ากลองหนังกบ แล้วพัฒนามาเป็นกลองหน้าบาน คือหน้ากว้างขึ้นในระยะต่อมา จังหวะที่ใช้ประกอบลำไครั้งนั้นเป็นเสียง “ปอดปอง ปอดปองๆๆ” ตามเสียงของกลองหนังงูเหลือม

เพลงที่ผู้แต่งขึ้นเลียนเสียงกลองหนังกบและเข้าจังหวะกันได้ดี คือ เพลง “บั๊กหลอดปอดปอง” เพลงนี้ “เบญจมินทร์” ได้นำมาอัดแผ่นเสียงมีเนื้อร้องขึ้นต้นด้วยสร้อยเพลงว่า “บั๊กหลอดปอดปองไถนวันพระ ฝนตกชะบั๊กหลอดปอดปอง” นี่คือตัวอย่างเพลงที่ได้จากรำโทนหรือนิทานก้อมที่สุรินทร์ ภาคศิริ นำดัดแปลงและให้กาเหว่า เสียงทอง ร้องอัดแผ่นเสียง

ด้วยความห่างไกลและความยากลำบากในการเดินทางไปมาระหว่างภาคอีสานกับภาคอื่น โดยเฉพาะเส้นทางอีสาน-กรุงเทพฯ ทำให้ลำพื้นหรือลำจากนิทานก้อม หรือรำไท่น หรือรำวงไม่เป็นที่รู้จักของคนไทยโดยทั่วไป ชาวไทยภาคอื่นได้รู้จักลำพื้น หรือลำจากนิทานก้อมจากผู้มีเชื้อสายลาวเอาเมื่อช่วงปี 2481 – 2487 ในนามของ “รำไท่น” จากการนำมา “โปรโมท” ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี “รำไท่น” หรือ “รำวง” เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสร้างชาติด้วยการเชิดชูวัฒนธรรมของชาติของ “นายพลตราไก่” จอมพล ป. พิบูลสงคราม

จอมพล ป. ได้ “รำไท่น” มาจากการออกท้องที่ตรวจราชการตามจังหวัดภาคอีสานและภาคเหนือด้านที่ติดกับภาคอีสานและชายแดนลาว โดยเฉพาะเพชรบูรณ์ จังหวัดที่จอมพล ป. หามยมันที่จะสถาปนาให้เป็นเมืองหลวงของไทยภายหลังจากการย้ายเมืองหลวงจากกรุงเทพฯ โดยชาวบ้านได้นำศิลปะ “รำไท่น” มาแสดงเพื่อให้การต้อนรับผู้นำประเทศ

ผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดบันทึกคำร้องและจดจำจังหวะทำนองรำไท่นจากชาวบ้านเวลานั้น ก็คือ ท่านผู้หึงละเอียด พิบูลสงคราม ภริยาของนายกรัฐมนตรีนั่นเอง

ดังนั้น จึงไม่แปลกแต่อย่างใดที่ชาวไทยทั้งประเทศจะได้รับรู้ สัมผัส และเคียงสาต่อเพลงรำวงที่รัฐบาลสร้างขึ้นเป็นแม่แบบจำนวน 10 เพลง ซึ่งเรียกว่า “รำวงมาตรฐาน” อันได้แก่ 1) เพลง ดอกไม้ของชาติ 2) ดวงจันทร์วันเพ็ญ 3) บูชานักรบ 4) ดวงจันทร์ขวัญฟ้า 5) หึงไทยใจงาม 6) ยอดชายใจหาญ 7) งามแสงเดือน 8) ชาวไทย 9) ราชมาร่า 10) คื่นเดือนหงายนั้น มีชื่อของท่านผู้หึงละเอียด พิบูลสงคราม เป็นผู้แต่งเนื้อร้องอยู่ถึง 6 เพลงและบางส่วนของ 6 เพลงในลิขสิทธิ์ของท่านผู้หึงละเอียดนี้ ได้มีผู้นำไปบันทึกแผ่นเสียงด้วยการสร้างดนตรีประกอบขึ้นใหม่ เขาผู้นั้นก็คือ สมบัติ เพชรลานนา หรือพิพัฒน์ บริบูรณ์ หรือ อิง ชาวอีสาน เจ้าของลิขสิทธิ์เพลงผู้ใหญ่อลิ

สมบัติเคยเข้าไปกราบขอเพลงจากท่านผู้หึงที่เขาเรียกด้วยความรักเคารพและสำนึกในบุญคุณว่า “คุณย่า” และเขาได้ทราบความจริงจากปากของท่านผู้หึงว่า เพลงที่เป็นกรรมสิทธิ์และลิขสิทธิ์ของท่านผู้หึงนั้น “เป็นของชาวบ้าน” ที่ท่านได้จดมาจากคราวที่ได้ติดตามจอมพล ป. ไปตรวจราชการต่างจังหวัด

ภายหลังการนำเพลงรำวงมาตรฐานออกเผยแพร่โดยกลไกรัฐได้แก่ กระทรวงธรรมการ และด้วยการส่งเสริมอย่างเอาจริงเอาจังของท่านผู้นำ “รำไท่น” ก็ได้รับต้อนรับจากประชาชนไทยทั่วประเทศ โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ นั้นได้เกิดคณะรำวงหรือคณะรำไท่นขึ้นเป็นจำนวนมาก ขนาดว่างานวัดอันถือว่าเป็นมหรสพที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในยุคนั้น วัดใดหากไม่จัดประกวดรำไท่นหรือรำวงแล้ว ก็ถือว่ายังเป็นงานพื้นๆ ไม่น่าสนใจ

นอกจากจะเป็นที่รู้จักทั่วประเทศ รำวงหรือรำไท่นยังขยายอาณาเขตแผ่อำไยไปยังประชาชนชาวไทยใหญ่ในเชียงคองหรือ “สทรัฐไทยเดิม” ของไทยด้วย

และที่สำคัญ “รำไท่น” ได้ถูกส่งกลับไปยังถิ่นเดิมของคนคือ ภาคอีสานในรูปลักษณะใหม่ ในชื่อ “รำไท่น” หรือ “รำวง” เข้าทำนองเอามะพร้าวห้าวไปขายสวน โดยเส้นทางและสายลำเลียงของกลไกรัฐ

เมื่อรับเอารำไท่นฉบับประทับยี่ห้อ “ตราไก่” อันเป็นสัญลักษณ์ของ “ท่านผู้นำ” แล้ว ชาวอีสานก็ได้พัฒนารำไท่นต่อไปให้ออกมาเป็นท่วงทำนองของลำอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า “ลำเพลิน” อันเป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะหมอลำกับเพลงรำไท่นดังจะเห็นได้จากกรณีที่ “ลำเพลิน” มีเนื้อร้องเป็น 2 ภาษา (2 Version) คือ ภาษาอีสานในรูปของลำกับภาษาไทยกลางในรูปของเพลง รวมอยู่ในกลอนลำเพลินเสมอ

แม้จะถูกอำนาจรัฐยื้อแย่งศิลปะรำไท่นไปเป็นศิลปะประจำชาติ และแม้ชาวอีสานจะหันไปนิยม “รำไท่น” ในรูปแบบใหม่ของรัฐก็ตาม แต่ในท้องถิ่นอีสานก็ยังมีการผลิตเพลงในรูปของ “นิทานก้อม” แบบดั้งเดิมอย่างต่อเนื่อง เพราะเพลงในท่วงทำนองรำไท่นนี้ เป็นวิถีชีวิตและเป็นบุคลิกอันลึกซึ้งของคนอีสาน

ต่อมารูปแบบท่วงทำนอง ลีลาของ “รำไท่น” ได้รับการดัดแปลงและเสริมแต่งจากนักประพันธ์เพลงในแต่ละท้องถิ่นเป็นการเพิ่มสีสันให้สมกับที่เป็นเพลงประกอบทำรำให้หลากหลายเพิ่มขึ้น โดยนำเอาจังหวะในเพลงเข็ญลาว รำพม่า ผสม

ผสมกับจังหวะร่ายมาตรฐานของกรมศิลปากร และก้าวหน้าไปถึงขั้นนำเอาจังหวะเดินรำสากล อาทิ กองท่า รุมบ้า และชะชะซ่า เข้ามาแต่งเติมให้มีจังหวะหลากหลายและเข้ายวนชวนโยกย้ายยิ่งขึ้น

ในส่วนของเนื้อหาและเรื่องราวของเพลง (plot) นั้น ก็ได้จากประสบการณ์ของนักแต่งเพลงและสภาพแวดล้อมในแต่และท้องถิ่น โดยมีเรื่องราวการเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาวและเรื่องราวในวงรำ เป็นพื้น-เป็นแกน

เพลงร่ายมาตรฐาน หรือที่คณะรำไท่นในสมัยนั้นเรียกว่า “เพลงโบราณ” นั้นเป็นเพลงแม่บทของกรมศิลปากรที่ทำเอาไว้เป็นการสนับสนุนแก่คณะรำไท่น และเป็นมาตรฐานและหลักเกณฑ์ตามนโยบายของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม เรียกกันว่า “ร่ายมาตรฐาน” ซึ่งหนังสือ

“ร่ายมาตรฐานเป็นการปรับปรุงรำไท่นของชาวบ้าน โดยแต่งเนื้อร้องและทำนองเพลงขึ้นใหม่ แล้วนำท่ารำแม่บทบางท่าของนาฏศิลป์มาใช้เป็นท่ารำ เช่น ท่าสอศรร้อยมาลา ใช้รำกับเพลงงามแสงเดือน ท่าชักแป้งผัดหน้า ใช้รำกับเพลงชาวไทย

“ร่ายมาตรฐานมีด้วยกัน 10 เพลง แต่งเนื้อร้องโดยท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม รวม 6 เพลงเป็นเนื้อร้องของกรมศิลปากร 2 เพลง คือเพลงดอกไม้ของชาติ ใช้ท่ารำแขกเต้าเข้ารัง กับท่าพาลาเพียงไหล่ส่วนทำนองอีก 4 เพลงกรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้แต่ง ได้แก่ เพลงบุษานักรบ ใช้ท่าล้อแก้ว และท่าของแก้ว เพลงหญิงไทยใจงาม ใช้ท่าพรหมสีหน้าและท่ายุ่งท้อหนาง

“เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า ใช้ท่ารำช้างประสานงากับท่าจันทร์ทรงกลดแปลง; เพลงยอดชายใจหาญ รำท่าชะนีรำไม้ และท่าจ้อเพลิงภาพ ที่เหลือคือเพลงงามแสงเดือน ใช้ท่าสอศรร้อยมาลา; เพลงชาวไทย รำท่าชักแป้งผัดหน้า; เพลงรำชิมารำ รำท่ารำสาย และเพลงสอศรร้อยมาลาแปลงนั้น จมื่นมานิตยัณเรศ นามเดิมเฉลิม เสวदनันท์ แต่งเนื้อร้อง และนายมนตรี ตราโมท ปรับปรุงทำนองเพลงจากของเดิม

“สำหรับผู้คิดประดิษฐ์ทำร่ายมาตรฐานทั้ง 10 เพลงคือ หม่อมถ้วนนามจริงคือนางศุภลักษณ์ ภัทรนาวัน

นางมัลลิก คงประภัสร์ และนางมุล ขมคุปต์”⁹

ในภูมิภาคนี้ยังมีอีกประเทศหนึ่งที่มีศิลปะเพลงร่ายเช่นเดียวกับของไทยและลาว คือกัมพูชา ผู้เขียนไม่เคยลงพื้นที่ในต่างจังหวัดของกัมพูชา เนื่องจากไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ จึงได้สัมผัสเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

มีร่ายเขมรและญวนมีจังหวะและท่วงท่ามีส่วนคล้ายร่ายลาวมากกว่าร่ายไทย กล่าวคือไม่มีการรำเป็นวงอย่างร่ายไทยเท่านั้น แต่จะมีท่ารำเป็นแบบแผนอย่างการรำในร่ายลาว

สิ่งโดดเด่นและประทับใจผู้เขียนที่สุดคือ เพลงร่ายเขมร เพราะมีความไพเราะมาก ภาษาและสำเนียงของคนเขมนั้นช่วงเข้ากันเหลือเกินกับจังหวะพลิ้วไหวและการเอื้อนของเพลงร่าย บางเพลงนั้นราวกับจะเห็นตัวคนร้องไสรถคนไข่ออกหน้าเวทีกระนั้น เพราะเสียงนักร้องช่างเหมือนเสียงของพระเอกลูกทุ่ง-ไพรวัลย์ ลูกเพชรของเราเหลือเกิน

เพลงจากลำพื้น-เพลงนิทานก้อมของอีสาน, ร่ายไทย, ร่ายเชียงคอง, ร่ายลาวและร่ายเขมร ถือว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังมีชีวิตโดดเด่นที่สามารถเอาตัวเราเข้าไปสัมผัสได้และวิธีที่ง่ายที่สุดของผู้รักในศิลปะเพลงลูกทุ่งที่จะได้สัมผัสรสแห่งสุนทรีย์ของคันทนแบบเพลงร่าย คือข้ามโขงไปอีกฟาก เพลงร่ายลาวพร้อมอ้าแขนต้อนรับท่านอยู่แล้ว ณ ถิ่นกำเนิด เพลงร่ายของชาวคณะชาวมอญทุกเพลงได้มีการอัดแผ่นเสียงไว้กับห้างกมล สุโกศล โดยใช้ตราแผ่นเสียงตรา “หมอลือทอง”

ลุงสุรินทร์เล่าว่า แม้เพลงและการร่ายของคณะชาวมอญจะเป็นที่ติดอกติดใจของบรรดาแฟน ๆ ในกรุง แต่ด้านคุณภาพของเพลงในแผ่นเสียงเมื่อเทียบกับเพลงร่ายของนักร้องคนอื่นแล้ว ถือว่ายังเป็นรองอยู่มาก โดยเฉพาะเพลงร่ายของเบญจมินทร์ “ราชาเพลงร่าย” ซึ่งอัดกับห้าง ต.เง็กชวน

ลุงสุรินทร์วิเคราะห์ว่าเพลงของชาวสามย่านนั้นจังหวะ (Rythm) ไม่ดีเนื่องจากการอัดแผ่นเสียงของห้างสุโกศลนั้นใช้ผู้ควบคุมเป็น ‘แขก’ อันหมายถึงชาวอินเดีย ซึ่งลุงสุรินทร์ได้แสดงทัศนะส่วนตัวว่าไม่มีทางที่ ‘แขก’ จะเข้าใจเพลงรำไท่นหรือรำวงได้ดีเท่าคนไทย ผลลัพธ์ที่ออกมาจึงอยู่ในระดับที่ไม่เป็นที่พอใจ

ลุงสุรินทร์ชี้แจงถึงความล้มเหลวในขั้นตอนการบันทึกเสียงในห้องอัดว่า “คุณคิดดูนะ แยกเขาให้ตั้งกลองไว้เสีย โกลเขียว เสียงกลองจึงแผ่วกว่าที่ควรจะเป็น” เหตุผลที่ต้องยกตัวอย่างของการวางตำแหน่งของกลองในการบันทึกเสียง ลุงสุรินทร์ให้เหตุผลว่า เป็นเพราะว่า กลองคือสิ่งที่สำคัญสุดของเพลงรำวง เพลงรำวงต้องอาศัยความเด่นของเสียงกลอง กลองคือหัวใจของเพลงรำวง

...รำวงมีกำเนิดมาจาก รำไท่น แต่เดิมรำไท่นเป็นการเล่นพื้นเมืองอย่างหนึ่งที่นิยมเล่นกันในฤดูเทศกาลของท้องถิ่นบางจังหวัด คำว่า “รำไท่น” สันนิษฐานว่าเรียกชื่อจากการเลียนเสียงตามเครื่องดนตรีประกอบจังหวะที่เป็นหลัก คือ “ไท่น” ซึ่งตีเป็นลำน้าเสียง “ป๊ะ ไท่น ป๊ะ ไท่น ป๊ะ ไท่น ไท่น”

ลักษณะการรำไท่นนั้นเป็นการรำคู่ระหว่างชายหญิงให้เข้ากับจังหวะไท่น โดยไม่มีท่ารำกำหนดเป็นแบบแผนตายตัว ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง รำไท่นได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายตามจังหวัดอื่นๆ บทร้องมีหลายลักษณะ เริ่มตั้งแต่ บทชมโฉม บทเกี่ยวพาราสี บทสัพยอกหยอกเย้า และบทพรอดพรั้งรำลาจากกัน

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2484-2499) ประชาชนจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ปัจจุบันคือกรุงเทพมหานครพากันนิยมเล่นรำไท่น รัฐบาลสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม มีวัตถุประสงค์ จะเชิดชูศิลปะการเล่นรำไท่น ให้มีระเบียบเรียบร้อยเป็นแบบแผนอันดงามตามแบบนาฏศิลป์ไทย จึงมอบให้กรมศิลปากรพิจารณาปรับปรุงการเล่นรำไท่นใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2478 กรมศิลปากรจึงสร้างบทร้องขึ้นใหม่ 4 บทคือ เพลงงามแสงเดือน ชาวไทย มาชมมารำ และคืนเดือนหงาย โดยปรับปรุงทำนองเพลงและเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่น พร้อมทั้งจัดทำรำให้งดงามถูกต้องตามแบบฉบับนาฏศิลป์ไทย คือ นำแม่ทำนทำรำแม่บท อาทิเช่น ทำสอดสร้อยมาลา ทำชักแป้งผัดหน้า เป็นต้น มากำหนดไว้เป็นแบบฉบับทำรำมาตรฐาน และเปลี่ยนชื่อที่เรียกว่า “รำไท่น” มาเป็นรำวง โดยให้เหตุผลว่า ผู้เล่นรำกันเป็นวงนั่นเอง ต่อมาท่านผู้หญิงละอุนถิร พิบูลสงคราม แต่งบทขับร้องขึ้นใหม่อีก 6 บทคือ เพลงดอกไม้ของชาติ ดวงจันทร์-วันเพ็ญ บูชานักรบ หญิงไทยใจงาม ดวงจันทร์ขวัญฟ้า และยอดชายใจหาญ ผู้ประพันธ์บทร้อง 4 บท ของกรมศิลปากรนั้นคือ จมื่นมานิตย์ นเรศ (เฉลิม เสวตนันท์) ขณะนั้นดำรงตำแหน่ง หัวหน้ากองการสังคีต ผู้ปรับปรุงทำนองเพลง คือ นายมนตรี ตราโมท หัวหน้าแผนกดุริยางค์ไทยสมัยนั้น สำหรับผู้ประดิษฐ์ทำรำ คือ หม่อมต่วน (นางสุกลัคน์ ภัทรนาวิก) นางมัลลิกา ประจักษ์ร์ และนางลมุล ชมะคุปต์ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้เล่นกันแพร่หลายและให้มีแบบแผนอันเดียวกัน กรมศิลปากรจึงเรียกว่า “**รำวงมาตรฐาน**”

รำวงแบบบท

รำวงแบบบท หรือการละเล่นรำวงนี้ เป็นการละเล่นพื้นเมืองของชาวบ้าน ตำบลวังลึก อำเภอสรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีมานานแล้ว และเผยแพร่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เพลงที่นิยมเล่นกันระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองคือเนื้อเพลงที่กล่าวถึงสถานการณ์บ้านเมืองในยามสงครามว่า

หวอ หวอ หวอ หวอที่ไรจิตใจกันให้นี้กกลุ่ม

เสียงมันดังบูมบูม

ชวนกันหลุมหลุมหลบภัย

หวอที่ไร ฟัง ฟังไป ระเบิดเวลา

ต่อมาได้รวบรวมเป็นคณะรำวงอาชีพหลายคณะด้วยกัน ในปี พ.ศ.2489 รำวงชื่อ “คณะเสมาทอง” เป็นคณะของครูหนุ่มสาวตำบลวังลึก อำเภอสรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ได้นำรำวงแบบบทไปแสดงร่วมในงานเปิดโรงพยาบาลศรีสวรรค์ อำเภอสรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น และท่านผู้หญิงละอุนถิร พิบูล

สงครามไปร่วมงานด้วยได้ชมการแสดงร้องแบบบทก็พอใจ จึงนำเนื้อร้อง ทำนอง มามอบให้กรมศิลปากรปรับปรุงแก้ไข กลายเป็นร้องมาตรฐานที่ใช้ร่วมกันในปัจจุบันนี้

ร้องแบบบท วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัยได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ สำเนาจันทร์จรูญ ครูใหญ่โรงเรียนวัด หนองรังเหนือ ตำบลคลองตาล อำเภอสรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

ลักษณะผู้แสดง จะเดินร้องเป็นวงกลมเวียนตามกันไปเรื่อยๆ แต่มีบางเพลงที่ผู้ร้องต้องหยุดยืนอยู่กับที่ แล้วจึงร้อง บางเพลงก็ร้องเพียงผู้เดียว ส่วนผู้เล่นที่เหลือก็จะช่วยปรบมือให้จังหวะ เนื้อร้องส่วนใหญ่เป็นบทเกี่ยวพาราสี บางเพลงจะ กล่าวถึงนิทานหรือวรรณคดีไทย เช่นเรื่องขุนช้าง ขุนแผน เวสสันดรชาดก เป็นต้น

เครื่องดนตรี ได้แก่ โทน หรือกลองระฆัง ฉิ่ง ฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก กรับ การแต่งกาย แต่งแบบพื้นบ้าน ฝ่ายหญิงสวมเสื้อคอกลมแขนกระบอกนุ่งผ้าโจงกระเบน มีผ้าคล้องคอ ฝ่ายชายสวมเสื้อคอกลมแขนสั้น นุ่งผ้าโจงกระเบน มีผ้าคาดเอว

¹ลักษณะของเพลงพื้นบ้าน ศิลป การละเล่น และการแสดงพื้นบ้านของไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

²อนเนก นาวิกมูล. เพลงนอกศตวรรษ. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2522.

อนเนก นาวิกมูล. สารานุกรมเพลงพื้นบ้านภาคกลาง. กรุงเทพฯ : พินิจฯ. หนังสือที่ระลึกเนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ นางทองอยู่ รักษาพล(แม่เพลง). 10 สิงหาคม 2528.

³ปราณี วงษ์เทศ พื้นบ้านพื้นเมือง โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์ พ.ศ.2525

⁴ปราณี วงษ์เทศ พื้นบ้านพื้นเมือง โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์ พ.ศ.2525

⁵สมกมล ลิ้มปิจัย กว่าจะเป็นที่รู้จักเพลง เพลง โครงการหนังสือชุดนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2536

⁶อนเนก นาวิกมูล. คนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

กรุงเทพฯ : ศรุตมณฑลพรา. 2531.

⁷สุกรี เจริญสุข จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ เรือนแก้วการพิมพ์ พ.ศ. 2522

⁸กมล เกตุศิริ จากเพลงพื้นบ้านถึงเพลงไทย นิคมสารดนตรีกาล ปีที่1 ฉบับที่2 กันยายน 2526

⁹คอลัมน์ ไทยคดีอีสาน หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน พ.ศ. 2542

¹⁰ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์ สารานุกรมเพลงไทย โรงพิมพ์เรือนแก้ว

⁹คอลัมน์ ไทยคดีอีสาน หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน พ.ศ. 2542

¹⁰ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์ สารานุกรมเพลงไทย โรงพิมพ์เรือนแก้ว

บทที่ 4 การศึกษาเพลงรำโทน บ้านหน้าวัดโบสถ์

4.1 เนื้อเพลง และสรุปใจความเพลงรำโทน

ผู้วิจัยได้สรุปใจความ เพื่อถ่ายทอดการศึกษาเบื้องต้น และทอดแหกรความคิดเห็นเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศ ให้เห็นภาพรวมของเพลงรำโทน ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การตีความ หาใช้ข้อยุติ หรือบทสรุปที่สามารถอ้างอิงได้ทั้งหมด หากแต่เป็นเจตนารมย์นำร่อง ที่อยากให้ผู้ที่ต้องการศึกษา ลักษณะใกล้เคียงกันได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

ลำดับเพลงรำโทนที่บันทึกเนื้อร้อง

1. ไตรรงค์ไทย
2. จดรูปจุดเทียน
3. สิบนิ้วจันทง
4. พอได้ฮิ้นรำมะนา
5. เสี่ยงกลองดัง
6. เมื่อตะวันใกล้ค่ำ
7. ค่ำแล้วก็เริ่มรำวง
8. ค่ำลงไหมโรงเริ่มเล่น
9. คีนนี่เป็นคีนรำวง
10. เชิญเกิดเชิญมารำวง
11. ขอเชิญรำวงกันเพื่อเป็นเกียรติ
12. เธอรำช่างน่ารัก
13. คีนนี่เด่นดวง
14. ดาวคู่กับเดือน
15. แสงเดือนคู่กับแสงดาว
16. จะมองดูใคร เขาก็มีคู่
17. เห็นจะเชื่อไม่ได้
18. ซ่อมมาลี
19. ใจ มาลีดอกงาม
20. ดูดวงตะวัน
21. เธอจำเธอ
22. มองธราไปเมื่อคราน้ำน้า
23. จะมองดูดาว
24. ลพบุรีของเราเนี่ย
25. ชักชวนอรทัย
26. เราสนับสนุน ป.พิบูลย์สงคราม
27. เขาดีนวรรณนา
28. สาวเอ๋ย สาวเจ้าเมืองแปร
29. อยุธยา อยุธยา

30. ขามพระพรายรำเพย
31. เต้น ตะละเต้นบนฟ้า
32. ตัวน้องเปรียบเหมือนขลุ่ยทอง
33. ผั่งกะโน้น และผั่งกะนี้
34. บ้านอยู่ไกลลับตา
35. สารภี
36. บ้านฉันนั้นเป็นบ้านดอน
37. ดวงจันทร์ทรา
38. คำคืนชุ่นขึ้นน้ำคำ
39. เมื่อคืนฉันบ่นอยู่สองคนกับเพื่อน
40. เรียมเคยรำ
41. เล่นกันดี ๆ
42. เธอทำไมไม่ตอบคำ
43. ภูเขาลำเนาไพรโยก
44. เธอจำเธอ เธอชื่อไร
45. พระรถโคตขึ้นหลังอาชา
46. ฟังเสียงพิณ
47. ลง ลง ลง
48. สาวเขย สาวไทย
49. บ้านไกลฉันยังอุตส่าห์มา
50. ขามเมื่อฉันเดินไป
51. ดวงจันทร์เพ็ญ
52. เสียเพลงลอยมา
53. ใจชีวิตของชายคนจน
54. น้ำตาพิไรล่องพรุ
55. รักขายไว้เมื่อเลือกหรือ
56. ทนรไทยใจกล้าที่สุด
57. รำวงกันเกิดแม่คุณ
58. ใจแม่เดือนดอกฟ้า
59. ซ่อมมาลีสีฟ้า
60. ใจลอย
61. ฉันยังรักเธออยู่
62. บุญกระไรร่วมโลก
63. รักเธอเสียยิ่งกว่าใคร

64. รักเธอ
65. ยิ้ม
66. บัว
67. บัวกลางบึง
68. คูหินมุนารี
69. ไป
70. ยามเย็น
71. ใจหนอใจ
72. จันมาประเดี้ยวเดียว
73. รักกันสารพัน
74. กุหลาบเอ๋ย
75. ใจรักของชายมาถูกทำลาย
76. เดินกันไปคุยกันไป
77. เพลินยิ่งเพลินในฤดู
78. จันจนไม่มีคนรำคู่
79. แม่กุหลาบหนามเดียว
80. งามกระไรแม่ไม้ของชาติ
81. เย็นตา
82. เย็นใจ
83. โมรา
84. อย่าลืมขวัญหัวใจ
85. นกเขา
86. เพื่อชาติ
87. ลพบุรี
88. รจนาแม่ยาใจ
89. สังข์ทองไม่สวมรูปเกราะ
90. รจนาลูกท้าวสามล
91. ลักษณะนางษัแก้วตา
92. ลักษณะนางษัติดตามองค์
93. สุริยาฟ้าสง
94. จันลิ้มเศร้าใจ
95. สวยธรรมชาติ
96. ดอกโสนบานเช้า
97. งามกระไร

98. หล่อจิ้งนงคารา
 99. เพียงจะพิศกัณาม
 100. สวยจริง
 101. สดสวย
 102. ศิลปากร

1. ไตรรงค์ธงไทย

ไตรรงค์ธงไทย	ปลิวไสวสวยงามสง่า แด่นาฬิกา
สัญญากันว่ายืนตรง	สัญญากันว่าเคารพธง
สีแดงคือชาติ	สีขาวคือศาสนา
สีน้ำเงินนั้นหนา	คือมหาพระจักรพรรดิ
ไตรรงค์คือธง	ที่ได้มาเคียงให้กับท่าน
เพื่อเป็นธงสำคัญของประเทศไทย	เอ๋ย เพื่อเป็นธงสำคัญของประเทศไทย

สรุปใจความ กล่าวถึง ภาพของธงชาติไทยที่พัดปลิวไสวอย่างสวยงาม ช่วงเวลา 8.00 น. เราทุกคนต้องยืนตรงเคารพธงชาติ “ธงไตรรงค์ หมายถึงธงที่มี 3 สี ได้แก่ สีแดง คือ ชาติ สีขาว คือ ศาสนา สีน้ำเงิน คือ พระมหากษัตริย์”

ความคิดเห็น เพลงแรกของการเริ่มต้นร้องเพลงรำไท่น ก็สื่อให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้เล่นมีความมั่นคงในสถาบันชาติ ซึ่งรำไท่นในยุคนั้น เป็นสื่ออย่างดี ในการปลูกใจให้คนไทยมีความรักชาติ

2. จดอุปจตุเทียน

จดอุปจตุเทียน วนเวียนยกกรขึ้นไหว	ไหวเทพท้าวไทจงได้ลงมาคุ้มครอง
แนะนำทำบท เอ๋ย โปรดช่วยแนะนำทำนอง	ในเมื่อลูกจะร้อง <u>ทำนองเสนาะและน่าฟัง ๆ</u>
คนดูติดใจเมื่อจะไปให้ละล้าละลัง	ร้าวเริ่มตั้ง <u>ขอให้ท่านมาทักสนา ๆ</u>

สรุปใจความ กล่าวถึง การเคารพด้วยการจดอุปเทียน ไหวเทพยดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้มาคุ้มครองและดลใจแนะนำทำนอง พร้อมทั้งให้เกิดความหลงใหล เพื่อให้มีผู้มาชมการแสดงมาก ๆ

ความคิดเห็น เพลงนี้คงไม่ต่างอะไรกับการแสดงของไทยทุกประเภทที่ต้องมีการไหว้ครู เช่นดนตรีไทยก็ต้องมีการบรรเลงเพลงไหมโรง วัดอุปประสงฆ์หลักก็เพื่อเกริ่นนำให้ชาวบ้านในระแวกนั้นรับรู้ ว่า กำลังจะมีการระเล่่น การแสดงเกิดขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้เล่น ตามความเชื่อที่สืบทอดกันมา ประการหลังสุดก็เพื่อเป็นการอุ้มเครื่อง ทดลองซุ่มเสียง ตลอดจนเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการระเล่่นนั่นเอง

3. สิบนิ้วจ้านง

สิบนิ้วจ้านง จะไหว้องค์พระพุทธรุณ	ที่ท่านได้การุณ เกื้อหนุนกับประชาชน
ลูกจะไหว้พระธรรม ที่แนะนำอยู่ในสากล	ให้มาเข้าใจล ประชาชนที่มาทักสนา
ลูกจะไหว้พระสงฆ์ แทนองค์พระสัมมา	ให้คุ้มครองรักษา ลูกยาทั้งหญิงและชาย
คุณบิดรอยู่ข้างขวา คุณมารดาอยู่ข้างซ้าย	ให้คุ้มครองลูกไว้ <u>โพยภัยอย่าได้ปีศา ๆ</u>

สรุปใจความ กล่าวถึง ธรรมเนียมที่ก่อนคนไทยจะเริ่มลงมือทำอะไรก็ต้องกราบไหว้พระรัตนตรัย ซึ่งได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และ บิดามารดาผู้ให้กำเนิด เพื่อเสริมสร้างกำลังใจ และแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

4. พอไต่ยีนรำมะนา

พอไต่ยีนรำมะนา จันทน์มาจากบ้าน
ฉันอยากจะเห็น ถึงไม่ได้เล่น
ทุกคืนเคยรำ หักใจห้ามไม่อยู่

พรีม พรีม กังวาล ๗ ก้องอยู่
จะมาดูเขาเล่น อยากเห็นอยากดู
กลองมันดังก้องหู ๗ มาคิดถึงคู่รำวง ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง เสียงรำมะนาเรียกร้องให้มาดู ให้มาเล่นรำไท่น อยากจะมาร้องรำกับคนที่เคยรำวงด้วยกัน
ข้อคิดเห็นของผู้แปล เพลงนี้มีเนื้อเพลงที่มีการเลียนแบบเสียงกลองรำมะนา "พรีม พรีม กังวาล..." รำมะนาเป็นพัฒนาการอีกขั้นหนึ่งของเพลงไท่น เนื่องจากกระยะหลังผู้เล่นมักนิยมใช้รำมะนาที่มีเสียงดังกังวาล ดีเบาแรงแทนกลองไท่นที่เสียงกังวาลน้อยกว่า และต้องใช้น้ำหนักมือตีแรงกว่า

5. เสียงกลองดัง

เสียงกลองดัง จันทน์ยืนอยู่เป็นนาน
จะออกจากบ้านไปดูเขารำ
ว่ายังงังไปไหมเล่าเพื่อนรัก ๗
ไปเถิด ไปเถิด ละเพื่อนชาย ๗
แต่พอดีเดินมาพบน้อง ๗
โຈ้ะ พรีม โຈ้ะ พรีม ละโຈ้ะพรีม เอาละวา ๗

บ้านโน้น ท่าเขาจะมึງงาน ๗
กันละมีเพลงมา ฉันอยากจะรำ
พวกเรารีบไป ไปพบสาวงาม
จะตีกลองให้น้องรำ
พรีม พรีม พรีม พรีม โຈ้ะ พรีม พรีม ๗

สรุปใจความ ไต่ยีนเสียงกลองดังมาจากละแวกบ้าน จึงได้ชักชวนเพื่อนให้ไปดู แต่ช่วงระหว่างทางได้เจอหญิงสาวมารำด้วยกัน

6. เมื่อตะวันใกล้ค่ำ

เมื่อตะวันใกล้ค่ำ คิดถึงคำที่สัญญากันไว้
มองหาๆ มาหรือยังๆ จันทน์หวังจะโค้ง
(ญ) พี่จ๋า น้องมาเดี๋ยวนี้นี้ กลัวพี่จะว่าผิดสัญญา
(ญ) มาซิมา มาซิมา รำวง ๗
รำซิ ตัวพี่จะได้โค้ง ๗

ถ้อยคำ ๗ จำได้ สัญญาไว้ว่าจะเล่นรำวง ๗
แต่พอดี ๗ คิ้วโก่ง เดินตรง ๗ เข้ามาหา
(ช) ขอใจที่ไม่ลืมวาจา ๗
(ช) รำวงฉลองวาจา กัลยาอุตสาห์ชื่อตรง
มาเล่นรำวงฉลองวาจา ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง ช่วงเวลาคำที่หนุ่มสาวมารำวงกันตามคำสัญญา เพลงนี้เป็นการสื่อถึงการรักษาสัญญาต้องปฏิบัติ

7. คำแล้วก็เริ่มรำวง

คำแล้ว ก็เริ่มรำวง ไม่ใช่ประสงค์จะมาแข่งขัน เย็นคำเคยรำอยู่ทุกวัน (เอาละวา) ๗
 ลั่นแสงตะวัน ก็ออกจากบ้าน มาเล่นรำวง จับกลุ่มหนุ่มสาว พวกเราสนุกสนาน
รำวงกันให้สำราญ ๗ พอเสร็จการงาน ตะวันจะตกลง ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง เวลาค่ำหลังเสร็จจากหน้าที่การงานก็มาร่วมกันเล่นรำวงอย่างสนุกสนาน ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ
 การบันเทิง

ความคิดเห็น ช่วงเวลานั้นตามคำบอกเล่าของพ่อเพลงแม่เพลง หากการแสดงขมได้น้อยมาก เพราะอยู่ในช่วงสงครามโลก
 ครั้งที่ 2

8. คำลงโหมโรงเริ่มเล่น

คำลงโหมโรงเริ่มเล่น แม่เนื้อเย็นทำไมไม่รำ ที่มากคอย ค้อย คอย อยู่จนค่ำ ๗
 ทำไมไม่รำ แม่ดวงเดือนเพ็ญ รักรักอย่าทำอน อย่าให้พี่วอนเลยแม่เนื้อเย็น
หรือเธอไม่เต็มใจเล่น ๗ แม่ดวงเดือนเพ็ญจะมัวนั่งมอง
 คำลงโหมโรงได้เวลา รำมะนาโຈะพริ้มดังก้อง ขอเชิญนวนน้อง มารำ มาร้อง ทำนองรำวง ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง เมื่อเริ่มต้นเล่นรำโหมโรงในเวลาค่ำ หนุ่มก็คอยมาเชื้อเชิญสาวรำวง ซึ่งมีการแ่งอนกันเล็กน้อย
ความคิดเห็นของผู้แปล ใช้คำเลียนเสียงรำมะนา “โຈะ พริ้ม”

คำว่า “ผู้หญิง” ในเนื้อเพลงนี้ ได้แก่ แม่เนื้อเย็น, แม่ดวงเดือนเพ็ญ, และ นวนน้อง

9. คีนี่เป็นคีนรำวง

คีนี่เป็นคีนรำวง เรามาเล่นรำโค้งในวงรำไทย
 กระซึกกระซ้อพะนอนกันไป ระรื่นชื่นใจอยู่ในวงพ็อนรำ
 ดูเกิดดวงตะวัน ๗ เรามาเย็นไฟฝันอยู่รอบขอบฟ้า
 จันทรียอแสงลงมา ม่นน่าเพลินตา ม่นน่าเพลินใจ ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง บรรยากาศอย่างมีความสุขของบรรดานักหนุ่มสาว ในคำคีนที่มีแสงจันทร์สาดส่อง
ความคิดเห็น ในบทนี้มีการเล่นคำอย่างไพเราะ ได้แก่ “กระซึกกระซ้อพะนอนกันไป ระรื่นชื่นใจ...”
 โดยเนื้อที่ ก็น่าสนใจในเพลงนี้ คือ “เรามาเย็นไฟฝันอยู่รอบขอบฟ้า” ซึ่งแสดงความโรแมนติกได้เป็นอย่างดี

10. เชิญเกิด เชิญมารำวง

เชิญเกิด เชิญมารำวง ขอเชิญโหมมยมาสู่วงรำ
 จะเอียง จะอ้าย จะหน่ายจะเหงา อย่าคิดระวางให้ชอกให้ซ้ำ
คนสวຍของเชิญมารำ ๗ โปรดเพื่อนำคำด้วยคำอ่อนหวาน

สรุปใจความ กล่าวถึง การที่ชายหนุ่มได้เชิญหญิงสาวให้มารำวง โดยบอกหญิงสาวว่าไม่ต้องเคอะเขิน

ความคิดเห็นของผู้แปล คำที่โดดเด่นในเพลงนี้ ได้แก่ “โหมยง” เพราะเป็นคำที่คล้องกับตัวละคร “ร้าง” ผู้แปลเชื่อว่าคำว่า “โหมยง” ใช้เป็นแนวทางในการแต่งเพลงลูกทุ่งในเวลาต่อมา

11. ขอเชิญร้างกันเพื่อเป็นเกียรติ

ขอเชิญร้าง กันเพื่อเป็นเกียรติ
 โค้งแล้ว อย่าทำเมินเฉย ๗
 จันผิด เธอจงช่วยแนะนำ
 เธอไม่หันหน้ามอง เอ๊ะ เอ๊ะ ๗

อย่ารังเกียจ ตัวฉันไปเลย
 หึงเอย นามองมาร้องมารำ
 จะขอจำ คำเตือนครั้งที่สอง
 หรือว่าฉันที่รำไม่เป็น

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มเชื้อเชิญหญิงสาวให้มารำวงโดยใช้วาจาที่สุภาพ แต่ถูกหญิงสาวปฏิเสธถึง 2 ครั้ง จึงมีความรู้สึกที่หญิงสาวอาจจะรังเกียจตน

ความคิดเห็นของผู้แปล เพลงนี้มีทำนองเพลงคล้ายเพลงไทยเดิม “เพลงเรื่องคางคกปากสระ (ปากบ่อ)” ซึ่งเพลงรำไท่น อีกหลายเนื้อร้องที่หยิบยืมเค้าโครงทำนองเพลงนี้มาใช้

12. เธอรำช่างน่าดู

เธอรำ ช่างน่าดู
 จะมาทำ จะมาทำพุดจา
 หวานคารม คำคงแง่อน
 ก็รักนะสิ จึงได้วอนพุดจา
 รักรักฉันหน่อยได้ไหม ๗
 ใครบอกกับเธอเล่า
 หวานใจของชายยังไม่มี ๗

ถ้าแม้รำคู่จะได้เป็นบุญตา
 ก็เดียวจะว่าให้ได้อาย
 ก็รู้ว่างอนจะมาร้อเขาทำไม
 เสียเวลาเขาไม่สนใจ
 อ้อย ไม่ได้หวานใจเธอมี
 ก็ตะกั๊วเล่า นิ่งเข้าวนยัย
 หล่อ ๗ อย่างนี้คงจะมีหวานใจ

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มอยากรำคู่กับหญิงสาว โดยต่างเกี่ยวพาราสักกันไปมา ซึ่งเป็นบรรยากาศในขณะรำวง
ความคิดเห็นของผู้แปล เพลงนี้ถูกมาเป็นรำวงมาตรฐานในเวลาต่อมา ทำให้เห็นถึงพัฒนาการ และภูมิปัญญาต้นแบบแท้ๆ ของชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้ปิดทองหลังพระ

13. คีนี่เด่นดวง

คีนี่เด่นดวง ๗ ท้องฟ้ามีดาว
 จันมองแล้วให้เดือน ให้เราได้ร่วมรักกัน
 (สร้อย) น้อย ละนิด นอย นอย
 นอละนิด นอย นอย
 คอยน้องไม่มาๆ ตัวฉันหลงคอย
 มองแล้วให้เดือน เฝ้าคะเนิง คิดถึง แต่เธอ (ซ้ำ สร้อย,)

มองเห็นหมู่ดาวๆ มาพราวล้อมเดือน
 น้อย นอย ละ น้อยน้อย
 น้อย นอย ละน้อย นอย น้อย นอย
 ใจเพื่อเลื่อนลอย จิตใจกระไรพันเพื่อน

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มมองท้องฟ้าที่มีดาวและเดือนอยู่เต็มท้องฟ้า ทำให้นึกถึงสาวที่เคยรักกัน ซึ่งคอยเฝ้าไหรั้งไม่มา (รำโทน) จึงทำให้จิตใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว

ความคิดเห็นของผู้แปล เพลงนี้มีสร้อยที่เลียนแบบเสียงระนาด เช่น “น้อย น้อย” แต่มีเส้นใต้ตรงเพิ่มคำว่า นอละ นิด...น้อยน้อย นอกจากนี้ เพลงนี้ยังมีท่วงทำนอง และ เนื้อเพลงที่มีความไพเราะและโรแมนติก แบบวังเวง

14. ดาวคู่กับเดือน

ดาวคู่กับเดือน แสงเดือนระยับจับตา

ฉันยังอุตส่าห์มาหาเธอ

อยากเห็น อยากเจอ

พบเธอ อยากสนทนา

มาประสพพบกัน

นับวันนับคืน หัวใจฉันตื่นผวา

วันไหนตัวฉันไม่ได้มา ฯ

ในอุราของฉันเลื่อนลอย

ลอยเลื่อนลอย ไปอยู่ใกล้เธอ

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายที่ต้องมนต์เสน่ห์ของหญิงสาว เป็นการเปรียบเทียบ ดาวคู่กับเดือน ซึ่งเป็นธรรมชาติของผู้หญิง คู่กับผู้ชาย ชายหนุ่มอยากจะมาพบกับหญิงสาวเพื่อพูดคุยขนาดนับวันนับคืน ไม่เป็นอันกินอันนอน

ความคิดเห็นของผู้แปล เพลงนี้มีเนื้อร้องที่แสดงความโรแมนติก และไม่เศร้า นอกจากนี้ยังมีความคล้องจองกัน อย่างลงตัว เช่น “มาประสพพบกัน นับวันนับคืน หัวใจฉันตื่นผวา” ส่วนทำนองตรงคำว่า ลอยเลื่อนลอย ก็เหมือนพาให้คนที่ได้ฟัง ลอยลอยจริงๆ

15. แสงเดือนคู่กับแสงดาว

แสงเดือนคู่กับแสงดาว

หนุ่มและสาวพะเน้าพะนอ

ชายคนนี้ หรือจะมีคู่คลอ

หญิงคนนี้ หรือจะมีคู่คลอ

ผู้ชายรูปหล่อจะมาท้อใจจริง

ผู้หญิงรูปหล่อจะมาท้อใจจริง

สรุปใจความ กล่าวถึง แสงเดือนและแสงดาวที่เปรียบเหมือนกับหนุ่มและสาว โดยในเนื้อเพลงแสดงถึงการตัดพ้อต่อว่า ที่ ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายต่างฝ่ายต่างมีคู่แล้ว

16. จะมองดูใคร ใครเขาก็มีคู่

(ช.) จะมองดูใคร ใครเขาก็มีคู่

เรามายืนอยู่ขาดคู่ร้าง

เอ็นดูฉันน้อยอนงค์ ฯ

ฉันอยากร้างจึงมาโค้งโฉมตรู

(ญ.) ไปหนาย่ามากระเช้า ฯ

(ช.) ก็พี่รักนางเยาว์จึงบอกให้รู้

(ญ.) เอ๊ะ แหมนี่แกเจ้าชู้ ฯ

(ช.) เปล่าเลยโฉมตรู ขาดคู่บูชชา

(ญ.) ฉันไม่ใช่วันทอง ไม่ใช่ชาติเชื้อโมรา

(ช.) ขอโทษเถอะนะ เธอจำ ฯ

ผิดพลั้งวาจาไปด้วยความรักเธอ

หวานใจฉันไม่มีดอกเธอ ฯ(ญ.)

(ญ.) อย่ามาแกล้งคนอื่นอย่างเธอหรือไม่

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มร้องเรียกความสนใจเพื่อหาคู่รัก แต่ฝ่ายหญิงเข้าใจว่าเป็นผู้ชายเจ้าชู้มาเกี่ยว ก็เลยมีการว่ากล่าวนิดหน่อย ผู้ชายเลยขอโทษด้วยความสุภาพและว่าไม่มีเจตนาเช่นนั้น

ความคิดเห็นของผู้แปล เนื้อร้องมีการเปรียบเปรยนางในวรรณคดีที่เชื่อว่าเป็นหญิงสองใจ ได้แก่ นางวันทองใน เรื่องขุนช้างขุนแผน และนางโมราซึ่งเป็นนางในวรรณคดี นอกจากนี้ในเนื้อเพลงยังใช้ภาษาที่ไม่ค่อยสุภาพ คือคำว่า “แก” ซึ่งไม่ค่อยได้พบเห็นในเพลงรำโทนบ้านหน้าวัดโบสถ์ มากนัก

ส่วนทำนองเพลง มีเคาโครงคล้าย เพลงมอญคละ

17. เห็นจะเชื่อไม่ได้

เห็นจะเชื่อไม่ได้ น้ำใจของผู้ชายนั้น	<u>พบรักใหม่แล้วมาลืมคำมั่น ๆ</u>
รักชาติสถาบันจะไม่หันหน้ามอง	
รู้ ดังข้างกระไร น้ำใจของผู้หญิงนั้น	<u>พบรักใหม่แล้วมาลืมคำมั่น ๆ</u>
เธอไม่รักฉัน ฉันก็เลยไป	
รักมาอยู่ใกล้เคียง รักกันเพียงชีวา	ร้อนรักหนักอุรา ควรหรือจะมาตัดรอน
เอ๋ย ใจละข้างไม่แน่นอน เอ้อ เอ๋ย เอ้อ เอ้อ เอ็ง เงย	

สรุปใจความ กล่าวถึง หญิงชายมีการตัดพ้อต่อกัน เรื่องที่ต่างฝ่ายต่างไปแอบรักคนใหม่ โดยผลสุดท้ายทั้งคู่ต่างพยายามปรับเข้าหากัน

ความคิดเห็นของผู้แปล ในช่วงท้ายมีการเอื้อนทำนองแบบทำนองไทยเดิม เช่น “เอ้อ เอ๋ย เอ้อ เอ้อ เอ็ง เอย” เพื่อเป็นการทำให้เนื้อร้องเด่นนั่นเอง

18. ซ่อมมาลี

ซ่อมมาลี มาลี ซ่อนี่มาลีของใคร	หอมระรื่นชื่นใจ ๆ จวนจะได้เวลาสายัณห์
(สร้อย) น้อย ละนอ ละนอ น้อย ละนอ ละนอ น้อย น้อยน้อย	
น้อย น้อย ละนอ น้อย น้อยนอ ละนอ น้อย น้อยนอ ละนอ น้อยนอ	
ควรจะได้เด็ดดมชื่นชมให้เสียให้สิ้น	(ช.) รักน้องไม่มีวันลืม (ญ.) รักพี่ไม่มีวันลืม หัวใจ
ปลาบปลื้มไม่ลืมรักกัน (ซ้ำ สร้อย)	

สรุปใจความ กล่าวถึง การเปรียบผู้หญิงเหมือนซ่อมมาลี (ช่อดอกไม้) ที่ส่งกลิ่นหอมตอนใกล้ค่ำ โดยที่ฝ่ายชายหวังอยากจะได้นางสาวมาเป็นคู่ครอง และพร่ำว่าจะรักกันโดยไม่วันลืมเลือน

ความคิดเห็นของผู้แปล ทำนองเพลงในบทนี้มีทำนองสำเนียงแขก

19. ไร่ มาลีดอกงาม

ไร่ มาลีดอกงาม	ไม่เกรงลวดนามจะลองเด็ดดม
<u>ไร่ แม่หางตางอนแลคือนดาคม ๆ</u>	ดอกไม้อยู่ในสวนหลวง
เจ้าของไม่หวงจะลองเด็ดดม	
<u>ดอกไม้ก็ดี ดอกนี้แหละงาม ๆ</u>	ไม่เกรงลวดนามจะลองเด็ดดม

สรุปใจความ กล่าวถึง การเปรียบหญิงสาวเหมือนดอกไม้ที่มีลวดนวลลุ่ม ถ้าไม่เกรงจะถูกความแหลมคมของลวดนวล แต่ฝ่ายชายก็หวังจะชื่นชม อีกนัยหนึ่งคือ หญิงสาวที่มีพ่อแม่หรือคนรักคอยดูแลอยู่แล้ว แต่ฝ่ายชายเกิดชอบพอ แต่ยังคงมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป

ความคิดเห็นของผู้แปล คำที่น่าสนใจ ได้แก่ "สวนหลวง" อาจหมายถึง สวนที่มีเจ้าของดูแลอยู่แล้วก็เป็นได้

20. ดูดวงตะวัน

ดูดวงตะวัน	สายัณห์ตะวันจะตกดิน เอ้อ เออย
ปักขามาบิน เอ้อ เออย	ปักขามาบิน ไผ่บินเวลาสายัณห์
แสนงามเมื่อยามจากฟ้า ปักขามไผ่บินไป	ยามได้เวียนวน มีดมนใจเรา เอ้อเออย
หนุ่มสาวเฮฮา ได้เวลาเจริญมาเพื่อนรำ ฯ	

สรุปใจความ กล่าวถึง บรรยากาศตอนพระอาทิตย์ใกล้ค่ำ หนุ่มกับกลับริ่ง หนุ่มสาวต่างก็มาเพื่อนรำ เมื่อถึงเวลาที่ได้รำไท

ความคิดเห็นของผู้แปล ทำนองเพลงสำเนียงแขก เป็นเพลงที่โรแมนติกอีกเพลงหนึ่ง ซึ่งมีเนื้อเพลงที่กินใจได้แก่ช่วง "ยามได้เวียนวน มีดมนใจเรา" เป็นบทเพลงที่ผู้แต่งในขณะนั้นมีอารมณ์เศร้าตามบรรยากาศ และคำว่า "หนุ่มสาว" ในเนื้อร้อง หมายถึง บุคคลที่สามที่ผู้แต่งอ้างถึง

21. เธอจำ เธอ

เธอจำ เธอ พังคำฉันไว้สักหน่อย	บุญของฉันมันน้อยจึงล่องลอย มาหลงรักเธอหันหน้า
เข้ามาคอยฟัง แหมเอียงหน้าเข้ามาคอยฟัง	ฉันรักเธอจึงเสียยิ่งกว่าใคร
คืนนี้เป็นคืนเดือนหงาย	ขอเชิญสายใจ มาเล่นเพื่อนรำ

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มมาหลงรักหญิงสาว ในบรรยากาศที่เป็นคืนเดือนหงายและเป็นใจที่ให้ชายบอกรักและชวนสาวเพื่อนรำ

ความคิดเห็น ทำนองเพลงช่วงวรรคแรกเพราะมาก โดยเฉพาะตรงคำว่า "บุญน้อย" รู้สึกว่าน้อยจริงๆ

22. มองธราไปเมื่อคราน้ำน้ำ

มองธราไปเมื่อคราน้ำน้ำ	ช่างงามเข้าไปเมื่อน้ำเจิ่งล้น
หม่อมจ้าวอย่ามาตามสายชล ฯ	ว่ายเวียนวนตามน้ำใหม่ไหลมา
ดูแสนล้ำค่าจริงใจ	ตามน้ำใหม่ไหลมาในท้องธาร
ลืมนั้น ลืมถิ่นที่สาบาน ฯ	มัจฉานั้นคล้ายกันกับสตรี
แรกรักมักพำแต่คำหวาน	อยู่ไปนานรักใหม่มาแทนที่
โธ เอ๋ยน้ำใจของสตรี ฯ	มาเป็นเช่นนั้นไม่แน่นอน

สรุปใจความ เนื้อร้องบรรยายภาพธรรมชาติที่น่าชื่น มองเห็นหมู่ปลาว่ายตามน้ำมาอย่างมีความสุข คิดว่าปลาเหล่านี้คงลืมแหล่งที่เคยอาศัย ก็เปรียบเหมือนหญิงที่เคยรักที่ลืมคำสัญญา

23. จะมองดูดาว

จะมองดูดาว แสงดาวก็เคลื่อน
หันหน้ามามายอดรัก (เอาละวา) ๗
ข้าศึกเข้ามารุกเมืองไทย ๗
ไปแล้วก็ไม่ไปกลับ
จากไปเมื่อคราวจำเป็น ๗
เมื่อไรจะเห็นหน้าน้อง
ต้องจากคู่เก่าหย่อนเงาเศร้าใจ ๗
เอ๋ย วีรกรรมฯ วางไว้

จะมองดูเดือน เดือนไม่แลเห็น
วันนี้ต้องจากแม่ตาหวานเย็น
พี่ต้องจากไปเสียเมื่อคราวจำเป็น
ไปแล้วจะกลับมาให้น้องแลเห็น (เอาละวา) ๗
เอ๋ย ไอ้อนาคต มาสุดสายตาที่ฟ้าแลมอง
มายืนร้องไห้ น้ำตาไหลนอง
เอ๋ย เราเป็นไทยต้องรักชาติเอ๋ย

สรุปใจความ กล่าวถึง ช่วงเวลาใกล้รุ่งที่ชายหนุ่มชายชาติทหาร ได้รำลึกรักเพื่อไปออกรบทำสงครามตามหน้าที่
ความคิดเห็น เนื้อเพลงสะท้อนให้เห็นช่วงเวลานั้น ว่าเป็นช่วงสงคราม(โลกครั้งที่ 2)

24. ลพบุรีของเราเน้อ

ลพบุรีของเราเน้อ
สี่เครื่องบินเข้ามาห้อมล้อม
ตื่นเกิด ลูกขึ้นเกิด
เปิดไซเรนเสียงเย็นละห้อย ๗
สาวเอ๋ย อย่าเพิ่งหนี
เขามาข้างบนเขาขี่เครื่องบิน
ต่อสู้ลงดูสักครั้ง ๗

ไม่นึกเลยจะถูกโจมตี
มาทิ้งลูกบอมบ์ที่หน้าถ้ำนี้
เสียงลูกระเบิดมันมาไม่น้อย
ชักชวนสาวน้อยลงหลุมหลบภัย
ลพบุรียังไม่เป็นไร
เราอยู่พื้นดินเอาป.ต.อ.มาตั้ง
ป.ต.อ.มาตั้งฉันจะยิงเครื่องบิน

สรุปใจความ กล่าวถึง การบรรยายภาพของจังหวัดลพบุรีในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีเครื่องบินของทางข้าศึกมาทิ้ง
ระเบิด และมีทหารยิงปืนต่อสู้อากาศยาน ชาวบ้านเมื่อได้ยินเสียงไซเรนก็พากันลงหลุมหลบภัย
ความคิดเห็น เนื้อเพลงบรรยายภาพสงครามได้อย่างชัดเจน และเนื้อร้องยังมีการเลียนเสียงระเบิด เช่น แวบ ปัง ...

25. ชักชวนอรัญ

ชักชวนอรัญ
(ญ) เมืองไหนกันละพี่ (ข) ลพบุรีนี่น้อง ๗
(ข) ไปเที่ยวสวนสัตว์ (ญ) สวรรค์มีช้าง ๗
(ข) มีทั้งสิงโต (ญ) จิงโจ้และเม่น
(ข) พี่เอาดินโยน หมีโชนกรงหวั่น ๗
(ข) กลัวน้องเสียขวัญ(ญ) กลับบ้านเกิดพี่

ไปเที่ยวเมืองใหม่กันเกิดแม่ร้อยช้าง
มีทั้งข้าวของนานาหลายอย่าง
เสือร้ายทรายกวาง ลิงค่างชะนี
(ข) กระโดดโลดเต้น (ญ) โน่นเห็นไหมละพี่
เมืองไทยเราก็คะไว้ธานี ลพบุรีแดนศิริไฉน

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มชักชวนหญิงสาวไปเที่ยวสวนสัตว์ (สวนสัตว์สระแก้ว ลพบุรี) ที่จังหวัดลพบุรี
 ความเห็นของผู้แปล เนื้อหาสื่อความรักท้องถิ่น เชื่อว่านโยบายทางการเมืองสมัยนั้น น่าจะส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่น
 (จังหวัดลพบุรี) และการสันถวไมตรี

26. เราสับสนุน ป. พิบูลสงคราม

เราสับสนุน ป. พิบูลสงคราม
 เมื่อผู้นำของชาติ ประกาศทั้งชายและหญิง
 สวมหมวกกรองเท้าให้ทันสมัย
 นำรักจริงๆผู้หญิงชาวไทย ๗

เราจะต้องทำตามผู้นำของประเทศไทย
 ทุกสิ่งรัฐบาลจัดให้ สตรีไว้ผมยาว ๗
นุ่งถุงกระต๊อกระต๊อ ๗

สรุปใจความ ยุคสมัยของจอมพลป.พิบูลสงคราม เป็นยุคที่ประชาชนต้องเชื่อผู้นำประเทศจะทำให้ชาติพ้นภัย
ความเห็นของผู้แปล ผู้นำในขณะนั้น อยากให้เมืองไทยมีวัฒนธรรมเทียมอารยประเทศ ถือได้ว่าเป็นเพลงประจำตัว
 ของท่านจอมพล ป.(แปลก) พิบูลสงคราม ซึ่งท่านและครอบครัว เป็นผู้ที่มีบทบาทกับเพลงรำโทนเป็นอย่างมาก

27. เขาดินวรรณนา

เขาดินวรรณนา
 เขาดินเป็นถิ่นของไทย
 ชมปลากะไรชมอื่น
 สนุกสนุกเหลือเกิน
 เต่าดำมันเดินซุกคอ
 นนาวลมไชยมา
 ถึงแม้จะเนินจะห่าง
 (แหม) คิดไป หัวใจตรอมตรม ๗

หนุ่มสาวพากันมาหย่อนใจ
 สำราญกระไรที่ได้มาเดิน
 ชมแล้วให้เพลินให้เพลิน
 ที่ได้มาเดินสรวลเสเฮฮา
 ตัวใหญ่ไม่เชื่อในตา
 นนาวอุราหนาวฟ้าหนาวลม
 จะขาดคู่สร้าง จะห่างคู่ชม
 วาสนาไม่สมอารมณ์เราเอ๋ย

สรุปใจความ บรรยากาศในสวนสัตว์ที่กรุงเทพฯ มีหนุ่มสาวมาพักผ่อนหย่อนใจมาเป็นคู่ๆ ในช่วงหน้าหนาว และพากัน
 สนุกสนานเพลิดเพลินสนสัตว์นานาชนิด แต่ตนเองกลับมาเที่ยวสวนสัตว์แต่เพียงผู้เดียวทำให้เกิดความเหงาใจ

28. สาวเอ๋ย สาวเจ้าเมืองแปร

สาวเอ๋ย สาวเจ้าเมืองแปร
 มองให้ลึกให้ถึงทรวงใน
 คิ้วก็โก่ง ยังกะโค้งवादไว้
อรองค์ มาชมโฉมหน้า ๗
 หัวใจหมายมอง แต่แม่สาวงามเอ๋ย

ช่างงามแน่แท้ งามแน่เอ๋ย
 สวยกระไร ปวดใจให้ฉลอม
 แก้มน้องสดใส ไม่ต้องใช้ชาดทา
งามตาแลแท้ซะแหม่ม ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง การชมความงามของสาวเมืองแปรว่าสวยแบบธรรมชาติ
ความคิดเห็น เนื้อร้องเพลงนี้น่าจะได้รับอิทธิพลมาจาก ละครพันทางเรื่อง"ราชาธิราช

29. อยุธยา อยุธยา

อยุธยา อยุธยา เป็นนักรบมาตั้งแต่โต โต
ถึงตัวจะตาย ไม่เสียดายแต่ชีวิต
อย่าประมาทผู้หญิง ๆ ตัวอย่างยังมี ๆ
ถึงตัวเป็นหญิงก็ยังไม่ยอม

ศึกมาทีไร ชาวไทยไม่หือถอยหนี
จริงหรือจริง ๆ จันท์กลัวจะหนีเขาไปเสียจริง
ดูแต่แม่ศรีสุริโยทัย ท่านเป็นใหญ่อดยิ่ง
ยกให้ท่านเป็นยอดสตรีไทย ยอมไว้ลายอยุธยา

สรุปใจความ กล่าวถึง "อยุธยา" เป็นเมืองแห่งนักรบ และได้อ้างถึงวีรกรรมทางสงครามของสมเด็จพระศรีสุริโยทัยว่าเป็นวีรสตรีที่น่ายกย่อง เพราะถึงแม้เป็นหญิงก็มีใจรักชาติและยอมตายเพื่อปกป้องบ้านเมือง "อยุธยา" ความคิดเห็น เพลงนี้น่าจะมีความเกี่ยวข้องไม่โดยตรงก็ทางอ้อมกับเพลง "อยุธยา เมืองเก่าของเราแต่ก่อน" ของคณะสามย่าน ไม่มากนักน้อย

30. ยามพระพรายรำเพย

ยามพระพรายรำเพย
หนาวใจ ฉันหวั่น
ใครหนอใคร เสียงใครมาร้องรำ
พิน พิน พิน พิน เอาพินฟังพิน
อ้อ อ้อ ออ อ้อ ออ ๆ

เย็นเยือกเจ้าเอ๋ย จิตใจไหวหวั่น
จิตใจไหวหวั่น เมื่อยามค่ำ
เมื่อยามค่ำ เสียงใครมาติดพิน
ฟังเสนาะเหลือเกิน จันหลงเพลินเดินไปฟังขอ
ฟังเสียงขอมมาจากใจฉัน

สรุปใจความ ช่วงเวลานานหนาวจิตใจของผู้หญิงมีความไหวหวั่น ในช่วงคำพ้อได้ยินเสียงติดพินของชายหนุ่มที่มีความไพเราะทำให้เกิดความรู้สึกเปล็ดเพลินเหลือเกิน
ความเห็นของผู้แปล ในเนื้อเพลงมีการเลียนแบบเสียงขอด้วง ได้แก่ "อ้อ อ้อ ออ อ้อ..." และมีการเลียนแบบเสียงพิน ได้แก่ "พิน พิน พิน พิน..." ซึ่งทำให้เกิดความไพเราะมากยิ่งขึ้น และเอื้อต่อการตีบทเป็นทำรำ

31. เด่นตะลະเด่นบนฟ้า

เด่นตะลະเด่นบนฟ้า
ไม่นึกเลยทรมานจะเป็นอื่น ๆ
คู่รักเขามาหลอนหลอก
ไม่นึกเลยทรมานจะเป็นได้ ๆ

วับแวบจับตา ในเวลาเที่ยงคืน
ไม่หวังกลับคืนมาในฝันเมืองไทย
มากลับมารอกให้ชายหลงไหล
เมื่อแรกฉันหมายว่าจริง

สรุปใจความ กล่าวถึง ในเวลาเที่ยงคืนชายหนุ่มที่เป็นทหารได้รำพันดัดพ้อหญิงสาวที่ตนรัก ได้มาแปรเปลี่ยน จึงทำให้ตนไม่อยากกลับเมืองไทย

32. ตัวน้องเปรียบเหมือนนกยูงทอง

ตัวน้องเปรียบเหมือนนกยูงทอง
ตัวพี่เปรียบเหมือนดั่งกาดำ (เอาละวา)
เดินตามรำเข้าไปชิดรำเข้าไปใกล้

บินลอยล่องอยู่ในวงฟ้อนรำ
ไม่กล้ารำตามแม่นกยูงทอง
กลัวน้องจะไล่ให้พี่เสียวสยอง

โอ โอ โอแม่่นกยงทอง ฯ
จะอ่อนวอนเธอสักเท่าไร
เดี๋ยวนี้เขามีแววทอง ฯ

ไม่กล้าแลมองพวกเหล่ากาดำ ฯ
เธอก็ไม่หันหน้ามามอง
ไม่กล้าแลมอง พวกเหล่ากาดำ ฯ

สรุปใจความ กล่าวถึง การเปรียบเปรยว่าหญิงสาวเป็นนกยงทองที่มีค่า ส่วนชายหนุ่มเปรียบตนเองว่าเป็นเหมือนกาดำ (คนละชั้นวรรณะกัน) ด้วยเหตุนี้ทำให้หญิงสาวจึงไม่มองและไม่มารำด้วย

33. ผั่งกะโน้น และผั่งกะนี้

ผั่งกะโน้น กะผั่งกะนี้
รักกันต้องมั่นใจจำ ฯ
แม่น้ำชั้นกลางวางอยู่
ยิ่งมองก็ยิ่งเศร้าใจ

หนทางมันคนละฝั่งแม่น้ำ
ทุก ๆ คำฉันจำทนใจ
มองดูมันแสนไกล
ว้ายไม่ได้สุดสายตามอง ฯ

สรุปใจความ กล่าวถึง การที่หญิงชายรักกัน แม้มีแม่น้ำขวางกั้นก็ไม่ใช่อุปสรรค ขอเพียงแต่ใจมีความมั่นใจ

34. บ้านอยู่ไกลลับตา

บ้านอยู่ไกลลับตา ฉันยังอุตส่าห์มาเกี่ยว
บ้านอยู่ไกลลับตา ฉันยังอุตส่าห์มารำ
ข้างนางมีกลองขวางไว้ เสือร้ายขวางหน้าเราสู้

ฉันรักเธอคนเดียว มาเกี่ยวในวงพ่อนรำ
ถึงแม้จะมีดจะคำ จะรำจะกระไรเทียมคู่
แม่ห้ามฉันยังไม่อยู่ แม่ไม่รู้ว่าฉันรักเธอ

สรุปใจความ กล่าวถึง บ้านอยู่ไกลกันถึงมีดคำ ชายหนุ่มก็ยังมีความตั้งใจที่จะมารำกับหญิงสาว

ความคิดเห็น จุดเด่นของเพลงที่กินใจ "ข้างนางมีกลองขวางไว้ เสือร้ายขวางหน้าเราสู้" เป็นการเปรียบเทียบ เห็นภาพได้ชัดเจน

35. สารภี

สารภีดอกนี้ของใคร
กลิ่นก็หอม ก้านก็งาม
(ท) ใครเห็นใครรัก (ญ) ฉันรักฉันก็ชม ฯ***
จะเด็ดจะดมก็กลัวรำใจ
(ข) เธอมีรักใหม่ (ญ) สดใสเธอใหม่แล้ว ฯ
เจ็บใจนักคนรักใจสอง ฯ

ปลูกเอาไว้หวังใจว่าจะชม
เหลือองอร่ามแลดูเหมาะสม
อยู่ในดงหลงชมดอกไม้
อู๊ย อู๊ย อายามว่าน่าอง
ไม่อยากจะแลมองคนรักสองใจ

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายที่อุทิศส่หาทุนถนอมความรักเป็นอย่างดีเหมือนกับดอกสารภี แต่หญิงสาวกลับไปมีรักใหม่
ความเห็น ***เพลงรำโทนที่เห็นมักมีท่อนเชื่อม เป็นทำนองคล้ายพูด ทำให้เกิดการสะดุดเวลาฟัง ส่วนใหญ่จะเป็นบทโต้ตอบกันของชายหญิง

36. บ้านฉันนั้นเป็นบ้านดอน

บ้านฉันนั้นเป็นบ้านดอน
สามโก้เขามีกรรม
น้อ ละ น้อย น้อย นอย น้อ ละ น้อย
หน้อย นอ ละ นอย นอย

แขนขาไม่อ่อนไม่กล้าจะรำ
เขาจึงได้รำไปด้วยความจน
นอย น้อ ละ นอย นอย นอย น้อ ละ น้อย
น้อย นอ ละ นอย นอ ละ น้อย นอย

สรุปใจความ กล่าวถึง หนุ่มสาวชาวบ้านดอน (ตรงข้ามกันกับบ้านแม่น้ำ) ฟ้อนรำกันไปตามมีตามจน ความคิดเห็น สามโก้ แต่ก่อนเรียกกันว่าบ้านดอน เพราะมีพื้นที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง ส่วนวิเศษไชยชาญ เรียกว่าบ้านแม่น้ำ เพราะมีแม่น้ำน้อยไหลผ่าน
“น้อ ละ น้อย น้อย นอย น้อ ละ น้อย” เรียกว่าเสียงหน้อยปาก ทำแทนเสียงของระนาดเอก

37. ดวงจันทร์รา

ดวงจันทร์ราวาวาสนา ของชายมันน้อย
เอื้อมมือเข้าไปคว้า วาสนาไม่ถึง
แสนสุดเสียดาย อยากได้แม่ดวงจันทร์รา

เอื้อมมือเข้าไปสอย จันทร์ลอยไปเสียห่างไกล
สองมือไปถึง รับมาไม่ได้

สรุปใจความ ชายหนุ่มที่หลงรักหญิงสาวที่สูงศักดิ์ เปรียบเหมือนดวงจันทร์ที่ยังไงก็ไม่สามารถเอามือคว้าถึง

38. คำคืนชุ่มชื่นน้ำคำ

คำคืนชุ่มชื่นน้ำคำ
เมฆน้อยเลื่อนลอยลงมา
เพลिनเสียงเพลง
ฟังสำเนียงเสียงร้อง

เมฆน้อยลอยด้ายอยู่บนภา
พันพันภาเมื่อเวลาอันมอง
วิเวกวังเวง เสียงเพลงขับร้อง
คล้ายทำนองเพลงจันทร์รักเธอ ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง คนเราเมื่อตกอยู่ในห้วงแห่งความรัก ดูอะไรก็สวยงามไปหมด หรือฟังเพลงอะไรก็ตามก็เหมือนเป็น เพลงที่บอกความในใจว่า รักเธอเหลือเกิน

39. เมื่อคืนฉันบ่นสองคนกับเพื่อน

เมื่อคืนฉันบ่น สองคนกับเพื่อน
ก็เมื่อแรกเคยรัก เคยฝากคำ ๗
รักมาเห็นห่าง จิตจางไป ๗

ความรักลอยเลื่อนๆ ลืมแล้วหรือไร
เดี๋ยวนี้มาทำเป็น จำรักไม่ได้ ๗
เธอมีรักใหม่ หลงไหลลืมนั่น

สรุปใจความ ชายหนุ่มพุดคุยกับทุกข้ออยู่กับเพื่อนเรื่องความรักที่ใหม่สมหวัง เพราะหญิงสาวไปมีรักใหม่

ความเห็น เนื้อร้องที่ว่า "เมื่อคืนฉันปลงสองคนกับเพื่อน" ไม่น่าเชื่อว่าจะมาทำเป็นเนื้อร้องได้เพราะฟังคล้ายเป็นประโยคบอกเล่าเสียมากกว่า

40. เรียมเคยรำ

เรียมเคยรำ ดูหรือมาทำใจน้อย
สาวเอ๋ย ร้องรำกับพี่ อย่างหลบ อย่างนี้ให้พี่วังเวง

เรียมอุตส่าห์มาคอย ค้อย คอย มาร้องเป็นเพลง
สาวเอ๋ย อย่าเกรง อย่าทำให้เพลงของเรียมจืดจาง

สรุปใจความ กล่าวถึง การติดพันต่อว่าหญิงสาวที่เคยรำเคยด้วยกัน แต่เดี๋ยวนี้มาทำใจน้อย โดยที่ฝ่ายชายอุตส่าห์มาคอยร้องเพลง และอ่อนวอนหญิงสาวให้มารำกับตน และไม่ทำให้บทเพลงของตนนั้นต้องจืดจาง

ความเห็นของผู้แปล เพลงนี้ชาย เมืองสิงห์ นำมาร้องเห็นเพลงลูกทุ่งในเวลาต่อมา และมีเพลงรำโทนอีกจำนวนหนึ่งที่ถูกเลือกสรร ดัดแปลงไปทำเพลงแนวอื่น อีกหลายรูปแบบ

41. เล่นกันดี ๆ

เล่นกันดี ๆ ก็มักจะมีคนชม
แต่คนดูนั่งอยู่เรียงราย ๆ
ฉันก็เดิน ๆ เข้าไปใกล้
เล่นกันเป็นของธรรมดา ๆ

เกลียดแล้วก็ถ่ม ถ่มแต่น้ำลาย
ทั้งหญิง ทั้งชาย จับคู่มาฟ้อนรำ
ฉันก็ขาย ๆ หางตา
เรานักกีฬาต้องเชื่อผู้นำ ๆ

สรุปใจความ กล่าวถึง มารยาทในการเล่นรำวงว่า "เล่นดีก็มีคนชื่นชม หากเกลียดกันขึ้นมาก็มีแต่คนจะนินทาเอาได้"

ความเห็นของผู้แปล เพลงนี้สอนให้เห็นถึงต้องมีน้ำใจ เหมือนนักกีฬา และการเชื่อฟังผู้นำ

42. เธอทำไมไม่ตอบคำ

เธอทำไมไม่ตอบคำ
แต่เป็นบุญเหลือเกิน
นับ นับแต่นี้ไป เราสัญญาว่าไว้จะรักกัน
เธอยังยิ้มละไม เหตุไฉนเธอมาทำหน้าอ
ถามเท่าไร เธอก็ไม่ตอบ หรือว่าชอบทำตัวเป็นใบ้

หวานจ๋า มาทำมางเมิน
ที่เราก้าวเดินมาประสบพบกัน
เพียงอีกไม่กี่วัน ตัวของฉันจะรีบมารอ ๆ
เมื่อตะกี้หัวร่อ มาทำหน้าอ ฉันเองก็แปลกใจ
แต่ก็ไม่เป็นไร ฉันรักคนใบ้ ชอบใจเหลือเกิน

สรุปใจความ กล่าวถึง หญิงสาวดูท่าทางว่าจะมีใจชอบชายหนุ่ม แต่แกล้งทำเป็นเฉยและไม่พูดจาตอบ

43. ภูเขาเล่าเนาไทรโยก

ภูเขาเล่าเนาไทรโยก น้ำใสไหลโกรก
หนุ่มจ้จจากี่พากันล่องลอย ๆ
เปรียบเหมือนชีวิตของหนุ่มสาว

ลาดกระเซ็นเป็นฟองฝอย
ฉันหลงคอย คอยแต่พ้อดารา
กระทบกระพังหยอกเย้าเป็นธรรมดา

(ข)ใจหญิงกลอกกลิ้งอยู่ไปมา
โธ่ แอ้ย อนิจจา รักกันไม่น่าลืม

(ญ)ใจชายกลับกลายอยู่ไปมา

สรุปใจความ กล่าวถึง ทิวทัศน์ของน้ำตกไทรโยค ที่มีน้ำใสและเย็นชุ่มฉ่ำจนสามารถมองเห็นปลาในน้ำได้
เปรียบเหมือนชีวิตของหนุ่มสาวที่ต้องมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง และมีการเหน็บแนมกันไปมา ว่าไม่น่าจะมาลืมรักกันใน
ท้ายที่สุด

ความคิดเห็น ได้รับอิทธิพลมาจาก เพลงเขมรไทรโยค เพลงไทยเดิมที่ได้รับความนิยมทุกยุค ทุกสมัย

44. เธอจำ เธอชื่อไร

เธอจำ เธอชื่อไร
วันหน้าจะได้ทัก ๗
ถ้าพี่หลง หลงไปบ้านน้อง
สวัสดี เธอจำ สวัสดี ๗

บอกฉันได้ไหมจะได้รู้จัก
เรามารู้จักกันไว้เถิดดี
ถ้าน้องหลง หลงไปบ้านพี่
ขอฝากไมตรี สวัสดีต่อกัน

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มอยากรู้จักชื่อของหญิงสาวเพื่อวันหน้าจะได้ทักทาย หรือเมื่อวันไหนชายหนุ่มหลงไปแถว
บ้านจะได้รู้จักกัน

ความเห็น เนื้อร้องแสดงให้เห็นถึงการสวัสดีทักทายกันแบบไทยๆ และแสดงความเป็นสุภาพบุรุษของฝ่ายชาย

45. พระรถโคตรขึ้นหลังอาชา

พระรถโคตรขึ้นหลังอาชา
เมรีตามมา หันหน้ามาสั่ง ๗
น้องเป็นยักษ์ อยู่ด้วยไม่ได้
ต่างคน ต่างไป เถอะนะเมรี

หันหน้าแม่นางเมรี
อยู่คนละฝั่ง คนละฝั่งคงคา
เป็นยักษ์ ยักษ์ ยักษ์ อยู่ด้วยไม่ได้

สรุปใจความ กล่าวถึง เรื่องพระรถเมรี ตอนที่ขี่ม้าหนีนางเมรี เพราะจับได้ว่านางเมรีเป็นยักษ์ และคิดว่ายักษ์กับคนอยู่ด้วย
กันไม่ได้

46. ฟังเสียงพิณ

ฟังเสียงพิณได้ยินเสียงมาแต่ไกล
ตามหาหวานใจฉันยังไม่เจอ
พบเธออยู่บนแท่นหิน
ดีด ดี ดิง ดีด ดี ดิง ดีด ดี ดิง (เข้า)

เสียงนั้นมันอยู่ที่ไหน (เอาละวา) ๗
มานั่งดีดพิณมันเพลินเพลินใจ
ดีด น้า ดีด ดิง มะ ดิง ดิง เอย

สรุปใจความ กล่าวถึง หญิงสาวได้ยินเสียงชายหนุ่มดีดพิณ ซึ่งมีสำเนียงไพเราะฟังแล้วเพลินใจ

ความเห็นของผู้แปล ในเนื้อเพลงมีการล้อเลียนเสียงพิณ "ดีด ดี ดิง...."

47. ดง ดง ดง

ดง ดง ดงกุดลาบ ฝนลง
นีกรักฉันอยากจะได้ ๗
ทศกัณฐ์ย่องลัก แหม เอาไป ๗
 พระราม พระราม (เออ เฮอ เออ)

จะมาหลงกว้างทอง
 จะทำไฉนถึงจะได้กว้างทอง
 มั่นนำเจ็บใจต้องไปติดตาม
ติดตามกว้างทอง (เออ เฮอ เออ) ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง เรื่องรามเกียรติ์ ตอนพระรามเดินดง ทศกัณฐ์แอบไปลักตัวนางสีดาและให้ลูกน้องปลอมตัวเป็น
 กว้างทองเพื่อหลอกล่อให้พระรามหลงกลตามไป

48. สาวเอ๋ย สาวไทย

สาวเอ๋ย สาวไทย ด้วยใจรักชาติ
 พวกเราทุกคนทำได้ทุกท่า

คืนนี้ประจวบขณะรำไท่น (ข้า)

สรุปใจความ กล่าวถึง คณะรำไท่นที่ชนะเลิศการประกวด เพราะรำรำเก่ง
ความคิดเห็นของผู้แปล เนื้อหาเกี่ยวเนื่องมาตั้งแต่สมัยรำวงกำลังได้รับความนิยมสุดขีด

49. บ้านไกลฉันยังอุตส่าห์มา

บ้านไกลฉันยังอุตส่าห์มา
 ถึงแม้ว่ารำไม่สวย
 เชิญยิ้ม ๗ มาชักนิค
 ถึงแม้ว่าจะรำไม่งาม

แก้วตาฉันขอรำด้วย
 จะขอรำด้วยไว้เป็นคู่รำ
 เธออย่าคิดว่าฉันเลวทราม
 จะขอรำตามคู่กับเธอไป

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มที่บ้านอยู่ไกลแต่ก็ยังอุตส่าห์มาหาหญิงสาวเพื่อที่จะขอรำด้วย และขอให้หญิงสาวยิ้มให้
 ตนบ้าง ถึงแม้ชายหนุ่มจะรำไม่สวยก็ตาม

50. ยามเมื่อฉันเดินไป

ยามเมื่อฉันเดินไป
 ดูซิ ดูซิ ดูซิ
 วาสนาเรียนน้อย
ผู้ดีเขารำกันไปหมด ๗

ตั้งใจจะไปพบนารี
 นารีก็มายืนคอย
 ต่ำต้อยไปทั้งเกียรติยศ
หรือเกียรติยศฉันไม่เพียงพอ ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มน้อยใจ (ตามเคย) จะไปหาหญิงสาวเพื่อขอรำด้วย แต่หญิงสาวได้ไปรำกับผู้ดีคนรวยแล้ว
 ทำให้เกิดความน้อยใจในคุณค่าของตัวเอง

51. ดวงจันทร์เพ็ญ

เอ๋ย ดวงจันทร์เพ็ญ
เมฆและละหมอกแสงเดือนเดือนตา ๗
 ช่างสวยแท้แลดูช่างเป็นเงา
 มาลึมรักเก่า เฝ้าแต่พิวพัน
ตั้งแต่นั้นหลายปีหลายวัน ๗

ลอยเด่นอยู่บนนภา
 เราเคยสัญญาเมื่อเมฆบังจันทร์
แสนรักเอ๋ยแสนจะเศร้า ๗
 ไม่ควรเลยจะมารังเกียจตัวฉัน
 กว่าความรักนั้นจะกลับมาเยือน

สรุปใจความ กล่าวถึง คนเราเมื่อมีความรักเห็นอะไรก็ดูสวยสดงดงามไปหมด ดุสนทรียไปทุกสิ่ง ขนาดก้อนเมฆมาบังดวงจันทร์ก็ยังดูสวย..... น้อยใจที่หญิงสาวมาลึมรักเก่าและไม่รู้ว่าเมื่อไรความรักนั้นจะหวนกลับมาอีก

52. เสียงเพลงลอยมา

เสียงเพลงลอยมา
 เญยหาความสุขทุกเวลาค้า ๗

เธอจ๊ะ เธอจำเญยมาพอรำ
 เญยมาพอรำกันเถิดเอ๋ย

สรุปใจความ กล่าวถึง การชื่นชมหญิงสาวมาพอรำ เมื่อได้ยินเสียงเพลงลอยมา ก็ถึงเวลาที่ได้ชวนสาวมารำวงในเวลาค่ำคืน

53. โอ้ ชีวิตของชายคนจน

โอ้ ชีวิตของชายคนจน
จะหาความสุขที่ไหนกันแล้ว ๗
มารู้ตัวว่าเราจนแน่ ๗
 จะรักกับใครเขาก็ไม่สน
 หญิงเดียวนี้ มักจะเลือกชาย
 รักใคร่แต่คนมีเงิน บุษบาเงินไว้เป็นพระเจ้า

จะต้องหมองหม่นไม่มีสุขได้
 คนอย่างเราชายเขาไม่แล
 ชายเขาไม่แล เขาว่าเราจน
 เขารู้ว่าจนรักจึงมาแหงนหน้า
 ชายเดียวนี้ ก็มักจะกลับกลาย
คนอย่างเราชายเขาไม่แล ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง หญิงชายร้องเพลงแก่กันเพราะน้อยใจที่เกิดมาจน และคิดว่าสมัยนี้เขาบุษบาเงินเป็นพระเจ้า ความเห็น _____ ปัจจุบันค่านิยมในสังคมยังเป็นเช่นนี้อยู่ซึ่งเป็นเหตุให้คนจนไม่ค่อยมีใครมาสนใจ

54. น้ำตาพิไลร่วงพรู

น้ำตาพิไลร่วงพรู
ความหวังที่ตั้งใจปอง ๗
 น้ำตาพิไลไหลโหมหน้า
ดวงดาราที่อยู่บนฟ้า ๗

โอ้ แม่ยอดผู้ลึมรักไม่เหลียวแลมอง
 รักเราเคยประคอง เธอมาทำให้เข้าใจ
 เคยเวทนากลายเป็นสองไปได้
 เป็นพยานรักให้ชื่นใจไว้ก่อนเอ๋ย

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มอกหักน้ำตาท่วม เพราะหญิงสาวไปมีรักใหม่จึงได้ขอให้ดาวบนฟ้ามาเป็นพยานด้วย

55. รักขายไว้เพื่อเลือกหรือ

รักขายไว้เพื่อเลือกหรือ
 วันทองเขารักได้สองใจ ๗
 รักกัน รักกัน รักกัน
 อย่ามาทำแค้นอน อย่ามาวอนแก้ตัว
 ไม่ใช่เฒ่ามัว หลงรักจนเกินไป ๗

นี่คือ หญิงแปลกสมัย
 นี่เธอคือใครหัวใจไม่ต่างกัน ๗
 ต้องมั่นใจไว้ให้เธอจดจำ
 เลิกรักฉันก็ไม่เห็นกลัว ๗

สรุปใจความ ชายหนุ่มปากหนักที่ว่าหญิงสาวได้อย่างเจ็บลึก และเปรียบผู้หญิงที่รักขายไว้เพื่อเลือกนั้นเหมือนกับนางวันทองตัวเอกในวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผนที่มีสองใจ โดยชายหนุ่มคิดว่าถ้าหญิงสาวรักตนจริงต้องมีความมั่นใจ และท้ายสุดก็ไม่กลัวถ้าต้องเลิกรักกัน เพราะตนนั้นไม่ได้รักหญิงแบบเฒ่ามัว

56. ทหารไทยใจกล้าที่สุด

ทหารไทยใจกล้าที่สุด
 เพื่อประเทศของเราเป็นบ้าน ๗
 คงกระพัน เอ็ง เอย ชาตรี ๗
 ตัวตายดีกว่าชาติตาย
 ปัง-ปัง-ปัง รุกเข้าไป รุกเข้าไป
 ลงหลุมหลบภัย บังกายไว้เถิดเรา ๗
 เคารวะหิรายเสียจริงพวกเรา

แรงแล้วเราล้มลง

(ญ) ฝ่ายนางพยาบาล
 เมื่อเครื่องบิน เอ็ง เอย ล้มมา ๗
 หยูกยาเตรียมมาพร้อมสรรพ
 อู๋นี่ทหารถูกบอมบ์
 ดูที่ถูกที่ตรงไหน ๗
 ปวดเสียเหลือทนทาน
 ฝรั่งเอยอย่าเฉยอยู่ช้า
 แต่เราก็เลือดทหารไทย ๗
 อ้อ ไม่ใช่ฝรั่ง เป็นแม่ร้อยชั่ง คือ นางพยาบาล
 (ญ) เอ้า ปลอ่ยให้ปวดเสียให้นาน
 (ช) ปวดจริง ปวดจริง ปวดจริง ๗
 นางจึงค่อยจัดการ ๗
 (ช) เอ้า ไม่ต้องพันก็ได้
 ถึงถูกระเบิดเต็มที ๗
 พักรบข้าก็พบรัก
 ขอบใจที่รู้จักงามอน ๗

แบกอาวุธไม่ห้อยยหื้อ
 พวกเราทหารต้องเป็นร้วไพร่
 ของเราก็มีป้องกัน
 ใครรุกเมืองไทยเราจงวิ่งไล่มัน
 บือ เครื่องบินลำถิ่นจะมาทิ้งทำลาย
 บั้ม บั้ม บั้ม เพื่อนไปไหน ๗
 มาถูกระเบิดที่หัวเข้า ๗

หมด

ติดตามทหารไปยังแนวหน้า
 จะไปรักษาทหารถูกบอมบ์
 ตะไกร ผ้าพัน ทิงเจอร์ยาหอม
 แลดูดำผอมน่าสงสาร
 (ช) วุ้ย วุ้ย ใครละมากวนรำคาญ
 ไม่ใช่กองการอย่ามากวนใจ
 ถ้าถูกลาดทำฆ่าเสียให้ตาย
 ก็ไหน ๆ จะตายต้องดูหน้ามัน
 จึงค่อยจัดการพยาบาลอีกที
 ครั้นจะนั่งก็น่าสงสาร
 เอาผ้ามาพันบาดแผลก็ไม่มี
 เราทหารไทย คงกระพันชาตรี
 บาดแผลไม่มี เป็นแต่เพียงยาบอบ
 เรามาหยุดพัก มาฝากรักกันเสียก่อน
 จะยกทัพกลับนครแต่เมื่อตอนจะหายดี

สรุปใจความ กล่าวถึง ทหารไทยที่ไปออกรบและได้รับบาดเจ็บพอได้เจอกับนางพยาบาลสาวที่ช่วยปฐมพยาบาลให้ ก็ทำให้เกิดความรักความพึงพอใจ เป็นการทอดแหกรบรยาภาศของสงครามกับความรัก
ความคิดเห็น เป็นเพลงรำโทน ที่มีเนื้อหายาวมากเท่าที่ได้ศึกษามา สามารถนำมาสร้างนวนิยายสั้นได้หนึ่งเรื่อง

57. รำวงกันเกิดแม่คุณ

รำวงกันเกิดทุกคน
เสียงโทน เสียงโทนล่งยั่วใจ ๗
 สายตามาเจอมาเจอ
 จิตใจฉันให้สะท้อน

เสียงเพลงโทนร้องอยู่ใกล้ ๗
 ไม่ว่าใคร ๗ หัวใจขึ้นบาน
 พบเธอแล้วให้เสียชาน
มารำวงใกล้กันฉันเป็นสุขใจ ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง การเชิญชวนให้ทุกคน ให้มารำโทนอย่างมีความสุข

58. โอ้แม่เดือนจากฟ้า

โอ้ แม่เดือนจากฟ้า
สาวใดจะมาลิ้มคำ ๗
 มองหาหวานตาไม่พบ
สาวเจ้ามาเป็นสองใจ (เอาละวา) ๗

สัญญากันว่าเล่นเพื่อนรำ
 น้องจะทำให้พี่หลงคอย
 หรือว่าหลบไปอยู่ไหน
 เธอมีรักใหม่หัวใจรวนเร

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มมารอคอยหญิงสาว ที่ได้สัญญาวางจะมาเพื่อนรำด้วย แต่มองหาเท่าไรก็ไม่เจอจนคิดว่าหญิงสาวนั้นได้หลงลืมตน และมีรักใหม่ไปแล้ว

59. ซ่อมมาลีสีฟ้า

ซ่อมมาลีสีฟ้า
นัดไว้ตั้งใจจะมาไค้ ๗
 เธอทำไมไม่รำ
 ก่อนเธอพูดอย่างไร (ฮี้! ฮี้!) ๗

สัญญากันว่าเล่นรำวง
 รำวงรำคู่กับเธอ
 ทำให้ฉันอับอาย
 หมุนเวียนเปลี่ยนไปไม่ชื่อไม่ตรง

สรุปใจความ หญิงสาวมาในงานแต่ไม่ยอมเพื่อนรำกับชายหนุ่ม

60. ใจลอย

ใจลอยล่องลอย
 หนุ่มน้อยเจ้ามาลอยหาคู่
 ใจลอย ล่อง ลอยไป
 เดือนลับจะกลับมาใหม่
ได้ ใจหนอใจ เมื่อไรจะกลับมา ๗

ใจน้อยมาล่องลอยอยู่
 ขอเชิญโฉมตรูหาคู่เคียงกาย
 ใจน้อย มาล่องลอยไป
 แหม เดือนลับจะกลับมาใหม่

สรุปใจความ กล่าวถึง หนุ่มน้อยที่มาขอพอรำ และต้องลาจากกับหญิงสาว
ความเห็น เป็นเพลงลา ก่อนจบการเล่นรำโทน

61. ฉันยังรักเธออยู่

ฉันยังรักเธออยู่
 ทุกวันไผ่ผ่นละเมอ ๗

เธอไม่รู้ว่ฉันรักเธอ
 ด้วยความรักเธอยังไม่จีตจาง

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายที่หลงรักหญิงสาวอย่างไม่จีตจาง แต่ฝ่ายหญิงนั้นไม่รู้ตัว

62. บุญกระไรร่วมโลก

บุญกระไรร่วมโลก โชคกระร่วมฟ้า
 (๗) รักเธอคนเดียว (ญ) จะไม่เหลียวแลใคร ๗

บุญและวาสนา เราได้มาเจอกัน
 จากเธอนั้นไป ไม่มีคู่พอรำ

สรุปใจความ กล่าวถึง บุญวาสนาของชายหนุ่มที่ได้มาเจอหญิงสาวและเป็นผู้พอรำกัน ถือว่าเป็นรักที่สมหวัง

63. รักเธอเสียยิ่งกว่าใคร

รักเธอเสียยิ่งกว่าใคร
 รักจริงฉันไม่แก่งรำพัน ๗

ชื่นใจคนเดียวของฉัน
 ฟ้าดินเป็นพยานว่าฉันนี้รักเธอ ๗

สรุปใจความ ชายหนุ่มมีความรักให้กับหญิงสาวที่ตนรัก และให้ฟ้าดินเป็นพยานว่ารักเธอจริงๆ

64. รักเธอ

รักเธอ รักเธอ
 กลัวเธอจะไม่รักกัน ๗
 เธอพูดคำไหน คำไหน เป็นคำล่อลวง (เอ็ง เอย)

ฉันหลงละเมอ รักเธอกันอยู่ทุกวัน
 เธอมาลืมคำมัน ทำให้ฉันซ้ำทรวง (เอ็ง เอย)
 หรือว่าเธอเป็นห่วง ล่อลวงให้ฉันต้องซ้ำใจ

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายที่หลงรักละเมอหญิงสาว แต่ไม่แน่ใจว่าจะรักตอบหรือเปล่า

65. ยิ้ม

ยิ้มกันไว้เป็นตัวอย่าง
 ยิ้ม ๗ มาบ่อย ๗
 ถ้าหากความรักฉันขาดลอย
 ยิ้ม ๗ มาอีกใหม่

สองเราต่างยิ้มยวนเฝ้าคอย
 ยิ้มเล็ก ยิ้มน้อย ฉันก็พลอยยิ้มใจ
 ฉันจะพลอยส่งยิ้มไปให้
 ดูซิใครจะยิ้มสวดยกว่าใคร ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายที่ต้องการให้หญิงสาวส่งยิ้มให้ตน แค้นนี้เป็นสุขใจ
ความคิดเห็น เมืองไทยเป็นสยามเมืองยิ้ม และที่สำคัญความรักมักเริ่มต้นด้วยการยิ้ม

66. บัว

บัวบังใบมาต้องสายลม
 สุดจะฝันกลิ่นน้ำตา
เสียอกเสียใจ ไม่มีใครจะเมียงมองมา ๗

ฉันระทมใจซ้ำ อยู่ในวงพ่อนรำ
 เมื่อแรกรักที่ เดี่ยวนี้ละเขาไม่รักใคร่

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มเสียใจ ที่หญิงสาวไม่รักตนอีกต่อไป ทำให้ต้องอดทนฝันกลิ่นน้ำตา

67. บัวกลางบึง

ดอกบัวที่อยู่กลางบึง
 อย่าปล่อยให้รักโรยรา ๗

ถ้าไม่ถึงจะเด็ดดึงเอาไว้บูชา
 ดอกบัวนั้นหนาเหี่ยวแห้งกลางบึง ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง การเปรียบหญิงสาวเป็นบัวกลางบึง ที่ชายหวังจะดึงไว้เป็นคู่ชื่นชมด้วย แต่ถ้าหญิงมัวแต่เล่นตัว ก็กลัวว่านานไปวัยจะร่วงโรยและจะหมดค่า ชื่นคาน

68. ดุชนุ่มนารี

ดุชนุ่มนารี
จันทร์ยอแสงมาเป็นประกาย ๗
 มวลปักษินบินมา
คำคินฉันทอนละเมอ ๗
 ดุชิพรรณดอกไม้
โอ้ โอ้ แม่นวลละออง ๗
 ฉันรักเธอจริง ๆ
ดวงจันทร์มาเป็นพยาน ๗

สวดยืนอยู่เรียงราย
 ฉันอยากได้ความรักจากเธอ
 โผดลาเรียกหาแล้วนะเธอ
 ฉันอยากได้เธอเข้ามาเป็นคู่ครอง
 ปลุกไว้ช่างงามผุดผ่อง
 ฉันอยากได้น้องมาด้วยความชื่นบาน
 ยอดหญิงมิใช่คำหวาน
ผู้ที่ฉันรักนั่นคือเธอ ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มร้องเกี้ยวสาวว่ารักจริง ๆ เหมือนนกที่ละเมอเพรียกหาคู่ และเปรียบหญิงสาวเหมือนดอกไม้ที่สวยงาม

69. ไป ไป ไป

ไป ไป ไป อยู่ไยจะต้องตรอมตรม
 หญิงนั้นฉันรักเธอ
 ดุผิวพรรณผ่องใส
 พอที่เพลงนี้รู้สึกเบื่อฟัง
 เกิดจากความรักเพียงสลักปักใจ

รักน้องจะต้องลอลม
เธองามจริงยิ่งงามยิ่งกว่าสิ่งใด ๗
 ยามไร้มชมหมอกมาบัง
 พบเธอแทบทุกครั้ง ฉันยังไม่หวังอะไร
ฉันไม่ใช่ดอกไม้ ใกล้เคียงที่จะหวังเด็ดดม ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายที่ชื่นชมหญิงสาวและหวังจะได้มาเป็นคู่ด้วย โดยการกล่าวชมหญิงสาว แต่ฝ่ายหญิงรู้สึกรำคาญและไม่สนใจ เพราะกลัวว่าจะไม่รักตนจริง และคิดว่าตนไม่ใช่ดอกไม้ริมทางที่ใครๆ จะมาหวังเชยชมได้ง่ายๆ

70. ยามเย็น

ยามเย็น เดินเล่นชายคลอง
 คลื่นซัดซัดตามลึงฟุ้ง ๆ
 ใต้ที่โนนแข็งก็คงอยู่ก่อน
 ความรักจะหักเหมือนดิน ๆ

ฉันแลมอง มองคลื่นกระทบฝั่ง
 ความรักร้อยซังก็จะพังเหมือนดิน
 ที่โนนอ่อนก็คงสูญสิ้น
 ไม่ใผ่ไม่ผืน หันหน้ามามอง

สรุปใจความ กล่าวถึง การเปรียบความรักที่มีทั้งสุข และทุกข์ ถ้าไม่สมหวังก็เหมือนกับคลื่นที่ซัดจนพังทลาย

71. ใจનોใจ

ใจનોใจ
 มาหลอกหลวงฉันให้นอนละเมอ ๆ
 ช่างกระไรไม่เหมือนกันเลย
 (ช) เหมือนระลอกซัดพาดลึง ๆ
 (ญ) เหมือนระลอกซัดเข้าหาหาดทราย

ช่างกระไรใจเธอ
 น้ำใจเธอมาลัดตัดทั้ง
 พุทไร้อยู่ เขาไม่รักเราจริง
 น้ำใจหญิง จริงนั้นไม่แน่นอน
 น้ำใจชายนั้นไม่แน่นอน

สรุปใจความ กล่าวถึง การตัดพ้อต่อกัน โดยฝ่ายชายเปรียบเทียบจิตใจของผู้หญิงเหมือนคลื่นที่ถูkn้ำซัด ส่วนฝ่ายหญิงก็เปรียบเทียบ จิตใจของผู้ชายเหมือนระลอกคลื่นที่หาความแน่นอนอะไรไม่ได้

72. ฉันมาประเดี้ยวเดียว

ฉันมาประเดี้ยวเดียว
 เธอจะมาลงโทษ
 ฉันยังหวั่นใจจริง
 ขวนขวักให้เรารักใคร่
 เออ สวย เออ พบเธอไม่ยากจากไป

ฉันจะรองเกี้ยว กลัวเธอจะโกรธ
 ฟาดดินไม่โปรด จะโทษใครกัน
 พบหญิงในถิ่นแดนรัก
 มาในถิ่นแดนไทย สุขใจที่ได้มาเจอ
 รักเธอไม่ยากจะไป

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มที่มาพบรัก กับหญิงสาวในเมืองไทย แล้วไม่ยากจากไปไหน

73. รักกันสารพัน

รักกันสารพันนับไม่ถ้วน
 แรกรักสารพันพริบไพร่ ๆ
 เหลวไหลประดุจดั่งสายน้ำ
 ช่างไม่อาย แก่ใจใครเสียเลยนะพี่ ๆ

หัวใจเรรวน รวดเร็วเสียนี้กระไร
 สัญญาไว้ว่าจะไม่โยติ
 เลวทราไม่สามัคคี
 รักคนโน้น รักคนนี้ เรื่อยไป ๆ

สรุปใจความ หญิงสาวกล่าวตัดพ้อต่อว่าที่ชายหนุ่มมีหัวใจเรรวน และเปรียบผู้ชายเหลวไหลไม่แน่นอนเหมือนสายน้ำ

74. กุหลาบเอ๋ย

กุหลาบเอ๋ยเคยดม เคยชมเมื่อลมพามา
อยู่ด้วย จะช่วยรดน้ำมีกรรมจะต้องไปกรุง
รดน้ำบำรุงปรับปรุงอ่อนโยน

กลิ่นหอมโรยราๆ ผกาหอมเย็น
จากไปหัวใจจะตั้ง ๆ
ดอกไม้ร่วงหล่น ร่วงหล่น ไม่พันมือเรา

สรุปใจความ ผู้ชายที่ต้องจากบ้านไปไกลถึงกรุงเทพฯ จึงเป็นทวงหญิงสาวที่เคยดูแลทะนุถนอม

ความคิดเห็น การเดินทางเข้ามาเสี่ยงโชคในเมืองหลวง เป็นความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นมานานแล้ว ทั้งในเมืองไทย และทั่วโลก

75. โอ้ รักของชายมาถูกทำลาย

โอ้ รักของชาย
หรือเธอ เธอไม่รักจริง (ซ้ำ)
(ท) สายลมพัดผ่าน (ญ) กลีบบานเอนอ่อน ๆ

มาถูกทำลายไปด้วยสายลม
เหมือนน้ำกลอกกลิ้งอยู่บนใบบอน
อุราสะท้อนให้หนาวระทม

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายที่เปรียบผู้หญิงที่มีจิตใจวุ่นเร เหมือนน้ำกลิ้งบนใบบอน (คำสุภาวาทไทย)

76. เดินกันไปคุยกันไป

เดินกันไปคุยกันไป
เดินนิดๆ ก็เดินหน่อย ถอยนิดๆ ถอยหน่อย
เป็นประกายฉายลงมา ๆ

ครึ่งพอเข้าใกล้ หัวใจเต้นแรง
จันทร์น้อย ๆ กำลังยอแสง
พอประสพสายตาในอุราเต้นแรง

สรุปใจความ กล่าวถึง หญิงชายที่เดินคุยกันไปในช่วงค่ำ โดยฝ่ายชายรู้สึกชอบพอกับหญิงสาว พอมีโอกาสได้ใกล้ชิดสบตาด้วยจึงรู้สึกหวั่นไหว

77. เพลินยิ่งเพลินในฤดี

เพลินยิ่งเพลินในฤดี
เพลินเสียงเพลงยามค่ำ
จะมาหลงเพลงรัก ๆ
(ท) บ้านที่อยู่ไกล หัวใจเดือน
รักแล้วอย่าเลือน โรยรา

ฟังเสียงดนตรี ๆ นารีมาร้องบรรเลง
ชุ่มฉ่ำหัวใจเรานัก (เอ๋ย)
จำใจโอ้ใครจะเหมือน
(ญ) บ้านน้องอยู่ไกล หัวใจเดือน

สรุปใจความ กล่าวถึง รักที่สมหวังของหนุ่มสาว และยังได้ฟังเสียงดนตรีในยามค่ำแล้ว ยิ่งทำให้หัวใจเบิกบานและมีความสุข

78. ฉันจนไม่มีคนรำคู่

ฉันจนไม่มีคนรำคู่	คิด ๗ ดูเศร้าออก และเศร้าใจ
<u>คิดขึ้นมามันน่าน้อยใจ ๗</u>	มายืนร้องไห้ทอดอกโคกกา
(สร้อย) ทิงนองนอย นอยน้อยนอย น้อยน้อย ทิงนองนอย น้อยนอย	
น้อย นอย น้อย น้อย นอย ละน้อย ละน้อย ละน้อย ละน้อย น้อย นอย	
ทำไมมายืนร้องไห้	มารักกันใหม่ ๗ ดีกว่า
<u>มาลงลายมือทำหนังสือสัญญา ๗</u>	แก้กับข้ามารักกันจนวันตาย (ซ้ำ สร้อย)

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายที่ร้องไห้เพราะคิดว่าตนเองนั้นจน เลยทำให้ไม่มีสาวคนไหนมารำด้วย จนกระทั่งมีสาวยอมมาคุยด้วย และบอกชายหนุ่มว่าถ้าคิดจะรักกันต้องทำหนังสือสัญญาไว้เป็นหลักฐาน เพราะกลัวชายหนุ่มจะเปลี่ยนแปลงไป

79. แม่กุหลาบหนามเตย

แม่กุหลาบหนามเตย	ลืมนเลยแม่หางตางอน ๗
<u>มาพบรักใหม่ใส่ร้ายรักก่อน ๗</u>	รักใหม่มาซ้อน รักก่อนลืมนเลย

สรุปใจความ กล่าวถึง การดัดพ้อต่อว่าหญิงสาวที่มีรักใหม่แล้วลืมนรักเก่า
ความเห็นของผู้แปล มีการใช้คำ “แม่กุหลาบหนามเตย” และ “แม่หางตางอน” ใช้เรียกแทนผู้หญิง

80. งามกระไรแม่ไม้ของชาติ

งามอะไรแม่ดอกไม้ของชาติ	สวยสะอาดเสียนี้กระไร
งามจริงแท้ นะแม่ยอดหญิง	สวยแท้ะแม่ยอดหญิง
ฉันรักเธอจริง ยิ่งกว่าหญิงใดเห็น	จนจะตายก็ไม่ว่า ขอให้เห็นหน้าอรทัย
น้อยละน้อย น้อยน้อยน้อย	น้อยน้อย น้อยน้อย น้อย นอย น้อย นอย

สรุปใจความ กล่าวถึง การเปรียบหญิงสาวที่มีความสวยสดงดงามเหมือนดอกไม้ของชาติ
ความเห็นของผู้แปล คำว่า “ของชาติ” น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากสมัยจอมพลป.พิบูลสงคราม ที่ได้รณรงค์ให้คนไทยรักชาติ และทำนุบำรุงละเอียด พิบูลสงครามได้มาปรับปรุงเป็นเพลงร่ำวงมาตรฐานในเวลาต่อมา

81. เย็นตา

เย็นตาเมื่อเวลาลมชาย	ลมพัดสะเทือนไป หอมไกลไปลอยตามลม
<u>ส่งกลิ่นประทินหอม ๗</u>	แม่พวงพยอม กลิ่นหอม ทวนลม
<u>สาวเราคิดดูบ้างสิ ๗</u>	เจ้าขอมาสียั่วให้ชายชม
<u>ทุกวันฉันอยากเจรจา ๗</u>	ยั่วเข้าอุรา มาต้องสายลม

สรุปใจความ การเปรียบผู้หญิงที่มีเสน่ห์ เหมือนดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม ทำให้ชายใดเห็นต่างก็ต้องหลงเสน่ห์

อาจจะเข้ามาพูดคุยด้วย

82. เย็นใจ

เย็นใจนั่งเล่นเย็นใจ
ฟังซิทางเสนาะ
สายลมของเธอประสาน
สายลมเธอคล้ายเสียงขอ
ธรรมชาติของเรานี้หนอ ๗

เรามาร้องเพลงไปแสนสุขสำราญ
ฟังเพราะไปในเพลงหวาน ๗
เสียงกังวาลหวานเสียงนี้กระไร
คล้ายฟังเสียงทำนอง คลอเสียงขอแจ่มใส
พะเน้าพะนอมนำขึ้นหัวใจ

สรุปใจความ ชายหญิงมานั่งร้องเพลงอย่างสำราญเย็นใจ
วาล แล้วทำให้รู้สึกแจ่มใสและมีความสุข

ฝ่ายชายเปรียบเสียงหญิงสาวเหมือนเสียงขอที่หวานกัง

83. โมรา

โมราใจกาลิ
ส่งหอกไปให้โจรโจร ๗
รักแท้แน่นหรือน้อง
จะเป็นดังเช่นโมรา ๗
ทิงโนง ทิงโนด ทิงโนง (เอาละวา) ๗
ไอ้โจรมันก็ไม่รัก
ถูกสาปเป็นชะนีห้อยโนน
เวรกรรมที่ฆ่าผิว
ช่างน่าอนาถโคกา

เมื่อก่อนรักที่ เดียวนี้รักใคร
จะฆ่าพี่ชายเจียวหรือโมรา
พี่หมายประคองตลอดเวลา
จะฆ่าพี่ยายอยู่ในกลางดง
โมราคิ้วโก่งไปกับอายโจร
แสนลำบากเสียนี้เหลือทน
ร้องตะโกนผิววอย ผิววา ๗
ถูกสาปตัวกลางป่า
อย่าเอาอย่างโมรา แก้วตาใจเดียว

สรุปใจความ กล่าวถึง หญิงสาวที่มีลักษณะคล้ายโมรานางในวรรณคดี ที่ฆ่าคนรักแล้วหนีไปอยู่กับโจร
จึงถูกสาปให้เป็นชะนี

ความคิดเห็นของผู้แปล การเปรียบหญิงสาวกับโมรานางในวรรณคดีไทย ซึ่งในท้องถิ่นนี้ชอบนิยมจับเรื่องตอนนั้นมาแสดง
เป็นละครนอก นอกจากนี้ทำนองยังมีการเลียนเสียงการตีฆ้องวง เช่น “ทิงโนง ทิงโนด....”

84. อย่าลืมห่วงหัวใจ

อย่าลืมห่วงหัวใจ
ฉันรักเธอ เธอรักฉัน ๗
หากฉันไกลไปจากเธอ
ชาตินี้หรือชาติใด ๗

เธอจากไปใจไหนวัน
แต่พระจันทร์นั้นจากฟ้าไกล
ฉันขอเจอกับเธอใหม่
ขอให้รำคู่กับเธอ

สรุปใจความ กล่าวถึง หญิงชายที่ต้องจากกันไป และต่างที่จะไม่ลืมรักกัน ขอให้ต่างฝ่ายได้กลับมาอยู่เคียงคู่กันอีกไม่ว่า
ชาตินี้หรือชาติไหนก็ตาม

85. นกเขา

นกเขabinขึ้นเขา
 จะมองดูเธอ เธองามวิไล ๗
 วันนั้นมาพบขวัญตา
 ใจเจ้านกเขาขัน
 ส่งสำเนียงเสียงดู
 นี่หรือเนื้อคู่ มองดู หากคู่ที่จะร่วมรัง เอย

นี่หรือคู่เรงามพริ้งโสภา
 จันมองไปอย่าใจ ย่ำตา
 ในอุราพะว้าพะวัง
 ขันแล้วก็บินสู่รัง ๗ จักรู้
 หากคู่ที่จะร่วมรัง เอย

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายที่ต้องการได้หญิงสาวมาเป็นคู่ครอง ซึ่งเปรียบกับนกเขาที่อยู่กันเป็นคู่ๆ อย่างมีความสุข

86. เพื่อชาติ

ชาติจะดำรงเพราะเราถึงธงไปรบแนวหน้า ๗
 (ญ) พี่จะไปไหน
 (ญ) จันจะไปแนวหน้า
 คว่าจุดหมายของไทยคืนมา

มาเกิดมาน้องมา ไปรบแนวหน้า แคว้นแดนไทย
 (ช) จันจะไปแนวหน้า น้องล่ะจะไปไหน
 (ช) ช่วยกันต่อสู้ ศัตรูของไทย

สรุปใจความ เป็นเพลงปลุกใจ สะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านที่มีใจรักชาติ พร้อมปกป้องบ้านเมือง ประเทศไทย

87. ลพบุรี

ลพบุรีของเรา นี่เอย
 สี่เครื่องยนต์ เข้ามาสับสน
ราษฎรหนีวัง ขวักไขว่ ๗
 ผู้หมวด แกสั่งทหาร
 มีจอบ มีเสียม มาเกี่ยวกันไว้
ขุดหลุม ๗ ๗ ขุดหลุมหลบภัย

ไม่นึกเลย จะถูกโจมตี
 มาสายปืนกล ที่ ป.ณ.4
 ขุดหลุมหลบภัย ช่วยกันทันที
 ให้เตรียมการ ไปตามหน้าที่
 ขุดหลุมหลบภัย ช่วยกันทันที
 ป้องกันอันตราย เมื่อภัยจะเกิดมี

สรุปใจความ กล่าวถึง ชาวบ้านจังหวัดลพบุรีที่ต่างพากันวิ่งหนีสงครามในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

และช่วยกันขุดหลุมหลบภัยเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้น

ความคิดเห็น เพลงลพบุรีเนื้อนี้ เป็นแบบที่สอง ที่วัดโบสถ์ไม่นิยมร้อง แต่ยังจำเนื้อและทำนองกันได้แม่นยำ

88. รจนาแม่ยาใจ

รจนาแม่ยาใจ
พลเมืองมีถมไป
พวงมาลัยของแม่นารี
อ่อนวอน ๆ เทว ๆ

เสียงพวงมาลัยให้เจ้าเงาะป่า
เอาไอเงาะป่าไปมาทำกัสดา
ส่งมาให้พี่มาเถิดมาน้องมา
รจนา เสียงพวงมาลัย

สรุปใจความ เล่าเรื่องสังข์ทอง ตัวเอกในวรรณคดีไทย ตอนรจนาเสียงพวงมาลัย เจ้าเงาะป่าไปหื้อหรือพระสังข์รูปทอง กล่าวขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลใจ ให้รจนาเลือกตนเป็นคู่ครอง

89. สังข์ทองไม่สวมรูปเกราะ

สังข์ทองไม่สวมรูปเกราะ
ให้ ล่า ลา ล้า พ้อตาเกลียดชัง
(สร้อย) ฮิน ลา ลา ล่า ลา ล้า ๆ
ไมลี ไมลี ไมหล้า
กัมน้ำน้ำตาไหลนอง ๆ
พ้อตาให้ไปหาเนื้อ หาเนื้อ ๆ หาปลา
ขับน้องกับพี่ให้ไปอยู่ปลายนา
(สร้อย) ฮิน ลา ลา ล่า ลา ล้า ๆ

ไม่ถอดเงาะพ้อตาเกลียดชัง
ขับไล่ห้อยสังข์ไปอยู่ปลายนา
รจนาแสนลำบากตรากตรำ
มีกรรมกันแล้วละน้อง
สงสารแต่น้องแม่รจนา
ล่า ล้า ลา ยังว่าไม่ดี
รจนาชอกช้ำระกำใจ

สรุปใจความ เล่าเรื่องสังข์ทองต่อจากเพลง "รจนาแม่ยาใจ" ถึงช่วง รजनากับเจ้าเงาะป่า ถูกท้าวสามลขับไล่ไปอยู่กระท่อมปลายนา พอถึงคราวสัตว์ป่าและปลาหายาก เงาะป่าอาสาไปหามาให้จนได้ แต่ก็ไม่ได้สร้างความพอใจอะไรให้กับพ้อตา

90. รजनาลูกท้าวสามล

รजनาลูกท้าวสามล
ขับไล่ไม่ให้อยู่ในวัง ๆ
นวลน้อง นวลน้อง นวลน้อง ๆ
พ้อสังข์เนื้อทองของรจนา
นี่แหละเป็นบุญวาสนา ๆ

มีผิวพรรณ ท้าวเธอเกลียดชัง
ไม่รู้พระสังข์ ผิวเนื้อเป็นทอง
ถอดเงาะขอพ้อตา
กอบกู้พาราภิเษะพระสังข์เนื้อทอง

สรุปใจความ กล่าวถึง การเล่าเรื่องต่อจากเพลง "สังข์ทองไม่สวมรูปเกราะ" จัปตอนที่พระสังข์หรือเจ้าเงาะอาสาเป็นแม่ทัพ ไปสู้รบกับศัตรู และถอดรูปเงาะออก ทุกคนถึงได้รู้ว่าเจ้าเงาะคือพระสังข์ที่มีเนื้อตัวเป็นทอง

91. ลักษณะวงศ์แก้วตา

ลักษณะวงศ์แก้วตา
เล่าเรียนวิชาอยู่กับพระเจ้าตาที่ศาลาใหญ่
ให้น้องนอนเปล พี่จะเป็นคนไกว

หนีมารดาไปอยู่กลางไพร
โละละเห่ โละละชา โละละชา โละละเห่
ปิ๊ะโชน โชน โชน โชน ๆ

สรุปใจความ กล่าวถึง วรรณคดีเรื่องลักษณะวงศ์ ต่อจากเพลง"ลักษณะวงศ์ติดตามองค์" จับเรื่องตอน ลักษณะวงศ์หนีออกจากในเมืองมาเรียนวิชากับพระฤๅษีกลางป่า

ความคิดเห็นของผู้แปล ช่วงท้ายของเนื้อร้องเหมือนเพลงกล่อมเด็ก "โละละเห่ โละละชา..." และเลียนแบบเสียงกลอนโชน "ปิ๊ะโชน โชนๆ...."

92. ลักษณะวงศ์ติดตามองค์

ลักษณะวงศ์ติดตามองค์ พรานหมัณเษร
กูก้องแล้วร้องเรียกไป สายใจยังไม่พบหน้า
เมฆหมอกเป็นพัวพัน แลดูจับต้องฟ้า
ไม่ประสบพบน้องๆ แล้วพี่สละชีวิต

ขึ้นหลังม้าสะดอน เหาะร้อนขึ้นบนเวหา
แสนเศร้าในอุรา โคกแล้วให้อาวรณ์
สองคนกับอาชา ลอยมาในกลางอัมพร
ตัวฉันไม่ได้คิด คืบหลังยังนคร

สรุปใจความ กล่าวถึง ลักษณะวงศ์ขึ้นม้าเหาะหนีมารดาไปอยู่กลางป่าสองคนกับพรานหมัณเษร นั่งม้าเหาะไปก็ร้องไห้เสียใจที่ยังไม่ได้พบแม่ น้อยใจที่ตัวเองไม่ได้ทำอะไรผิดคิดในใจว่าจะไม่ได้กลับบ้านอีก

93. สรียาฟ้าสาง

สรียาฟ้าสาง เห็นลาง ลางหมู่ไม้ไพรพนา
ยามเมื่อเดือนขึ้นฟ้า พี่ยาจะมาเยือนใหม่
ยามเมื่อคืนขึ้นฟ้า น้องยาจะมาเยือนใหม่
ลาก่อนนะเธอ วันหน้าค่อยเจอกันใหม่
เป็นเวร เป็นกรรม ถอยหน้า ถอยหลัง ทำใจจากคู่

ยามเมื่อเดือนจากฟ้า น้องยาคงลาคืนไพร
จากเธอนั้นไป หัวใจฉันให้อาวรณ์ ๆ
จากเธอนั้นไป หัวใจฉันให้อาวรณ์ ๆ
ลาก่อนสายใจ อยู่แล้วฉันจะอยู่
อยู่ได้ก็จะอยู่ เป็นคู่ในวงฟ้อนรำ แหม เป็นคู่ในวงฟ้อนรำ

สรุปใจความ กล่าวถึง หนุ่มสาวที่ร่วมรำไท่นกันมาทั้งคืน ต่างรำลาอาวรณ์กันก่อนเข้าวันใหม่

ความเห็นของผู้แปล คาดว่าเป็นเพลงสุดท้ายของการเล่นรำไท่น

94. จันลิมเศร้าใจ

รักกันจันลิมเศร้า

โลกของเราธรรมชาติสร้างไว้

เธอกับฉันยอดคู่ใจ
เห็นหน้าในอุราของพี่
จิตก็ไหวใจก็หวั่น

บุญฉันได้มาพานพบเธอ
ในฤดีเหมือนดังถูกฟาดฟัน
ฉันกลัวรักนั้นจะพลันระทม

สรุปใจความ กล่าวถึง เมื่อมีความรักความเศร้าก็จางหาย เป็นธรรมชาติที่วางกฎเกณฑ์นี้ไว้ หญิงสาวชายหนุ่มมาพบกัน ย่อมเกิดอาการหวั่นไหว เกิดรักและกังวลว่ารักจะจากไป

95. สวยธรรมชาติ

สวยธรรมชาติ ใครช่างมาวาดไว้	หมู่ปักธงเที่ยวบินมาบินไป
หมู่ปักเสาใหญ่บินเพื่อไปสู่รัง	
ไฉ่กุหลาบนี้เอ๋ย ก่อนนี้เคยมีรัก	เสียงคลื่น ทุกระทบฝั่ง
ความหลังไม่น่าจะลืม	

สรุปใจความ กล่าวถึง ชายหนุ่มนั่งมองธรรมชาตินี้ก็จินตนาการถามตัวเองว่าธรรมชาติทำไมช่างงดงามเหมือนใครมาวาดไว้ แล้วก็หวนให้นึกถึงหญิงคนรักที่เลิกรากันไป

96. ดอกโสนบานเช้า

ดอกโสนบานเช้า	ช่างยั่วเย้าเยียนวนชวนขึ้น
ยามน้ำค้างกลางคืน	หอมรวยระรื่นมาตามสายลม
เมื่อแดดอ่อนตอนเช้า	โสนเจ้าเคล้าสีผสม
โสนเฝ้าชวนชวนชม	นิยมตอนเช้ามาเจาตอนสาย
รับรักเมื่อแรกรักก็รับรัก	ออกต้องหักก็เพราะรักมานานาย
เจ็บใจว่ารักมาคลาย	ดูก็คล้ายเหมือนดังโสนโรย
ตั้งแต่เช้าตลอดวัน	โสนนั้นไม่มีวันจะเหี่ยวโรย
งามอยู่ไม่รู้ร่วงโรย	บ้างขึ้น บ้างโชย โสนบานเช้า

สรุปใจความ การเปรียบเทียบความรักกับดอกโสนบานเช้า หญิงสาวไม่รับรักก็เหมือนกับดอกโสนที่ร่วงโรย ความเห็นของผู้แปล เนื้อหาของเพลงซ่อนความรู้สึกของรักได้อย่างกลมกลืน ซึ่งเปรียบเทียบได้ภาพออกมาชัดเจน

97. งามกระไร แม่ดอกไม้มทุกสิ่ง

งามกระไร แม่ดอกไม้มทุกสิ่ง	งามจริง แม่มีขวัญเมือง
สวยพักตร์ น่ารักจริงแน่แท้ ๆ	มายืนชะเง้อ หลงแลข้าเลื่อง
เออ เออเออ ๆ ๆ หลงแลข้าเลื่อง	

สรุปใจความ กล่าวถึง หญิงสาวที่สวยงาม ทำให้เป็นสง่าราศีกับบ้านเมือง

98. หล่อจริงนะดารา

หล่อจริงนะดารา งามตาจริงแม่สาวเอ๋ย	วันนี้ฉันมีความสุข สนุกรื่นเริงหัวใจ
ที่นี้เป็นแดนสวรรค์ เธอกับฉันมาเล่นคองก้า	

สรุปใจความ หญิงสาวมีความสุขสนุกสนาน รื่นเริงหัวใจเมื่อได้มาอยู่ใกล้กัน

ความคิดเห็น จังหวะคงก้าว เป็นจังหวะสากล จังหวะหนึ่งทีนิยมใช้ประกอบการเต้นรำ

99. เพียงจะพิศก็งาม

เพียงจะพิศก็งาม ยามเช้าจ้องมองดู มองรักกัน มองซิจนเหลียวหลัง
รักมาหรือยัง ตาจ้องมองดู

สรุปใจความ ชายหนุ่ม มองหญิงสาวด้วยความรัก ขนาดเดินผ่านแล้วยังเหลียวหลังมามอง

100. สวยจริง (เนื้อร้องลพบุรี)

สวยจริงหล่อจริง	ขอเชิญยอดหญิงมาเล่นรำไท
แขนอ่อนเอนโอน	มาเล่นรำไทกันตลอดไป
เรามาช่วยกันโค้ง เรามาช่วยกันฮา	เรามาเล่นกีฬา แบบระบำของไทย
(เนื้อร้องสามโก้)	
สวยจริงหล่อจริง	ขอเชิญยอดหญิงมาเล่นรำไท
สาวรำเอนโอน	ช่างแม่รำไทงามตา
มาช่วยกันคั่น มาช่วยกันหา	มาเล่นกีฬา แบบระบำของไทย (ซ้ำ ซ้ำ) ๗

สรุปใจความ กล่าวถึง หนุ่มหล่อกับหญิงสาวมาร่วมรำไทกันอย่างมีความสุข

ความเห็นของผู้แปล ที่ว่ารำไทเป็นกีฬาที่เห็นจะเกี่ยวกับเรื่อง การมีน้ำใจเหมือนนักกีฬา ต้องรู้จักให้อภัย เพราะระหว่างเล่นอาจจะต้องมีเรื่องการกระทบกระทั่งบ้าง ก็ต้องถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน

101. สุดสวย

สาวสุดสวย รูปร่างล้ำวย	เอวกลมสมหน้า อยากได้น้องเข้ามาเป็นคู่
จะเก็บใส่ตู้ใส่พานบูชา	ชาชื่น ชื่นทางเขว่ง แต่ขาดลง ลง ลงทางเขว่ง
ตามน้อง ๗ ไม่ทัน เออ เออหมดปัญญา	

สรุปใจความ ช่วงแรกกล่าวชื่นชมความงามของหญิงสาว และอยากได้มาเป็นคู่ จะทะนุถนอมอย่างดี แต่ก็หมดปัญญา เพราะในความเป็นจริงคงเป็นไปไม่ได้

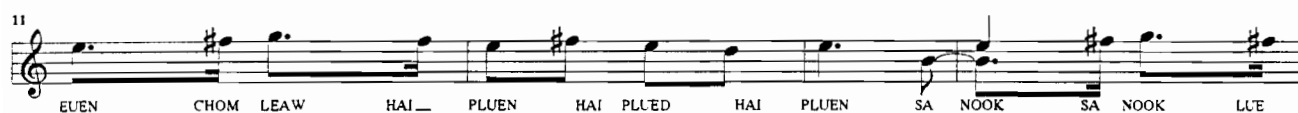
ความคิดเห็น นำเนื้อร้องของ บ้านหมี ลพบุรี มาเปรียบเทียบกับ คำว่า เขว่ง น่าจะหมายถึงเขว่งพระจันทร์ ซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดลพบุรี

102. ศิลปากร

ศิลปากร จันไม่เคยพอน ดูเขาเล่น	จันรำไม่เป็น จันไม่เคยเห็นกรมศิลปากร
ทำนี่ไซ้ หรือไม่ใช่ จันไม่เคยไปกรมศิลปากร	

สรุปใจความ กล่าวถึง หนุ่มสาวที่รำไทร้องเปรียบเปรยว่า ไม่เคยเห็นทำรำของศิลปากร (หมายถึง วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร) ดังนั้นจึงรำไปตามภาษาชาวบ้าน

KAO DIN WAN NA

23

PAW SEJ KAN NGAN TA WAN JA TOK LONG

KAM LONG HOME RONG REM LEN

1
KAM LONG HOME RONG REM LEN MARE NEU YEN TAM MAI MAI RAM PEE MA

6
KOY KOY KOY YOO JON KAM PEE MA KOY KOY KOY YOO JON KAM TAM MAI MAI

10
RAM MARE DUANG DUEN PEN RAB RAK YAH TAM NGON YAH HAI

14
PEE WON LEI MAE NUE YEN RUEE TER MAI TEM JAI LEN RUEE TER

18
MAI TEM JAI LEN MARE DUANGDUEN PEN JA MOI NANG MONG KAM LONG

22
OME LONG DAI WE LA RAM MA NA JO PRUM DANG KONG

26
KAW CHUEN NUAN NONG MA RAM MA RONG TAM NONG RAM WONG MA RAM

30
MA RONG TAM NONG RAM WONG

KAM KUEEN CHUM CHEEN NAM KAM

6

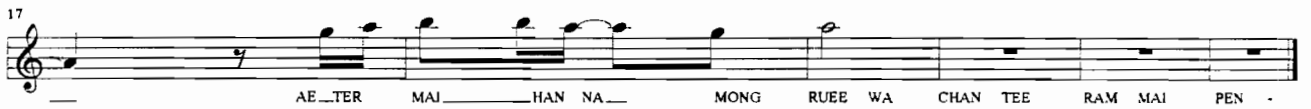
KAM KUEEN CHUM CHEEN NAM KAM MEK NOY LOY DUM YOO BON NA PA MEK

NOY LUEEN LOY LONG MA PON PUEEN NA PA MUE WE LA CHAN MONG PLUEN SEANG

LENG WI WEK WANG WENG SEANG PLENG KUB RONG FUNG SUM NEANG SEANG RONG KLAI TAM

ONG PLENG CHAN RAK TER KLAI TAM NONG PLENG CHAN RAK TER

KAW CHUEN RAM WONG KUN PEU PEN KIEA

KUEEN NEE DEN DUANG

1

KUEEN NEE DEN DUANG DEN DUANG THONG FA ME DAO MONG HEN MOO DAO MOO

7

DAO MA PRAO LOM DUEN CHAN MONG LAEW HAI TUEN HAI

11

RAO DAI RUAM RAK KUN NAW LA NID NOY NOY NOI NOY LA NOY NOI NAW

17

LA NID NOY NOY NOI NOY LA NOI NOY NOY NOY KOY NONG MAI MA MAI

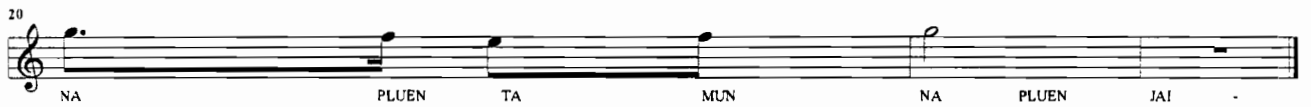
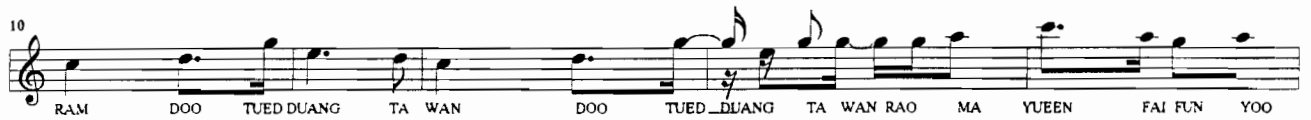
23

MA TAU CHAN LONG KOY JAI PEU LUEN LOY KRA RAI FUN FUEN MONG LAEW

29

HAI TUEN FAO KA NUENG KID TUENG TERE TER

KUEEN NEE PEN KUEEN RAM WONG

KROMSIN LAPAKORN

KHOMSUNWANNAWAT SUTION

1

KROM SIN LA PA KORN KON KEI FON KUN TUK CNAO YEN CHUN RAM MAI

6

PEN CHUN MAI KEI HEN KROM SIN LA PA KORN TA NEE.

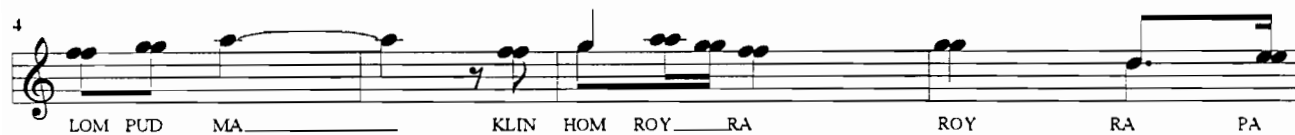
9

CHAI RUEE MAI CHAI TA NEE CHAI RUEE MAI

12

CHAI CHUN RAM MAI DAI KROM SIN LA PA KORN

KU LARB EUI KEI DOM KEI CHOM

untitled

1

JUD THOOP JUD THEAN WON WEAN YOK KORN KUEEN WAI WAI THEP THAW THAI JONG

7

DAI LONG MA KHUM KRONG NAE NAM TAM BOD EUI PROD CHUAY NAE TAM

12

ONG NAI MUEE LOOK JA RONG TAM NONG SA NAU LAE NA FUNG KON DOO TID

18

JAI MUEE JA PAI HAI LA LA LA LANG RAM WONG RUEEM TANG KAW HAI

23

TAN MA TAS SA NA KAW HAI TAN MA TAS SA NA

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1 JAI LOY LONG LOY JAI NOY MA LONG LOY YOO NOOM

6 NOII CHAO MA LOY HA KOO KAW CHUEN CHOM TROO HA KOO KEANG JAI LOY LONG LOY JAI

12 NOY MA LOY LONG PAI DUEN LUB JA_KLAB MA MAI MAE DUEN LUB.

16 JA KLAB MA MAI AU JAI NAW JAI MUEE RAI JA KLAB MA AU JAI NAW JAI MUEE RAI JA KLAB

21 MA

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1 CHAN JON MAI MEE KON RAM KOO KID KID DOO SAO OK SAO

3 JAI KID K'UEEN MA MUN NA NOY

4 JAI KID K'UEEN MA MUN NA NOY

5 JAI MA Y'UEEN RONG HAI KOD OK SO

6 KA TING NOY NOY NOY NOI NOY NOY

7 NOI TING NONG NOY NOY NOY NOI NOY NOY NOI NOY LA NAW

9 LA NOY LA NOY LA NOY LA NOY NOI NOY

10 TAM MAI JUG MA Y'UEEN RONG

11 HAI MA RAK KUN MAI MA RAK KUN MAI DEE

12 WAR MA LONG LAI MUEE TAM NANG SUEE SUN

13

YA MA LONG LAI MUEE TAM NANG SUEE SUN

14

YA KAE KUB KA MA RAK KUN JON WAN TAI

The image shows a musical score for two staves. The first staff, labeled 13, contains the lyrics: YA MA LONG LAI MUEE TAM NANG SUEE SUN. The second staff, labeled 14, contains the lyrics: YA KAE KUB KA MA RAK KUN JON WAN TAI. The music is written in a Western staff with a treble clef. The lyrics are in Chinese characters. The score includes various musical notations such as notes, rests, and bar lines.

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1

CHAN MA PRA DEAW DEAW CHAN JA RANG KEAW KLAU TER JA KROD

6

TER JA MA LONG THOD FA DIN MAI PROD JA THOD KAI KUN CHAN YANG WAN JAI JING POB

12

YING NAI TIN DAEN RAK CHUAN CHAK HAI RAO RAK KRAI MA NAI TIN DAEN

17

THAI SUK JAI TEE DAI MA JER EU SUAY EU POB TER MAI YAK JAK

23

PAI RAK TER MAI YAK JA PAI

untitled

Copyright _ 1998 by yyy

1 CHAW MA LEE SEE FA SUN YA WA JA LEN RAM WONG NUD WAI TANG JAI JA MA KHONG NUD

7 WAI TANG JAI ____ JA ____ MA KHONG ____ RAM WONG RAM KOO KUB TER

11 TER TAM MAI MAI RAM ____ TAM HAI CHAN AUB EYE ____ KON TER POOD YANG RAI

16 HUE HUEE KON TER POOD YANG RAI MOON WEAN PLEAN PAI MAI SUE MAI TRONG

untitled

 yyy
 Copyright _ 1998 by yyy

1 DOO SI MOO NA REE SUAY DEE YUEEN YOO RENG RAI JUN YO SENAG PEN PRA KAI JUN YO

7 ENAG PEN PRA KAI CHAN YAK DAI KHAM RAK JAK TER MUAN PAK SIN BIN

12 MA PO TA LA REAK HA LEAW NA TER KAM KUEEN CHAN NON LA MER KAM

17 UEN CHAN NON LA MER CHAN YAK DAI TER KAW MA PEN KOO KONG

21 DOO SI PRAN DOK MAI PLUK WAI CHANG NGAM PUD PANG AU

25 AU MAE NUAN LA ANG AU AU MAE NUAN LA

28 ANG CHAN YAK DAI NANG MA DUAY KHAM CHUEEN BAN

31 CHAN RAK TER JING JING YOD YING LA MI CHAI KAM WAN DUANG JAN LA MA PEN PA

36 YAN DUANG JAN LA MA PEN PA YAN POO TEE CHAN RAK NAN KUEE TER

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1
TA HAN THAI JAI KA TEE SUD BAK AR WUD MAI TOR TOY NEE PUENG PRA

6
TED KHONG RAO PEN BAN PUENG PRA TED KHONG RAO PEN

9
BAN PUAK RAO TA HAN TONG PEN RUA PAI REE KONG KRA PUN EUENG EUI CHA

13
TREE KONG KRA PUN EUENG EUI CHA TREE KHONG RAO KOR MEE PONG KUN TOI

18
TAI DEE KLAWR CHAD TAI KAI ROOK MUANG THAI RAO JONG WING SAI MUN PUNG PUNG

23
UNG ROOK KAO PAI ROOK KAO PAI BUEE KRUANG BIN LAM TIN JA MA TING TAM

29
RAI LONG LUM LOB PAI BANG KAI WAI TUED RAO LONG LUM LOB PAI BANG KAI WAI TUED RAO

34
UEEM BUEEM BUEEM PUEN PAI NAI PUEN PAI NAI KAW RAI SAE JING PUAK

39
RAO MA TOOK RA BUED TEE TRONG HUA KAO MA TOOK RA BUED TEE TRONG HUA

43
KAO MOD REANG LEAW RAO LOM LONG FAI NANG PA YA BAN TID TAM TA HAN PAI YANG NAEW

untitled

yyy
Copyright _ 1997 by yyy

1

The musical score is written on a single staff in 2/4 time. It consists of four lines of music, each starting with a measure number. The notes are mostly quarter and eighth notes, with some rests and ties. The lyrics are written below the staff, aligned with the notes.

BAN KAI CHAN YANG UD SAH MA KEAW TA CHAN KAW RAM DUAY TUENG

6

The musical score continues on the second line. It starts with a measure number of 6. The notes are mostly quarter and eighth notes, with some rests and ties. The lyrics are written below the staff, aligned with the notes.

MAE WA RAM MAI SUAY JA KAW RAM DUAY WAI PEN KOO RAM CHUEN YIM CHEUN YIM MA SAK

11

The musical score continues on the third line. It starts with a measure number of 11. The notes are mostly quarter and eighth notes, with some rests and ties. The lyrics are written below the staff, aligned with the notes.

NID TER YAH KID WA CHAN LEW SRAM TUENG MAE WA RAM MAI

15

The musical score continues on the fourth line. It starts with a measure number of 15. The notes are mostly quarter and eighth notes, with some rests and ties. The lyrics are written below the staff, aligned with the notes.

GAM JA KAW RAM TAM KOO KUB TER PAI .

untitled

yyy
Copyright _ 1997 by yyy

1

PRA ROD DOD KUEEN LUNG AR_ CHA NEE NA MAE NANG ME REE ME REE TAM

6

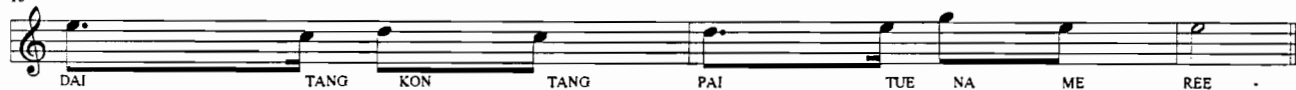
MA HUN NA MA SUNG ME REE TAM MA HUN NA MA SUNG YOO KON LA FUNG_KON LA FUNG KONG KA_

11

_ NONG PEN YAK YOO DUAY MAI DAI PEN YAK YAK YAK YOO DUAY MAI

15

DAI TANG KON TANG PAI TUE NA ME REE .

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1

PENG JA PID KOR NGAM YAM KA JONG MONG DOO MONG RAK

6

MONG MUNG SI JON REAW LUNG RAK MA RUEE YANG TA JONG MUNG DOO

10

RAK MA RUEE YANG TA JONG MUNG DOO

The musical score is written on three staves in 2/4 time. The first staff (measures 1-5) contains the lyrics: PENG JA PID KOR NGAM YAM KA JONG MONG DOO MONG RAK. The second staff (measures 6-10) contains: MONG MUNG SI JON REAW LUNG RAK MA RUEE YANG TA JONG MUNG DOO. The third staff (measures 11-15) contains: RAK MA RUEE YANG TA JONG MUNG DOO. The score uses various musical notations including eighth notes, quarter notes, and rests.

untitled

yyy
Copyright _ 1997 by yyy

1

POO KAO LUM NAO SRAI YOK NAM SAI LAI KROK SAD KRA SEN PEN FONG

5

FOY MOO MUD CHA KOR PA KUN LONG LOY MOO MUD

8

CHA KOR PA KUN LONG LOY CHAN LONG KOY KOY TAE PAW DA RA PREAB

12

UEAN CHEE WID KHONG NOOM SAO MA POB KUN BANG YOK YAO PEN TAM MA DA JAI

16

YING KLOK KLING YOO PAI MA JAI CHAI KLAB KLAI YOO PAI MA THO EU AR NIJ

20

JA RAK KUN MAI NA LUEEM

untitled

yyy
Copyright _ 1997 by yyy

1

MUEE KUEEN CHAN BON SANG KON KUB PUEN KWAM RAK LOY LUEN KWAM

6

RAK LOY LUEN LUEEM LEAW RUEE RAI KOR MUE REAK KEI RAK KEI

10

FAK KAM KOR MUEE REAK KEI RAK KEI FAK KAM DEAW NEE MA TAM JAM RAK MAI DAI JAM

15

RAK MAI DAI RAK MA HERN HANG JUED JANG PAI RAK MA HERN HANG JUED JANG

19

PAI TER MEE RAK MAI LONG LAI LUEEM LUEN

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1

MAE KU LARB NAM TEI LUEEM LUEEM MAE HANG TA NGON LUEEM LUEEM

5

LEI MAE HANG TA NGON MA POB RAK MAI SAI RAI RAK KON MA POB RAK

9

MAI SAI RAI RAK KON RUK MAI MA SON RAK KON LUEEM LEI .

Detailed description: The image shows a musical score for a song titled 'untitled'. It is written in 2/4 time and consists of three staves of music. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics for the first staff are: MAE KU LARB NAM TEI LUEEM LUEEM MAE HANG TA NGON LUEEM LUEEM. The second staff continues with: LEI MAE HANG TA NGON MA POB RAK MAI SAI RAI RAK KON MA POB RAK. The third staff ends with: MAI SAI RAI RAK KON RUK MAI MA SON RAK KON LUEEM LEI . The score is numbered 1, 5, and 9 at the beginning of each staff.

untitled

yyy
Copyright _ 1997 by yyy

1

YAM MUE CHAN DUEN PAI TANG JAI JA PAI POB NA REE DOO SI DOO

6

SI LA DOO SEE NA REE KOR MA YUEN KOY WAS SA NA REAM NOY

11

TAM TOY PAI TANG KEIT TI YOD POO DEE KAO RAM KUN SAE MOD POO DEE KAO

16

RAM KUN SAE MOD RUEE KIET TI YOD CHAN MAI PENG PAW RUEE KIET TI YOD CHAN MAI PENG PAW

21

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1

YAM YEN DUEN LEN CHEYE KLONG CHAN LAE MONG KLUEEN KRA TOB FUNG KLUEEN

6

SUD SUD TA LING PUNG KLUEEN SUD SUD TA LING PUNG KHAM RAK ROY

10

HUNG KOR JA PUNG MUEN DIN EI TEE ANI KENAG KOR KONG YOO KON TEE

14

NAI VVN KOR SOON SIN KHAM RAK JA HUK MUEEN DIN KHAM RAK

18

JA HUK MUEEN DIN MAI PO MAI PIN HUN NA MA MONG

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1 YEN TA MUE WE LA LOM CHAI LOM PUD SA TUEN PAI HOM KAI PAI TAM LOM SONG

6 KLIN PRA TIN HOM SONG KLIN PRA TIN HOM MAE PUANG PA YOM KLIN HOM TUAN LOM SAO

12 RAO KID DOO BANG SI SAO RAO KID DOO BANG SI CHAO CHAW MA

16 LEE YUA HAI CHAI CHOM TOOK WAN CHAN YAK JEN RA JA TOOK WAN CHAN YAK JEN RA

21 JA YUA YAO NAI U RA MA TONG SAI LOM

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1

ROD JA NA LOOK TAO SA MON MEE PUA TAW RA CHON TAO TER KLEAD CHANG KUB

6

LAI MAI HAI YOO NAI WANG MAI ROO PRA SUNG PIW NUE PEN THAONG NUAN NONG NUAN NONG NUAN

11

ONG PAW SUNG NUE THONG KHONG ROD JA NA KOB KOO PA RA KOR

15

RAW PRA SUNG NUE THONG

20

RAW PRA SUNG NUE THONG

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1

RAK CHAI WAI PUE LUEK RUEE NEE KUEE YING PLAK SA MAI WANTHONG KAO RAK DAI SANG

7

JAI WANTHONG KAO RAK DAI SANG JAI NEE TER KUEE KAI HUA JAI MAI TANG

11

KUN NEE TER KUEE KAI HUA JAI MAI TANG KUN RAK KUN RAK KUN RAK

15

KUN TONG MUN JAI WAI HAI TER JOD JAM YAH MA TAM NGAE NGON

20

YAH MA WON KAE TOI LERK RAK CHAN KOR MAI HEN KLAU LERK RAK CHAN KOR MAI HEN

25

LAW MAI CHAI MAO MUA LONG RAK JON KERN PAI MAI CHAI MAO MUA

28

LONG RAK JON KERN PAI

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1

RAK TER SAE YING KWAR KAI CHUEEN JAI KON DEAW KHONG CHAN RAK

6

JING CHAN MAI KLANG RAM PUN RAK JING CHAN MAI KLANG RAM PUN FA DIN PEN PA

10

YAN WA CHAN RAK TER FA DIN PEN PA YAN WA CHAN RAK TER

1

RAK KUN SA RA PUN NUB MAI TUAN HUA JAI RE RUAN RUAD REW SAE KRA RAI REAK

6

RAK SA RA RIM PRIM PRAI REAK RAK SA RA RIM PRIM PRAI SUN YA WAI

10

WA JA MAI YAI DEE LEW LAI PRA DUD DANG SAI NAM LEW SRAM MAI SA MUK

15

KEE CHANG MAI EYE KAE JAI KAI SAE LEI NA PEE CHANG MAI EYE KAE

18

JAI KAI SAE LEI NA PEE RAK KON NON RAK KON NEE RUEY PAI RUEY PAI

untitled

yyy
Copyright _ 1997 by yyy

1

REAM KEI RAM DOO RUEE MA TAM JAI NOY REAM UD SAH

6

MA KOY KOY KOY MA RONG PEN PLENG SAO EUL RONG

10

RAM KUB PEE YAH LOB YAH NEE HAI PEE WANG WENG SAO EUL YAH KRENG YAH

15

TAM HAI PLENG KHONG REAM JUED JANG

untitled

yyy
Copyright _ 1997 by yyy

1

REAM KEI RAM DOO RUEE MA TAM JAI NOY REAM UD SAH

6

, MA KOY KOY KOY MA RONG PEN PLENG SAO EUI RONG

10

RAM KUB PEE YAH LOB YAH NEE HAI PEE WANG WENG SAO EUI YAH KRENG YAH

15

TAM HAI PLENG KHONG REAM JUED JANG

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1
LOB BU RY KHONG RAO NEE EUI MAI NUEEK LEI JA TOOK JOM

5
TEE SEE KRUANG YON KAO MA SUB SON MA SAI PUEEN KON TEE PAW NAW

9
SEE RAD SA DON NEE WING KWAK KWAI RAD SA DON NEE WING KWAK

13
KWAI KUD LUM LOB PAI CHAU Y KUN TUN TEE POO MUAD KAE SANG TA HAN HAI TREAM

18
KAN PAI TAM NA TEE MEE JOB MEE SEAM MA KEAM KUN WAI MEE JOB MEE

22
SEAM MA KEAM KUN WAI KUD LUM LOB PAI CHAU Y KUN TUN TEE KUD LUM KUD LUM LA KUD

27
LUM KUD LUM KUD LUM LA KUD LUM KUD LUM LOB PAI PONG KUN UN TA RAI MUEE PAI JA KERD MEE -

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1

LAK SA NA WONG KEAW TA NEE MAN DA PAI YOO KLANG PRAI LAO

6

EAN WI CHA YOO KUB PRA CHAO JA TEE SA LA YAI AO LA HE AO LA

11

CHA AO LA CHA AO LA HE HAI NONG NON PAE PEE JA PEN KONKWAI PA

16

TON TON TON TON TON PA TON TON TON TON .

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1
LAK SA NA WONG TID TAM ONG PRAM KE SORN KUEEN LUNG HAW SA DON HAW

7
RON KUEEN BON WE HA HAW RON KUEEN BON WE HA KOO

11
KONG LANG RONG REAK PAI SAY JAI YAN MAI POB NA SANG SAO NAI U

16
RA SO KA LEAW HAI AR WON MEK RA MORK PEN PA

20
YUB PEN PA YUB LA DOO JUB THONG FA SANG KON KUB AR CHA LOY

25
MA NAI KLANG UM PORN LOY MA NAI KLANG UM PORN

29
MAI PRA SOB POB NANG POB NANG PEE SA LA CHEE WID

33
TOI CHAN MAI DAI KID KUEEN LUNG PAI YANG NA KORN KUEEN

37
LUNG PAI YANG NA KORN

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1 SUAY THAM MA CHAD KAI CHANG MA WAD WAI MOO PUK SIN

7 TEAW BIN MA BIN PAI MOO PUK SA YAI BIN ____ COUT PI SU RUNG

13 AU KU__ LARB NEE EUI KON NEE KEI MEE WANG SEANG

17 LUEEN SEANG____ KLUEEN KRA TOB FUNG____ KWAM LUNG MAI NA____ JA LUEEM .

untitled

yyy
Copyright _ 1998 by yyy

1
SANGTHONG MAI SUAM ROOB KRAW MAI TOD NGAW PAW TA KLEAD CHANG HAI LA LA

6
LA PAW TA KLEAD CHANG KUB LAI HOY SUNG PAI YOO PLA NA HIN LA LA LA LA HIN

12
LA LA LA LA ROD JA NA SEAN LUM BAK TRAK TRAM MAI LEE MAI LEE MAI LA MEE

18
RAM KUN LEAW LA NONG KOM NA NAM TA LAI NONG KOM NA NAM TA LAI NONG SON G SAN

24
TAE NONG MAE RAD JA NA PAW TA CHAI PAI HA NUE HA NUE HA NUE LAE HA PLA

30
LA LA LA YANG WA MAI DEE KUB NONG KUB PEE HAI PAI YOO PRAI NA_HIN LA

35
LA LA LA LA HIN LA LA LA LA LA ROD JA NA CHOK CHAM RA KAM JAI

untitled

Copyright _ 1997 by yyy

1

SAO EU! SAO THAI PRA KOB DUAY KAI MEE JAI RAK CHAD KUEEN NEE PRA

6

UAD KA NA RAM TON KUEEN NEE PRA KUAD KA NA RAM TON PUAK RAO TOOK KON RAM DAI TOOK

11

TA

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อเป็นการเสนอข้อมูลความรู้ เกี่ยวกับเพลงรำไท่น ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านแขนงหนึ่ง ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และการศึกษาสำหรับผู้สนใจเรื่องศิลปวัฒนธรรมไทย
2. เพื่อบันทึกทำนองเพลงรำไท่น ในรูปแบบโน้ตสากล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจด้านดนตรีพื้นบ้านทั้งระดับประเทศ และสากล
3. เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านความสามารถในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่สำคัญ
5. เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงเพลงรำไท่นบ้านหน้าวัดโบสถ์ ให้เป็นที่ยอมรับ และรู้จักกันโดยทั่วไป

วิธีการศึกษาค้นคว้า

เป็นการวิจัยเชิงมานุษยวิทยา ผสานการวิจัยเชิงทดลอง ด้วยการสำรวจศึกษาเรื่องเพลงรำไท่นบ้านหน้าวัดโบสถ์ อย่างลึกซึ้ง พร้อมกับคัดเลือกผู้ช่วยวิจัยจากในท้องถิ่น และต่างท้องถิ่น มาร่วมศึกษาฝึกฝน กระบวนการร้องรำทำรำ ดนตรีภาคสนามจริง

โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

2. ขั้นตอนการเตรียมข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องที่จะศึกษา และทำความเข้าใจ ดังต่อไปนี้

- ลักษณะ และประวัติของเพลงรำไท่น
- สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป ของชาวบ้านในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
- สภาพทางภูมิประเทศ และเส้นทางคมนาคม
- วัฒนธรรมประเพณี ของชาวบ้านในอำเภอสามโก้ โดยมุ่งเน้นเพลงรำไท่น และเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆ

3. ขั้นตอนการปฏิบัติภาคสนาม เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- ศึกษาเพลงรำไท่น ของบ้านวัดโบสถ์ อำเภอสามโก้อย่างละเอียด
- สัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้าน โดยเน้นในด้านเนื้อหาและบทเพลงพร้อมสาธิตขั้นตอน การร้องเพลงพื้นบ้านประเภทต่างๆ
- ประสานงานกับหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม อาทิ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์ อ่างทอง และศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ

3. ขั้นตอนรวบรวมข้อมูล

- นำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมาเรียบเรียงวิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง
- จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในเรื่องนี้ต่อไป
- จัดการอภิปรายสรุปผลการดำเนินงานของโครงการ

สรุปการจำแนกประเภทของเพลงรำไท่น

เพลงรำไท่นบ้านหน้าวัดโบสถ์ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ที่ผู้วิจัยได้รวบรวม มีจำนวนทั้งสิ้น 102 เพลง ผู้วิจัยได้จำแนกประเภทของเพลงพื้นบ้านเป็น 4 ช่วง

1. ช่วงเคารพบนอบ เคารพธงชาติ ไหว้พระรัตนตรัย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และบิดามารดา มีจำนวน 3 เพลง
2. ช่วงชักชวนรำร้องเพลง มีจำนวน 10 เพลง
3. ช่วงเข้าเนื้อหา แบ่งย่อยเป็น
 - เกี่ยวกับความรักคู่สาว และรักชาติ มีจำนวน 76 เพลง
 - เกี่ยวกับรบ มีจำนวน 5 เพลง
 - เกี่ยวกับวรรณคดี มีจำนวน 6 เพลง
4. รำลาอาวรณ์ มีจำนวน 2 เพลง

สำหรับพ่อเพลงแม่เพลงรำไท่นบ้านหน้าวัดโบสถ์ จะแบ่งเป็นสามลักษณะ คือ **รัก รบ และจากลา** ซึ่งการแบ่งดังกล่าวจะไม่ครอบคลุมช่วงเพลงแรกของการร้อง ไหว้พระรัตนตรัย ครูบาอาจารย์

กลองรำมะนาเข้ามาแทนกลองไท่น

เครื่องดนตรีที่ใช้ระโกบจังหวะ ได้แก่ กลองไท่น ซึ่งเป็นที่มาของชื่อเพลงไท่น จึง ขาบ กรับ แต่ปัจจุบันคณะรำไท่นบ้านหน้าวัดโบสถ์ ได้นำกลองรำมะนาแบบรำตัด มาตีควบคุมจังหวะแทน กลองไท่น ทั้งนี้เพราะมีเสียงที่กังวาลกว่า ดูแลชิ้นหน้ากลองให้ต้ง่าย แต่ก็ยังเรียกติดปากว่า เพลงรำไท่นเหมือนเดิม

พ่อเพลงแม่เพลงสายเลือดเกษตรกร

พ่อเพลงแม่เพลงที่ร้องเพลงรำไท่นเกือบทุกคน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา เลี้ยงปลา มีป่าสงวนคนเดียวที่เปิดร้านค้าขายของชำ จะมีพื้นฐานในการร้องเพลงมาจากการได้ฟังเพลงมาตั้งแต่ยังเด็ก บ้างก็สืบเชื้อสายโดยตรงมาจากบิดามารดา การแต่งกายขณะการแสดง จะเน้นชุดไทยร่วมสมัย พ่อเพลงใส่เสื้อคอกลม กางเกงขายาวแม่เพลงใส่เสื้อทรงกระบอก นุ่งผ้าถุงแบบพื้นบ้าน ซึ่งการแต่งกายก็ไม่ได้จำเพาะเจาะจงแต่อย่างใด ถือหลักสุภาพ สะดวก ประหยัดเป็นใช้ได้

เนื้อหาเพลงส่วนใหญ่เน้นความรัก ไม่มีคำหยาบ

เนื้อหาเพลงส่วนใหญ่ เกี่ยวข้องกับความรัก หนุ่มเกี้ยวสาว รักสมหวังระคนกับความผิดหวัง หากชายหนุ่มพึงพอใจสาว ก็จะเปรียบหญิงสาวเหมือนดอกไม้ เหมือนพระจันทร์ แต่หากหญิงสาวทำให้ชอกช้ำ ก็ถึงเอนางวรรณคดีอย่างวันทอง และโมรามาว่าหญิงสาว จุดเด่นของเนื้อเพลงรำไท่นบ้านวัดโบสถ์ โดยรวมก็คือ มีถ้อยคำที่สุภาพไม่มีคำหยาบ หรือประเภสองแง่สองง่ามให้ได้ยิน เดิมทีสุดก็คือคำว่า “แก” ที่หมายถึงสรรพนามที่ 2 ท่วงทำนองเพลงรำไท่นส่วนใหญ่จะกระชับ ความเร็วจังหวะหลักที่ใช้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 65-70 ต่อนาที

สีต้นของเนื้อร้องมีบางเพลง ล้อเลียนเสียงเครื่องดนตรีหลายชนิด อาทิ ขอ พิณ ระนาด ฆ้องวง กลองรำมะนา เป็นต้นมีหลายบทเพลงที่นำเพลงไทยเดิม มาดัดแปลง เช่น เพลงมอญกละ เพลงเรื่องคางคกปากสระ และบันไดเสียงในการขับร้องส่วนใหญ่ จะใช้บันไดเสียง ซีเมเจอร์ และมีบันไดเสียง เอฟไมเนอร์บ้างไม่มากนัก

ทำนองเพลงส่วนใหญ่ จะใช้เสียงหลักจำนวน 5 เสียง คือ โด เร มี ซอล ลา ซึ่งทำนองเพลงพื้นบ้านทั่วโลกต่างก็มีเสียง ทำนองหลัก 5 เสียงเหมือนกัน

จอมพล ป. พิบูลสงครามกับรำไท่

รำไท่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับการเมืองในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม หลายบทเพลงแต่งขึ้น เพื่อปลุกใจให้คนไทยมีความรักชาติ เชื่อในตัวผู้นำ ควรแต่งกายให้เป็นแบบสากล เช่น เพลงเรสเน็บสนุน ป. พิบูลสงคราม และยังสะท้อนให้เห็นภาพเหตุการณ์ในสงครามโลกครั้งที่สอง เช่น เพลงลพบุรีทั้งเนื้อแบบ 1 และ 2

ขณะนี้การสืบสานเพลงรำไท่ เริ่มฟื้นคืนมาอีกครั้ง เมื่อระดับโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสามโก้ ได้รวมตัวกันพาเด็กนักเรียน จำนวนนับร้อยคน มาฝึกหัดร้องเล่นเพลงรำไท่

รำไท่มากับทหารลพบุรี

การแพร่กระจายเข้ามาของเพลงรำไท่ในเขตบ้านวัดโบสถ์ สันนิษฐานว่ามาจากจังหวัดลพบุรี พร้อมกับกับการมาของทหารที่ปลดประจำการ

พัฒนาการของเพลงรำไท่

รำไท่มีการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง แต่ขาดการสืบค้นที่มาอย่างจริงจัง ส่วนหนึ่งเนื้อร้อง ทำนองของเพลงลูกทุ่งได้รับอิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมมาจากเพลงรำไท่ เช่น “เพลงเรียมเคยรำดูซิมาทำใจน้อย...ที่ครูชาย เมืองสิงห์ หยิบยืมมาแต่งเพิ่มเติมจนได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเพลงรำวงมาตรฐานของกรมศิลปากร นับสืบเพลงก็มีที่มาจากเพลงรำไท่

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ที่สนใจศึกษาเพลงรำไท่ สามารถทำการศึกษาค้นคว้า เก็บข้อ มูลภาคสนามแหล่งอื่น ๆ อาทิ บ้านห้วยกรด จังหวัดชัยนาท บ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นต้น
2. หากผู้ทำการศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านเป็นคนถิ่นฐานเดียวกับพ่อเพลงแม่เพลง อาจจะทำให้การศึกษาด้านภูมิหลังง่าย และสะดวกในการลงภาคสนาม

ภาคผนวก

-แผนที่ประเทศไทย

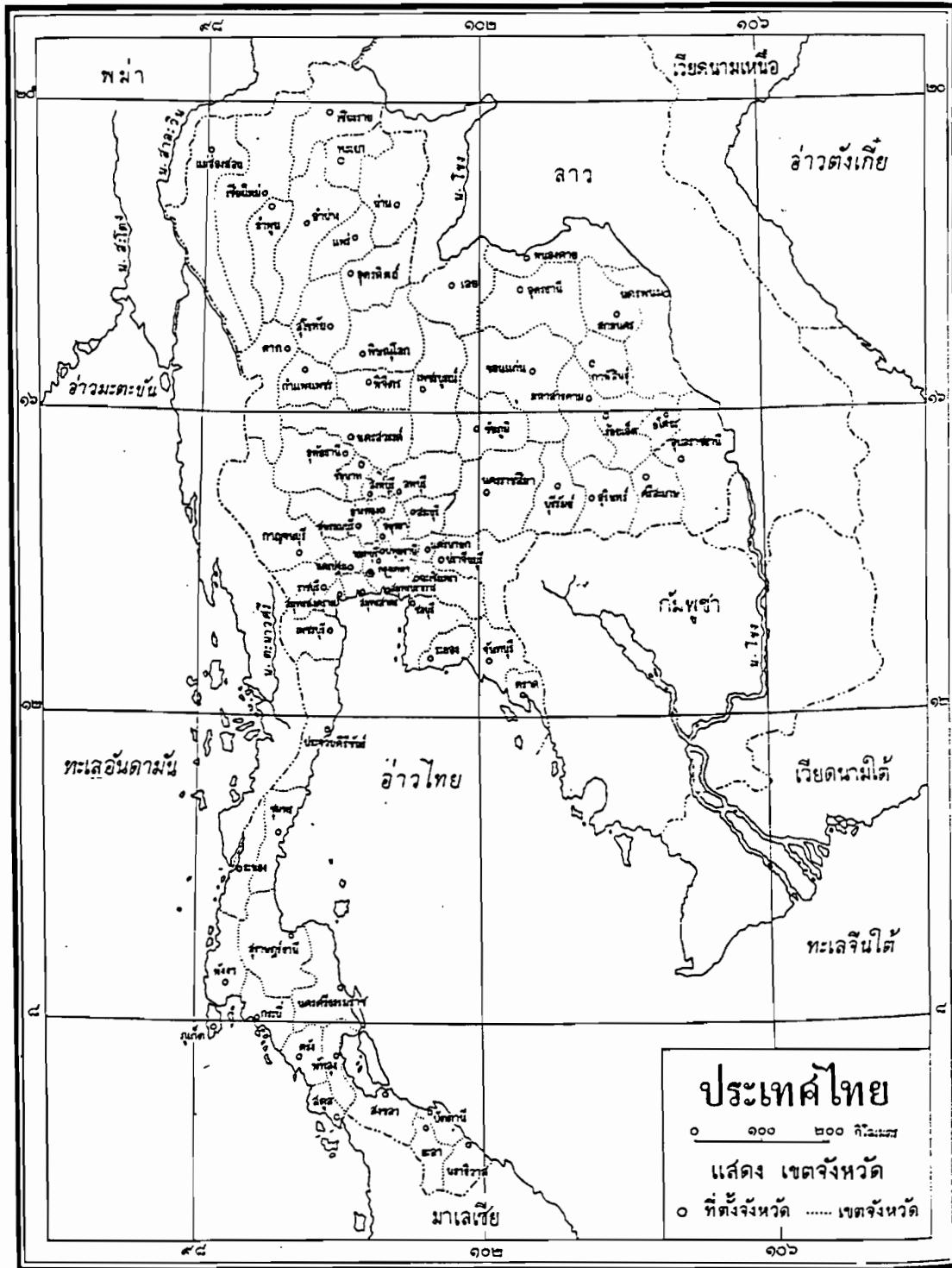
-แผนที่ภาคกลาง

-แผนที่จังหวัดอ่างทอง

-แผนที่อำเภอสามโก้

-แผนที่หมู่บ้านหน้าวัดโบสถ์

ประเทศไทย

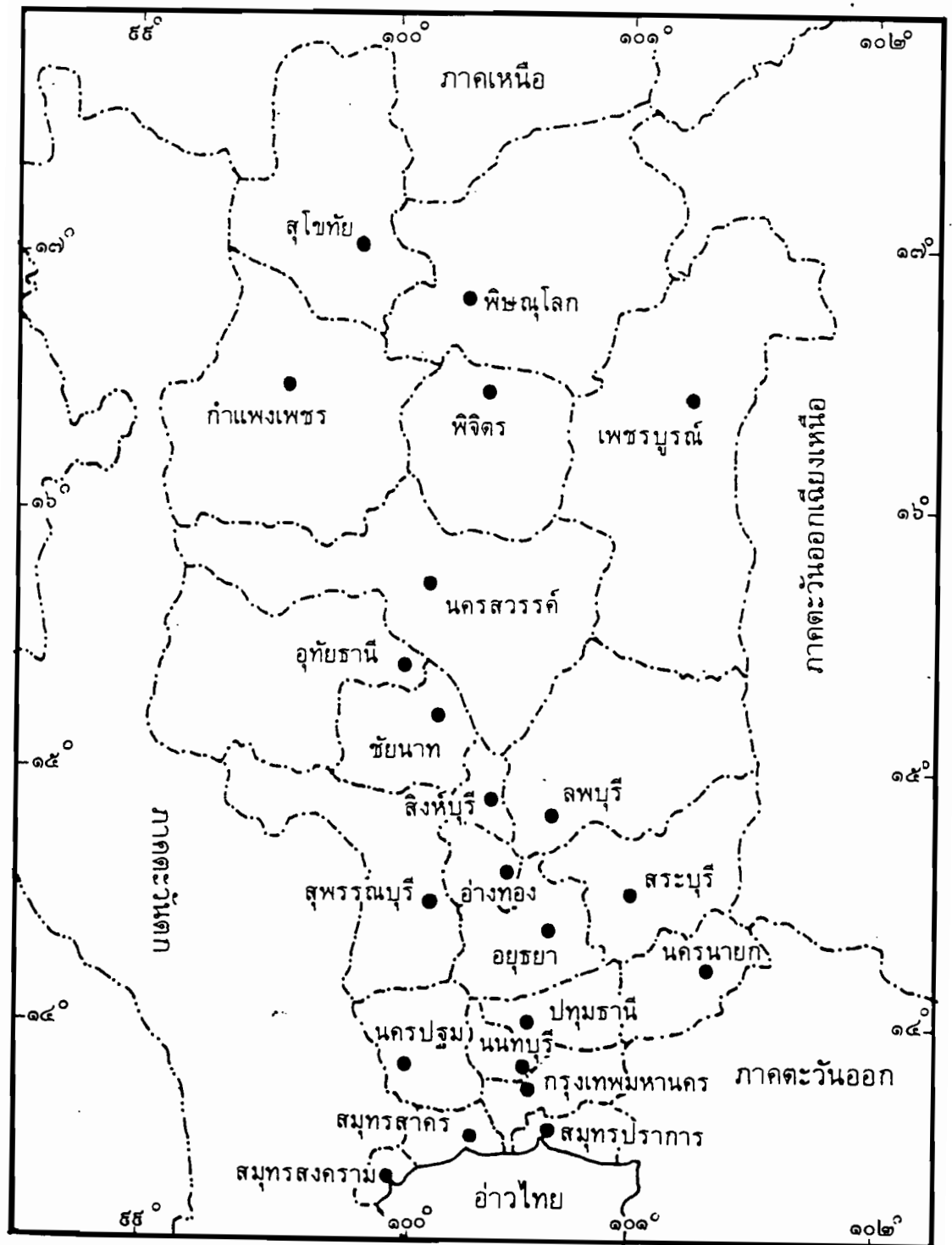

แผนที่-ภูมิศาสตร์

เขียนโดย นายทองใบ แดงน้อย ป.ม. ๒๕๑๔

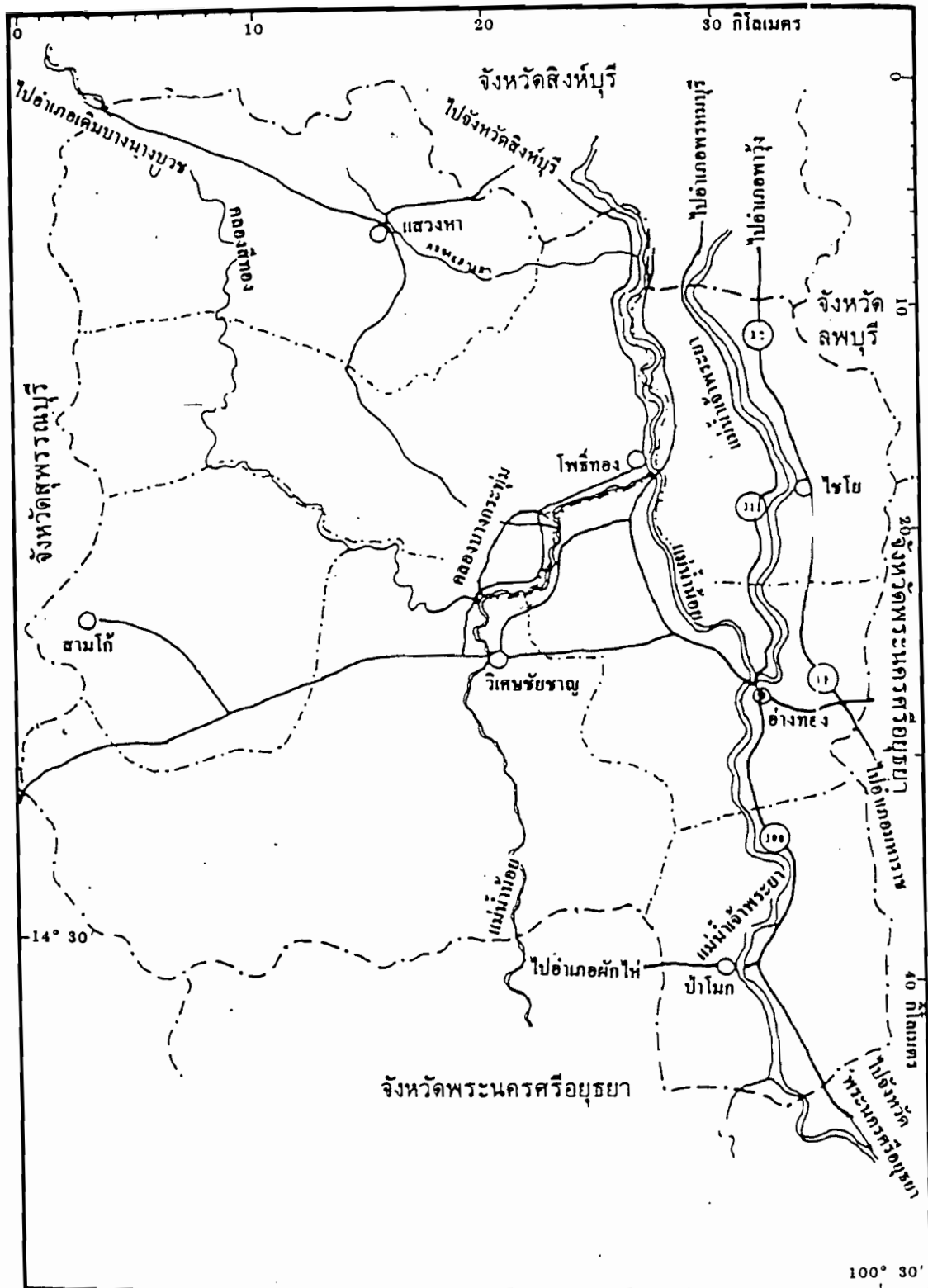
แผนที่ประเทศไทย

“ในประเทศไทยมีเพลงพื้นบ้าน ที่หลากหลาย มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่
 และมีการถ่ายทอด จากคนอีกท้องถิ่นหนึ่ง ไป อีกท้องถิ่นหนึ่ง
 เป็นเช่นนี้มานับบรรพกาล” สำหรับเพลงรำโทน นิยมเล่นแพร่กระจายมากในภาคกลาง
 ภาคอีสาน และภาคเหนือ ตามลำดับ ส่วนต้นกำเนิดเชื่อว่ามาจากภาคอีสาน

แผนที่ภาคกลาง

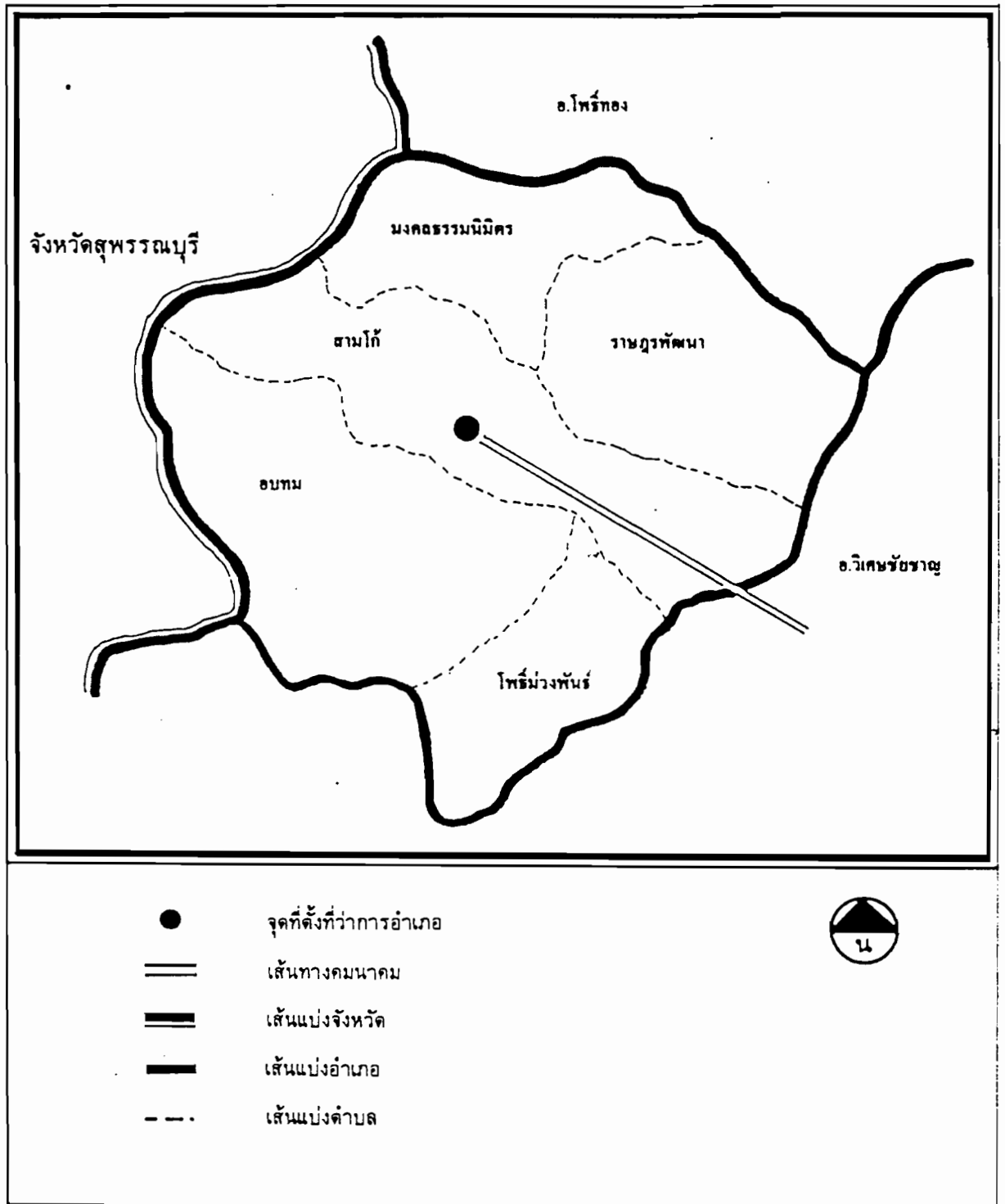
ภาคกลางแหล่งรวมวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านที่หลากหลาย ข้อมูลจากการศึกษาทำให้ทราบว่า เพลงรำไท่นยังพอมีหลงเหลือให้ได้เก็บข้อมูล แบบล้อมรอบ..อ่างทอง ชัยนาช อุทัยธานี นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ สุโขทัย ลพบุรี

แผนที่จังหวัดอ่างทอง

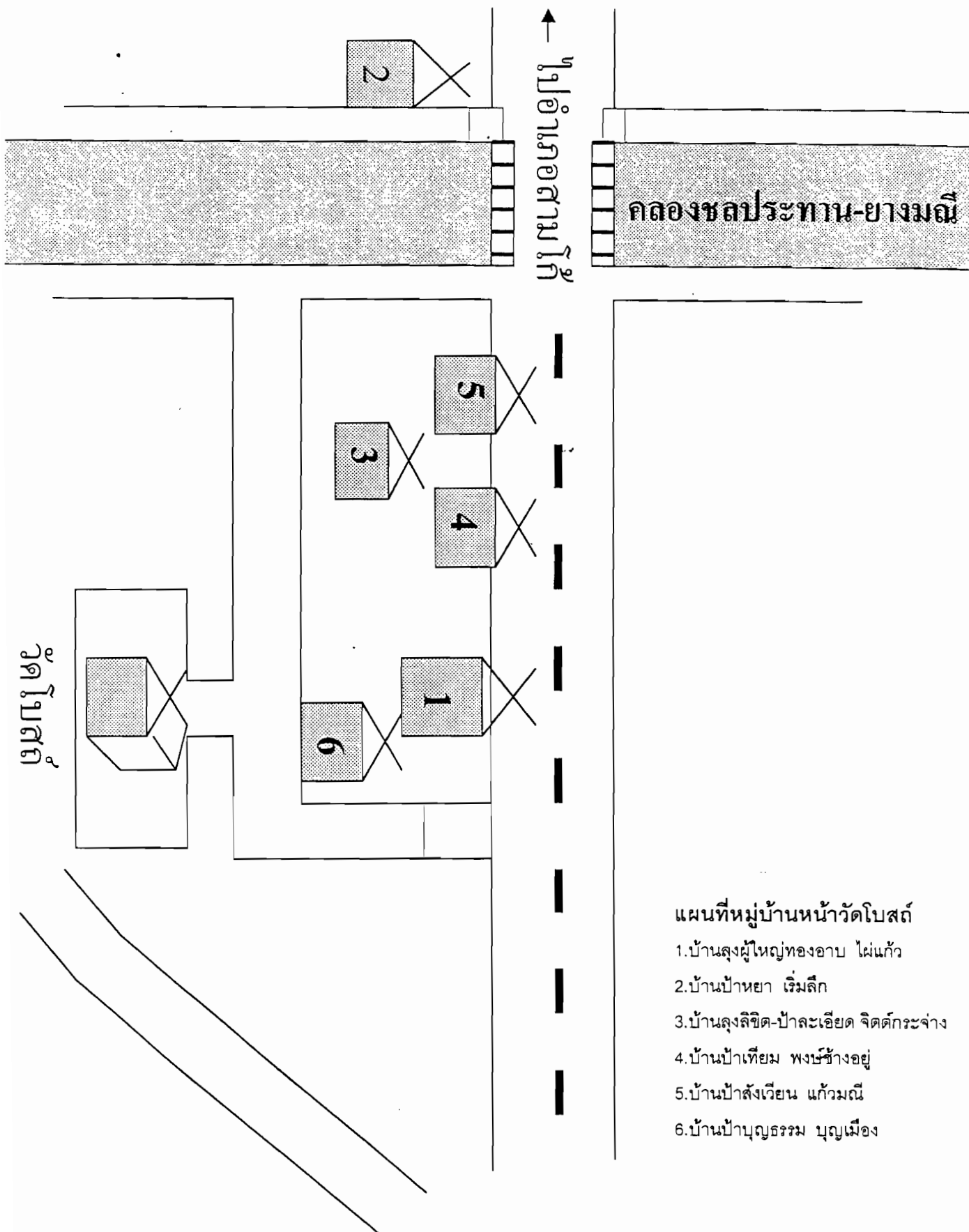
จังหวัดเล็ก ๆ ของภาคกลาง ที่ยังมีเพลงพื้นบ้านที่หลงเหลือ

ให้ศึกษาอยู่เป็นจำนวนพอสมควร

แผนที่อำเภอสามโก้

อำเภอที่ยังมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งที่ยังอนุรักษ์บทเพลงรำโทนไว้ได้อย่างแน่นเหนียว

บรรณานุกรม

หวน พันธุพันธ์. **อ่างทองในอดีต**. พระนคร : กรุงเทพฯ, 2514.

สุรภัย์ สวัสดิกุล, หม่อมหลวง, หม่อมตู่ **ครูเพลงมอญ** หนังสือพระราชทานเพลิงศพ. 7 กันยายน 2542.

อเนก นาวิกมูล. **เพลงนอกศตวรรษ**. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2522.

อเนก นาวิกมูล. **คนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง**. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม. 2531.

อเนก นาวิกมูล. **สารานุกรมเพลงพื้นบ้านภาคกลาง**. กรุงเทพฯ : พิมพ์. หนังสือที่ระลึกเนื่องใน
งานพระราชทานเพลิงศพ นางทองอยู่ รักษาพล(แม่เพลง). 10 สิงหาคม 2528.

พูนพิศ อมาตยกุล, ร.ศ. นายแพทย์, **สยามสังคีต** กรุงเทพฯ : เจ้าพระยา. สิงหาคม 2522
(พิมพ์ครั้งแรก)

พูนพิศ อมาตยกุล, ร.ศ. นายแพทย์, **จอมพลแปลก พิบูลสงครามกับดนตรี** เอกสารประกอบการ
ประชุมวิชาการดนตรี ครั้งที่ 2. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท.
วันที่ 13-14 กันยายน 2536.

สุกรี เจริญสุข, ร.ศ.ด.ร., **จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ**. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยา. สิงหาคม 2524

สุกรี เจริญสุข, ร.ศ.ด.ร., **ดนตรีชาวสยาม[SIAM OF MUSIC]**. กรุงเทพฯ : Dr. Sax. ธันวาคม 2538.

สาธิตสมเด็จ เล่ม 27, กรุงเทพฯ : องค์การศิลปา. 2506.

ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. ประวัติดนตรีตะวันตกโดยสังเขป. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์. 2533.

เรื่องอุไร กุศลาลัย, ศาสตราจารย์(พิเศษ). บทเพลงแห่งความหลัง. กรุงเทพฯ : ศยาม. 2535.

วิรัชศักดิ์ สุนทรศรี. ที่อยู่ ที่ยืนของเพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : นาค. ตุลาคม 2541.

ศิริภาพ โลหิตกุล. ปฐมบทเพลงลูกทุ่ง และเพลงเพื่อชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : โสมสาร. 2542.

สมกมล ลิ้มปิชัย. ถ้าจะเป็นครูก็เทปเพลง. กรุงเทพฯ : บัณฑิตศึกษา คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พฤษภาคม 2536.

พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ. คำตอบอยู่ที่ตัวคุณ. กรุงเทพฯ : สามัญชน. มีนาคม 2541 (พิมพ์ครั้งที่ 8)

วัฒน์ วรรณราษฎร์. ติดกวี ลูกทุ่ง ไพบูลย์ บุตรขัน. กรุงเทพฯ : แพร่สำนักพิมพ์. ธันวาคม 2541.

**เพ็ญศรี ศึก, ปิยนาด บุนนาค, ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, วราภรณ์ ทินานนท์.(บรรณาธิการ) วัฒนธรรม
พื้นบ้าน: ศิลปวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2526.

ปรางค์ วงษ์เทศ. พื้นบ้าน พื้นเมือง. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยา. มกราคม 2525.

ครูเงิน(นามแฝง). เพลงไทยตามนัยประวัติ. กรุงเทพฯ : บรรณาการ. ธันวาคม 2524.

ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์. สารานุกรมเพลงไทย. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์. 2535.

สุจิต ทศพร. ศิลปศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : สกุลทิพย์. 2517.

ดนตรีกาล(นิตยสาร). ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กันยายน 2526.

เรณู โกสินานนท์. การแสดงพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

ศิลป การละเล่น และการแสดงพื้นบ้านของไทย. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-8 สาขาวิชา
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2533.

ศิลป การละเล่น และการแสดงพื้นบ้านของไทย. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 9-15 สาขาวิชา
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2533.

สุกัญญา ภัทรราชย์. เพลงปฏิพากย์:บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้านไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 2540.

น. ณ ปากน้ำ(นามแฝง). พจนานุกรมศิลป์. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์พลชัย. 2530(พิมพ์ครั้งที่ 3).
ฉัษฐา ไสยคิยานุรักษ์. สังคีตลักษณ์ และการวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542.
อารยธรรมไทย. (เอกสารประกอบการสอนวิชา). โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. พฤษภาคม 2536.

จากเพลงไทยถึงเพลงลูกทุ่ง. จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ 5 ปี ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคาร
กรุงเทพฯจำกัด. พฤศจิกายน 2527.

ผอบ ไพบรรณกฤษณะ. ศาสตราจารย์ พ.ศ. หญิง คุณหญิง. เพลงกล่อมเด็ก และเพลงประกอบการเล่น
ของเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว. มีนาคม 2521.

มหกรรมดนตรีไทยมัธยมศึกษา ครั้งที่17. กรุงเทพฯ : วัชรินทร์การพิมพ์. 2535.

ประภาศรี ศรีอำไพ. รองศาสตราจารย์ และ วารวิ กองพลพรหม. รองศาสตราจารย์.

ภาษาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ชาศรี ศิลปสนอง. 2535.

สุมาลี นิยมมานุภาพ. รองศาสตราจารย์. ดนตรีวิจิตร (ภาคดนตรีไทย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราม
คำแหงมหาวิทยาลัย. กันยายน 2524.

มนตรี คราโมท และวิเชียร กุลสัมพันธ์. ฟังและเข้าใจเพลงไทย. กรุงเทพฯ. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงาน
พระราชทานเพลิงศพ ขุนทรงสุภาพ. 29 พฤศจิกายน 2523.

สมชาย รัศมี. CAKEWALK PROFESSIONAL 3.0. กรุงเทพฯ : พรานนกการพิมพ์. 2538.

ศิลปะชีวิตที่ไม่ตาย. หนังสือประกอบงาน มหกรรมวัฒนธรรม 4 ภาค. 2525.

กมลสันต์วรรณวัฒน์ สุทนต์. กระบวนการผลิตกล่องของหมู่บ้านเอกราช จังหวัดอ่างทอง. รายงาน
การวิจัย. ทุนสนับสนุนจากโครงการการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาชนบท ฝ่ายวิชาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2528.

พื้นบ้านพื้นเมือง อินไทยทักษิณ. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง. กันยายน 2534.

สมัย สุทธิธรรม. อ่างทอง-สารคดีชุดถิ่นทองของไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. 2539.

รายงาน ผลการจัดนิทรรศการ และการแสดงศิลปวัฒนธรรมของสถานศึกษาในสังกัดกรมศิลปากร วิทยาลัยนาฏ
ศิลปกาฬสินธุ์. 26-28 กุมภาพันธ์ 2533.

วาสนา ศรีรักษ์. ประเพณีสงกรานต์ หมู่บ้านหนองปรือ-หนองตาจีน ต.หนองบัวใหญ่ อ.เมือง จ.ตาก รายงาน
ประกอบการศึกษาวิชา ทฤษฎีคติชนวิทยา 2 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2540.

ประวัติผลงานผู้วิจัย

คมสันต์วรรณวัฒน์ สุทนต์

เกิด 26 กรกฎาคม 2515 ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภูมิลำเนาเดิม จังหวัดอ่างทอง

การศึกษา เอกอริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ อ่างทอง

ธุรกิจท่องเที่ยว วิทยาลัยครูภูเก็ต (1ปี)

ดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การผลิตรายการวิทยุ คณะนิเทศศาสตร์ มสธ.(กำลังศึกษา)

การทำงาน นักดนตรี บริษัทไทยวิลเลจ ภูเก็ต จำกัด

นักวิชาการศึกษาระดับ 3 ฝ่ายวิจัย จุฬาฯ

ผู้ดำเนินรายการวิทยุ “สนุกกับงานวิจัย” สถานีวิทยุจุฬาฯ เอฟเอ็ม 101.5

ผู้ดำเนินรายการวิทยุ “เพลงสยาม” สถานีอสมท. เอฟเอ็ม 97.5

เจ้าหน้าที่ประสานงานรัฐสัมพันธ์ บริษัทชินวัตร เพจจิ้ง จำกัด

CREATIVE MARKETING บริษัท มีเดียพลัส จำกัด

CREATIVE PROGRAM 99.5 PLOPLE FM บริษัท มีเดียพลัส จำกัด

CREATIVE LOVE FM 103.5 บริษัทบรอดคาสต์คิงส์เน็ตเวิร์ค ไทยแลนด์ จำกัด

CREATIVE STAR FM 102.5 บริษัทบรอดคาสต์คิงส์เน็ตเวิร์ค ไทยแลนด์ จำกัด

PRODUCER CHANNEL [V] RADIO 102.5 บริษัทบรอดคาสต์คิงส์เน็ตเวิร์ค ไทยแลนด์

PRODUCER LOVE FM 94.5 บริษัทบรอดคาสต์คิงส์เน็ตเวิร์ค ไทยแลนด์ จำกัด

SPECIAL PROJECT

PRODUCER : MUSIC ALBUM HEAVENLY MUSIC FROM THAI VILLAGE

PRODUCER : MUSIC ALBUM LOVE SONGS FOR BABY บริษัทพีเจนท์ จำกัด

หัวหน้ากลุ่มเพลงสยาม กลุ่มคนที่มีใจรักดนตรีไทยและดนตรีร่วมสมัย

PRODUCER ACTIVITY AMAZING CONTEMPORARY CONCERT

PRODUCED BY กลุ่มเพลงสยาม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สถาบันปรีดี พนมยงค์และมูลนิธิช้างแห่งประเทศไทย

งานวิจัย

-หัวหน้างานวิจัย การศึกษากระบวนการผลิตกลอง หมู่บ้านเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

ทุนสนับสนุนจากฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AWARDS

-ชนะเลิศการประกวดสื่อโฆษณาทางวิทยุ ปีรณรงค์วัฒนธรรมไทย

ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

-เยาวชนดีเด่นแห่งชาติ สาขานวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ สำนักงานคณะกรรมการเยาวชนแห่งชาติ 2537